

74.30

Д.43

321

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги
Мақтабгача муассасалар ходимларини қайта тайёрлаш
ва малакасини ошириш республика ўқув-методика Маркази

**«ДЕФЕКТОЛОГНИНГ
КУНДАЛИК КИТОБИ»
(тўшлам)**

СН0000033099

**Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги
Мактабгача муассасалар ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини
ошириш республика ўқув-методика Маркази**

**«ДЕФЕКТОЛОГНИНГ
КУНДАЛИК КИТОБИ»
(тўплам)**

Тошкент - 2016 йил

Нашр учун масъул: **М.Н.Аъзамова-ММХҚТМОРЎММ** директори

Илмий маслаҳатчи: **Л.Р.Мўминова** педагогика фанлари доктори, профессор

Тузувчи ва муаллифлар: **З.М.Умарова-ММХҚТМОРЎММ** методисти

Л.Р.Мўминова - педагогика фанлари доктори, профессор

М.Р.Алимтаева-106-Махсус мактаб интернат директори

Г.М.Узоқова - Учтепа тум.ХТМФМТТЭБ МТМ методисти.

И.В.Грошева - Ҳамза тумани 272-Махсус МТМ мудираси

Д.С.Мухамедова - Юнусобод тум. 301-МТМ в.б. мудираси

Г.В.Адилова - Юнусобод тум.442-МахсусМТМ дефектологи

Ш.Т.Каримова - Мирзо Улугбек тумани 367-МТМ логопеди.

Тақризчилар: **С.С. Мирджалилова-Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими**
вазирлигининг мактабгача таълим муассасалари бўлим бошлиғи

В.С.Раҳманова - Низомий номидаги ТДПУ п.ф.н. проф.

М.Ю.Аюпова - Низомий номидаги ТДПУ п.ф.н. проф.

Р.И.Шамахмудова-Низомий номидаги ТДПУ п.ф.н. проф.

Ҳ.Ж. Калбаева - Республика таълим марказининг методисти.

А.Исмаилова - Наманган шаҳар № 4 махсус МТМ логопеди.

М.Ағзамова - Тошкент шаҳар, Мирзо Улугбек тумани

№ 410 Махсус МТМ логопеди.

Мухаррирлар: **Ш.Ш.Шомансуров, Н.М.Соатова**

Ўз.РҲТВнинг ММХҚТМОРЎММ Марказидаги ИМКнинг 13.09.11 йил 3-сонли
навбатдан ташқари йиғилишида нашрга тавсия этилган.

Ушбу қўлланма Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 18 июндаги 117-сонли “Давлат махсус мактабгача таълим муассасаларининг фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги қарори асосида ишлаб чиқилган бўлиб, мактабгача таълим муассасаларида фаолият юритувчи дефектолог (сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед) лар ишини самарали кечишида ёрдам беради.

Қўлланмага Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими ва Соғлиқни сақлаш вазирликларининг 2010 йил 17 июлдаги 2121-сонли «Тиббий-психологик-педагогик комиссиялар тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори ва Низоми, “Махсус ва умумий типдаги мактабгача таълим муассасаларида фаолият юритувчи дефектологлар” учун Йўриқнома, намунавий иш ҳужжатлари ва тиббий-психологик-педагогик комиссиясида юритиладиган иш ҳужжатлари киритилган.

КИРИШ

Ҳозирги кунда мамлакатимизда алоҳида ёрдамга муҳтож бўлган болаларга катта аҳамият бериб келинмоқда. Давлатимиз томонидан муаммолар ўрганиб чиқилиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 18 июндаги 117-сонли “Давлат махсус мактабгача таълим муассасаларининг фаолиятини такомиллаштириш чора тadbирлари тўғрисида” ги қарори асосида Низом қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими ва Соғлиқни Сақлаш вазирликларининг 2010 йил 17 июлдаги 2121-сонли «Тиббий-психологик-педагогик комиссиялар тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида» ги қарор қабул қилинди.

Шу кунга қадар махсус мактабгача таълим муассасаларидаги мутахассис дефектолог (сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед) ларнинг иш ҳужжатлари тизимли ташкил этилмаганлиги ва ҳозирги кунда умумтипдаги мактабгача таълим муассасаларида ташкил этилган “Дефектолог лавозими” да фаолият юритиб келаётган дефектологлар ишини тўғри йўлга қўйиб олиш учун ушбу тўпламни яратиш зарурати тугилди.

Ушбу тўплам ҳар бир муассаса дефектологининг кундалик китобига айланиши мақсадга мувофиқдир. Юқорида келтирилган қарор, Низомга асосан махсус ва умумтипдаги мактабгача таълим муассасаларида ривожланишида камчиликлари бўлган болалар билан коррекцион педагогик ишни такомиллаштириш мақсадида **“Мактабгача таълим муассасаларида фаолият юритувчи дефектологларнинг ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлари тўплами”** яратилди.

Тўплам ўз ичига қуйидагиларни камраб олган:

- Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 18 июндаги 117-сонли “Давлат махсус мактабгача таълим муассасаларининг фаолиятини такомиллаштириш чора-тadbирлари тўғрисида” ги қарориди давлат махсус мактабгача таълим муассасаларини мақбуллаштириш масалалари;

- “Давлат махсус мактабгача таълим муассасаси тўғрисида” ги Низомда махсус мактабгача таълим муассасаси жисмоний ёки аклий ривожланишида турли нуқсонлари бўлган болаларнинг таълим-тарбия олишларида ёрдам бериш, уларни англаш имкониятларига мувофиқ тарбиялаш ва соғломлаштириш, бунинг учун зарур шароитлар яратиш мақсадида ташкил этилиши, махсус муассасанинг асосий вазибалари, фаолияти ва ундаги даволаш-соғломлаштириш жараёнини қандай ташкиллаштириш, таълим жараёнининг катнашчилари ҳамда уларнинг бошқаруви, шунинг билан бирга махсус муассасанинг мол-мулки ва молиявий ҳўжалик фаолияти;

- Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими ҳамда Соғлиқни сақлаш вазирликларининг «Тиббий-психологик-педагогик комиссиялар тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида» ги қарори 2010 йил 17 июлдан кучга кириб, ушбу қарор билан тасдиқланган Низомда комиссия ўз фаолиятини қарорлар қабул қилишда ҳолислик, очиқлик, ошқоралик ва коллегиялик тамойилларига

асосланган ҳолда олиб бориши, махсус мактабгача таълим муассасасига ёши ҳамда тоифаларига қараб қабул қилиниши, болаларнинг муассасада бўлиш муддати;

- махсус ва умумтиптаги мактабгача таълим муассасаларида фаолият юритувчи дефектологлар учун иш жараёнида зарур бўлган, “Давлат махсус ва умумтиптаги мактабгача таълим муассасаларида фаолият юритувчи дефектолог (сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед)лар учун Йуриқнома, меъёрий ҳужжатлар тўплами ишлаб чиқилди.

Йуриқномада:

Дефектолог (сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед) лар учун умумий тушунча, дефектологларнинг вазифалари, лавозим мажбуриятлари, ҳуқуқлари, маъсулияти ва хонасининг жиҳозланиши, техника хавфсизлиги;

иш ҳужжатларида махсус мактабгача таълим муассасаларида фаолият юритувчи мудира, тарбиячилар ва айнан дефектологлар иш жараёнида юритадиган ҳужжатлари кенг ёритилган.

Кўрсатиб ўтилган ҳужжатлардан тўғри, тушунарли фойдаланиш мақсадга мувофиқдир. Сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопедлар болаларнинг ҳолати, ривожланиш камчиликларини инobatтга олган ҳолда меъёрий ҳужжатларни очиб беришда ижодий ёндашишлари тавсия этилади.

Махсус мактабгача таълим муассасаси мудира, дефектолог (сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед), тарбиячилари қарор ва Низом, “Давлат махсус мактабгача таълим муассасалари дефектолог (сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед) лар ишини ташкил этиш буйича Йуриқнома”, “Давлат махсус мактабгача таълим муассасалари дефектолог юритувчи иш ҳужжатлари”, “Махсус мактабгача таълим муассасалари тарбиячисининг юритувчи иш ҳужжатлари”, “Давлат махсус мактабгача таълим муассаса қошидаги тиббий-психологик-педагогик комиссияда олиб бориладиган ҳужжатлар”дан фойдаланиш тавсия этилади. Шу билан бирга махсус мактабгача таълим муассасаларида фаолият юритувчи педагоглар ҳамкорликда фаолият олиб бориб, иш жараёнида болаларда мавжуд бўлган камчиликларни инobatтга олган ҳолда ижодий ёндашиб, мазкур ҳужжатлардан фойдаланишлари лозим.

Умумтиптаги мактабгача таълим муассасаларида фаолият юритувчи дефектологлар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 18 июндаги 117-сон қарорининг 2, 4 бандлари ва Низомнинг 4 бандига эътибор қилишлари, “Мактабгача таълим муассасасида дефектологларнинг иш фаолиятини ташкил этиш буйича “Йуриқнома”, “Мактабгача таълим муассасаларида дефектолог юритувчи меъёрий иш ҳужжатлари”дан фойдаланишлари керак.

Тўпламда махсус мактабгача таълим муассасаси қошидаги ҳамда тумандаги тиббий-психологик-педагогик комиссияда юритиладиган намунавий ҳужжатлар қайд қилинган.

Махсус мактабгача таълим муассасасига ривожланишида камчиликларга эга бўлган болаларни қабул қилиш қуйидагича олиб борилади:

оилавий шифохона мутахассисларидан болага берилган хулосаларни ота-она тўплаб (Йуриқномада кўрсатилган ҳолда), туман тиббий-психологик-

педагогик комиссияга бориб, махсус педагоглар кузатуви асосида назоратдан ўтказди. Хулоса асосида бола махсус мактабгача таълим муассасасига қабул қилинади.

Умумтиптаги мактабгача таълим муассасасида эшитиши, кўриши ва нутқида енгил камчиликларга эга бўлган болалар аниқланиб, дефектолог томонидан тиббий хулосалар тўпланиб (намунада кўрсатилган ҳолда), рўйхат тузади ва рўйхатни туман тиббий-психологик-педагогик комиссияга тасдиқлаш учун тақдим этади.

Юқорида келтирилган тушунчалар тўпланимнинг мазмунини очиқ беради.

Қўлланмани тузишда Мактабгача муассасалар ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш республика ўқув-методика Маркази методисти Д.Т.Ташмухаммедова, Мирзо Улуғбек туманидаги 410-сонли махсус мактабгача таълим муассасасининг мудираси Ф.Г.Нафинова, 137-сонли махсус мактабгача таълим муассасаси логопеди Л.Э.Раҳмонова, 382-мактабгача таълим муассасаси логопеди З.А.Тошматова, Юнусобод туманидаги 442-сонли махсус мактабгача таълим муассасасининг мудираси Ҳ.И.Ташмухаммедова, методист Д.И.Султонова, Яккасарой туманидаги 369-махсус мактабгача таълим муассасасида фаолият юритувчи дефектолог Е.А.Некрасова, Ш.Имомхўжаевларнинг фикр ва маслаҳатлари учун ўз миннатдорчилигимизни билдирамыз.

Қўлланма дефектологлар фаолиятини такомиллаштиришда ва ишнинг самарали кечишида ёрдам беради деган умиддамыз.

Ҳар бир мутахассис ўз иш фаолиятини виждонан адо этса, ўйлаймизки, келажақда фарзандларимиз соғлом ва баркамол инсон бўлиб етишади.

**“Мақтабгача таълим
муассасаларида фаолият
юритувчи дефектологларнинг
хукукий–меъёрий хужжатлари
тўплами”**

**Давлат Махсус мактабгача таълим муассасаларининг фаолиятини
такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг
ҚАРОРИ**

Давлат махсус мактабгача таълим муассасаларининг фаолияти самарадорлигини ошириш, уларда мактабгача ёшдаги болалар билан олиб бориладиган коррекция ишларини яхшилаш, уларнинг раҳбар ва педагог ходимларини рағбатлантириш тизимини такомиллаштириш мақсадида, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг 2010 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида” 2009 йил 22 декабрдаги ПК-1245-сон қарорига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва Соғлиқни сақлаш вазирлиги мутахассисларидан шакллантирилган идоралараро ишчи гуруҳ томонидан Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари вакиллари иштирокида жисмоний ёки ақлий ривожланишида турли нуқсонлар бўлган болалар учун махсус мактабгача таълим муассасалари комплекс инвентаризациядан ўтказилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва Соғлиқни сақлаш вазирлигининг:

махсус мактабгача таълим муассасаларининг сонини, уларнинг ихтисослашуви ва жойлашувини қайта кўриб чиққан ҳолда, шунингдек, жисмоний ёки ақлий ривожланишида турли нуқсонлар бўлган болалар контингентидан келиб чиқиб, мақбуллаштириш;

умумий типдаги давлат мактабгача таълим муассасаларида махсус гуруҳларни тугатиш, нутқи, эшитиши ва кўришида енгил нуқсонлар бўлган болалар тақдирда уларда дефектолог лавозимини жорий этиш тўғрисидаги тақлифларига розилик берилсин.

3. Давлат махсус мактабгача таълим муассасалари тўғрисидаги Низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

4. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда идоралараро ишчи гуруҳнинг тақлифларини ҳисобга олиб ва ушбу қарор талабларига мувофиқ икки ой муддатда:

давлат махсус мактабгача таълим муассасаларини мақбуллаштириш, жисмоний ва ақлий ривожланишида турли нуқсонлар бўлган болалар контингенти мавжудлигидан келиб чиқиб, тегишли ҳудуд соғлиқни сақлаш

органларининг асосланган статистик маълумотларига қатъий амал қилиб минтакаларда бундай муассасаларни ташкил этиш ёки қайта ташкил этиш;

жисмоний ёки ақлий ривожланишида турли нуқсонлар бўлган болалар контингенти мавжуд бўлмаган тақдирда давлат ихтисослаштирилган мактабгача таълим муассасаларини умумий типдаги мактабгача таълим муассасалари этиб қайта ихтисослаштириш чора-тадбирларини кўрсин.

5. Белгилаб қўйилсинки:

болаларни давлат махсус мактабгача таълим муассасаларига қабул қилиш Халқ таълими ҳудудий бошқарув органлари ҳузуридаги тиббий-психологик-педагогик комиссияларнинг хулосалари бўйича амалга оширилади;

давлат махсус мактабгача таълим муассасаларининг раҳбар, педагог ва тиббий ходимларига алоҳида меҳнат шaroитлари учун лавозим маошлари ва тариф ставкаларига 100% миқдорида қўшимча тўлов сақланиб қолади.

6. Халқ таълими вазирлиги:

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан биргаликда бир ой муддатда Тиббий-психологик-педагогик комиссиялар тўғрисидаги Низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин;

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги билан биргаликда Молия вазирлиги билан келишган ҳолда икки ҳафта муддатда давлат мактабгача таълим муассасаларининг таълим-тарбиявий ва даволаш-соғломлаштириш фаолиятига қўйиладиган талаблардан келиб чиқиб уларнинг барча турлари учун намунавий штатларни ишлаб чиқсин ва янги таҳрирда тасдиқлансин.

7. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги давлат махсус мактабгача таълим муассасаларига уларни тиббий ходимлар билан бутлаш, маслаҳат ёрдами кўрсатиш учун малакали мутахассисларни жалб этиш ва даволаш-соғломлаштириш ишларининг замонавий усулларини жорий этишда, шунингдек, ушбу муассасаларнинг тиббий ходимлари малакасини оширишда амалий ёрдам кўрсатилишини таъминлансин.

8. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ва бошқа манфаатдор вазирликлар билан биргаликда бир ой муддатда қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар юзасидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

9. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А. Н. Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири

Ш. Мирзиёев

**Давлат махсус мактабгача таълим муассасаси тўғрисида
Н И З О М**

І. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Ушбу Низом “Таълим тўғрисида”, “Бола ҳуқуқларининг қафолатлари тўғрисида”, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ жисмоний ёки ақлий ривожланишида турли нуқсонлари бўлган болаларнинг мактабгача таълим тизимини такомиллаштириш мақсадида ишлаб чиқилган ҳамда Ўзбекистон Республикасида махсус мактабгача таълим муассасалари (кейинги ўринларда махсус мактабгача муассаса деб юритилади) фаолиятини тартибга солиди.
2. Махсус мактабгача таълим муассасаси ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис палаталарининг қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишларига, ушбу Низомга ҳамда ўз уставига амал қилади.
3. Махсус мактабгача муассаса жисмоний ёки ақлий ривожланишида турли нуқсонлари бўлган болаларнинг мактабгача таълим олишларида уларга ёрдам бериш, уларни англаш имкониятларига мувофиқ тарбиялаш ва соғломлаштириш, бунинг учун зарур шарт-шароитлар яратиш мақсадида ташкил этилади.
4. Махсус мактабгача муассаса таълим-тарбия ва соғломлаштириш муассасаси ҳисобланиб, қуйидагилар унинг асосий вазифаларига киради:
 - болаларнинг соғлигини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлаш;
 - боланинг ривожланишидаги нуқсонларни зарур тарзда коррекциялаш;
 - бола шахси асосларини шакллантириш, унинг билим олишга бўлган қизиқишларини ривожлантириш;
 - боланинг интеллектуал, шахс сифатида ва жисмоний ривожланишини таъминлаш;
 - болаларни миллий маданият ва умуминсоний кадрлар билан таништириш;
 - болаларни мактабда ўқишга тайёрлаш.
5. Махсус мактабгача таълим муассасаси юридик шахс ҳисобланади, ўз уставига, банк ҳисоб рақамларига, Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тасвири туширилган ва тўлиқ номи кўрсатилган муҳрга, штампларга, ўз номи ёзилган бланкаларга эга бўлади.

II. Махсус мактабгача таълим муассасасини ташкил этиш тартиби

6. Махсус мактабгача муассаса муассис томонидан ташкил этилади ва қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтади.

7. Куйидагилар:

давлат бошқарув органлари;

маҳаллий давлат ҳокимияти органлари;

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа давлат ташкилотлари махсус мактабгача муассаса муассислари бўлиши мумкин.

8. Махсус мактабгача муассаса Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар халқ таълими бошқармалари. Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси ва Қорақалпоғистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, вилоятлар соғлиқни сақлаш бошқармалари, Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бош бошқармаси томонидан жисмоний ёки ақлий ривожланишида турли нуқсонлари бўлган болалар контингентини биргаликда ўрганиб чиқиш яқунлари бўйича ташкил этилади.

Даволаш-соғломлаштириш хизматига муҳтож бўлган болалар контингенти мавжуд бўлган тақдирда Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар халқ таълими бошқармалари. Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси ва Қорақалпоғистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, вилоятлар соғлиқни сақлаш бош бошқармалари, Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бошқармаси билан биргаликда тегишли туман (шаҳар) ҳокимлигига махсус мактабгача муассаса ташкил этиш тўғрисида асосланган таклиф билан муурожаат қилади.

Махсус мактабгача муассаса ташкил этиш тўғрисидаги таклиф махсус мактабгача муассасини ташкил этиш таклиф этилаётган минтақада охириги 5 йилда 2 ёшдан 7 ёшгача болалар орасида тегишли касалликларнинг кўпайганлигини кўрсатадиган соғлиқни сақлаш органларининг расмий статистика маълумотлари билан асосланиши керак.

9. Тегишли туман (шаҳар) ҳокимлиги ташкил этиладиган махсус мактабгача муассаса жойлаштирилиши мўлжалланаётган ҳудудда болалар мактабгача таълим муассасаларининг жойлашишини муурожаат қилинган пайтдан бошлаб бир ҳафта муддатда ўрганати ва махсус таълим муассасасини жойлаштириш учун фаолият кўрсатаётган болалар боғчалари (яслилар)дан намунавий бинони ёхуд махсус таълим муассасасини ташкил этишга қўйиладиган норматив талабларни ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқилган махсус лойиҳа бўйича янги бино қуриш учун участкани танлайди.

Ушбу таклиф тегишли асослаш билан биргаликда бир ҳафта муддатда туман (шаҳар) ҳокимлиги томонидан тегишли равишда Қорақалпоғистон Республикаси Молия вазирлигига, тегишли вилоят ва Тошкент шаҳар молия бошқармаларига киритилади.

10. Қорақалпоғистон Республикаси Молия вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳар молия бошқармалари, Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар халқ таълими бошқармалари, Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси билан биргаликда бир ой муддатда махсус мактабгача муассаса ташкил этиш тўғрисидаги таклифни кўриб чиқади.

11. Махсус мактабгача муассаса ташкил этиш тўғрисидаги қарор Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар халқ таълими бошқармалари, Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси ва Қорақалпоғистон Республикаси Молия вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳар молия бошқармаларининг ижобий хулосалари мавжуд бўлган тақдирда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан бир ҳафта муддатда қабул қилинади.

12. Махсус мактабгача муассасалар уларнинг ихтисослашувига мувофиқ куйидаги типларга бўлинади:

нутқида оғир нуқсонлар бўлган болалар учун махсус мактабгача муассаса;
эшитишда оғир нуқсонлар бўлган болалар учун махсус мактабгача муассаса;
кўришда оғир нуқсонлар бўлган болалар учун махсус мактабгача муассаса;
психик нуқсонли (психик ривожланишида кечикиш, акли заиф) болалар учун махсус мактабгача муассаса;

таянч-ҳаракатланиш аппаратида нуқсонлар бўлган болалар учун махсус мактабгача муассаса;

мураккаб нуқсонлари бўлган болалар учун махсус мактабгача муассаса.

Юқорида кўрсатиб ўтилган типлар бўйича махсус мактабгача муассаса ташкил этиш учун тарбияланувчилар контингенти етарли бўлмаган тақдирда турли нуқсонлари бўлган (ривожланишдаги четга чиқишлар) тарбияланувчилар гуруҳлари шакллантирилган ҳолда кўп ихтисосли махсус мактабгача муассаса ташкил этишга руҳсат берилади.

III. Махсус мактабгача таълим муассасаси фаолиятини ташкил этиш

13. Махсус мактабгача муассасаларга мактабгача ёшдаги 2-7 ёшли болаларнинг куйидаги тоифалари қабул қилинади:

нутқида оғир нуқсонлар бўлган болалар (алалия, болалар афазияси, ринолалия, дизартрия, дудукланиш, руҳий-нутқий ривожланишда орқада қолиш);

эшитишида оғир нуқсонлар бўлган болалар (I-IV гуруҳ карлик, ёмон эшитувчилар, орттирилган карлик);

кўришида оғир нуқсонлар бўлган болалар (кўзи ожиз болалар, амблиопия ва гилайлик, заиф кўрадиганлар).

таянч-ҳаракатланиш аъзосида нуқсонлар бўлган болалар (бош мия, бўйин, кўкрак кафаси, умуртка, бўғимлар ва оёқлар операцияларининг барча турларидан кейинги ҳолат, барча туғма раҳит, жароҳат, куйиш ва кифозлар, лордозлар, кифосколиоз, коматнинг бузилиши, кўкрак кафаси, умуртка ва оёқлар деформацияси, ясси оёқ панжаси, оёқ панжалари фалажи; таянч-

ҳаракатланиш аъзоси ривожланиши аномалияси, бўғимлар деформацияси, артрозоаритлар, бўғинлар рекурвацияси, жисмоний ривожланишида орқада қолиш; остехондропатия, хондродистрофия; полиомиелит ва менингоэнцефалит-га чалингандан кейин болалар церебрал фалажида, таянч-ҳаракатланиш аъзоларининг барча паталогиялари, гемиопорезлар, плегиялар, монопорезлар, Эрб-Дюшен фалажи, полирадикулоневритлар);

психик ривожланишда орқада қолаётган болалар (ақлий орқада қолиш, жиддий ақлий орқада қолиш, психик ривожланишнинг кечикиши);

нуқсонлари мураккаб бўлган болалар (ривожланишида 2 ва ундан ортик нуқсонига эга бўлган болалар).

14. Махсус мактабгача муассасаларга болаларни қабул қилиш тиббий-психологик-педагогик комиссияларнинг хулосаси асосида амалга оширилади.

Махсус мактабгача муассасада қанча бўлиш ва болалар билан коррекция олиб бориш муддати тиббий-психологик-педагогик комиссияларнинг хулосасида белгиланади.

Ушбу Низомнинг 13-бандида кўрсатилган тоифаларга мувофиқ бўлмаган болаларни махсус мактабгача муассасага қабул қилиш катъиян тақиқланади.

15. Жисмоний ёки ақлий ривожланишида турли нуқсонлар бўлган болаларнинг таълим олиши ва даволаш орқали соғломлаштирилиши қуйидаги принциплар асосида амалга оширилади:

таълим, тарбия ва даволаш (соғломлаштириш)нинг коррекцион йўналтирилганлиги;

таълим ва тарбиянинг махсус методологиясидан фойдаланиш;

ўқув-тарбия жараёнини ташкил этишга табақалаштирилган ҳолда ёндашиш.

16. Махсус мактабгача муассасада таълим ва тарбияни ташкил этиш болаларнинг индивидуал хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда ташкил этилади.

Махсус мактабгача муассаса белгиланган давлат нормативларига, мактабгача таълимга ва даволашга қўйиладиган талабларга мувофиқ болаларни тарбиялаш, ўқитиш, қараш, парвариш қилиш ва соғломлаштиришни таъминлайди.

Махсус мактабгача таълим муассасада таълимнинг мазмуни Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан тасдиқланган ёки тавсия қилинган дастурлар билан белгиланади. Махсус мактабгача муассаса ўзининг дастурларидан (муаллифлик дастурларидан) фойдаланиш ҳуқуқига эга. Бундай дастурларни тасдиқлаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан белгиланади.

17. Махсус мактабгача муассасада гуруҳларнинг тўлдирилиши болаларнинг тоифасига ва уларнинг ёшига (икки ёшдан бошлаб ва ундан катта ёшдаги болалар) қараб ва тегишли равишда қуйидагича тарзда белгиланади:

нуткида оғир нуқсонлар бўлган болалар учун-10-12 бола;

фақат 3 ёшдан катта бўлган нуткида фонетик-фонематик нуқсонлар бўлган болалар учун-12-15 бола;

қар болалар учун-8 бола;

якши эшитмайдиган болалар учун-10-12 бола;

кўзи ожиз болалар учун-6 бола;

якши кўрмайдиган болалар, амблиопия, гилай болалар учун-6-10 бола;

таянч-ҳаракатланиш аъзоларида нуқсонлар бўлган болалар учун-6-10 бола;
3 ёшгача интеллектида нуқсонлар бўлган болалар (аклий қолоқлик) учун-6 бола;
уч ёшдан катта ёшдаги жиддий аклий орқада қолган болалар учун-10 бола;
сил интоксикацияси мавжуд бўлган болалар учун-15-20 бола;
тез-тез касалликка чалинадиган болалар учун –15-20 бола;
нуқсонлари мураккаб бўлган (икки ёки ундан ортиқ нуқсонлар) болалар
учун-8-10 бола.

ривожланишида бошқа четга чиқишлар бўлган болалар учун (эндокрин
касалликлар)-15-20 бола;

IV. Махсус мактабгача муассасада даволаш-соғломлаштириш жараёнини ташкил этиш

18. Жисмоний ёки аклий ривожланишида турли нуқсонлар бўлган болаларни соғломлаштиришга йўналтирилган даволаш-соғломлаштириш, муассасада штатдаги тиббиёт ходимлари ёки соғликни сақлаш муассасаларининг уларга бириктирилган тиббиёт ходимлари томонидан амалга оширилади.

19. Махсус мактабгача муассасанинг тиббиёт ходимлари томонидан касалликлар қайталанишининг олдини олишга ва болалар соғлиғини яхшилашга йўналтирилган даволаш–соғломлаштириш тадбирлари амалга оширилади.

20. Даволайдиган жисмоний тарбия буйича машғулотлар даволайдиган жисмоний тарбия инструктори ёки тегишли тайёргарликка эга бўлган ўқитувчи томонидан ўтказилади.

21. Даволаш курсида белгиланган тиббий соғломлаштириш муолажаларини қабул қилиш машғулотлар жадвали келишилган ҳолда ҳар бир бола учун яқка тартибда режалаштирилади.

22. Махсус мактабгача муассасада ҳар бир болага тиббий карта тутилади, бола махсус мактабгача муассасада бўлиши муддати тамом бўлгандан кейин ундан кўчирма яшаш жойидаги даволаш муассасасига, ота-оналарга ёки ота-оналар ўрнини босувчи шахсларга берилади.

23. Махсус мактабгача муассасада барча соғломлаштириш ва реабилитация тадбирларининг тўғри гашкил этилиши ва олиб борилиши устидан назорат махсус мактабгача муассаса жойлашган ҳудуддаги соғликни сақлаш органлари томонидан амалга оширилади.

24. Махсус мактабгача муассасаларни тиббий ходимлар билан бутлаш туман (шаҳар) тиббиёт бирлашмалари билан биргаликда амалга оширилади.

V. Таълим жараёнининг катнашчилари

25. Тарбияланувчилар, педагоглар, тиббиёт ходимлари ва бошқа ходимлар, ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар махсус мактабгача муассасада таълим жараёнининг катнашчилари ҳисобланади.

26. Махсус мактабгача муассаса тарбияланувчилари бепул мактабгача таълим олиш, тиббий хизматдан фойдаланиш, Ўзбекистон Республикасида махсус мактабгача муассаса учун тасдиқланган санитария қоидалари ва нормаларига

мувофиқ бепул овқат билан таъминланиш, турли тадбирларда катнашиш ҳуқуқига эгадир.

27. Махсус мактабгача муассаса тарбияланувчиларининг бошқа ҳуқуқ ва мажбуриятлари қонун ҳужжатларида ва махсус мактабгача муассаса уставида белгиланади.

28. Тегишли ихтисосли маълумотга, касб тайёргарлигига юксак маънавий фазилатларга эга бўлган шахслар махсус мактабгача муассасада педагогик ва тиббий фаолият билан шугулланиш ҳуқуқига эга бўлади.

29. Ота-оналар ёки ота-оналарнинг ўрнини босувчи шахслар махсус мактабгача муассасанинг таълим-тарбиявий фаолияти, ўз болаларига берилаётган таълим ва кўрсатилаётган тиббий ёрдам билан танишиш ҳуқуқига эгадир.

VI. Махсус мактабгача муассасани бошқариш

30. Махсус мактабгача муассасага мудир бевосита раҳбарлик қилади. Махсус мактабгача муассаса мудирини ишга қабул қилиш Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги билан келишган ҳолда халқ таълими ҳудудий органлари томонидан амалга оширилади.

Махсус мактабгача муассаса мудирини билан меҳнат шартномаси бир йил муддатга тузилади.

Махсус мактабгача муассаса мудирини лавозимига қўйиладиган малака талаблари Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан белгиланади.

31. Мудир махсус мактабгача муассаса номидан иш кўради, унинг манфаатларини ифодалайди, махсус мактабгача муассасанинг мол-мулкни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда бошқаради ва шартномалар тузади.

32. Мудир:

Махсус мактабгача муассаса ваколатига кирадиган масалалар бўйича қарорлар қабул қилади ва махсус мактабгача муассасага юкланган вазифалар ва функциялар бажарилиши учун шахсан жавоб беради;

Ўз ваколатлари доирасида махсус мактабгача муассасанинг барча ходимлари учун мажбурий бўлган буйруқлар чиқаради ва кўрсатмалар беради;

Ўқув-моддий базани мустаҳкамлаш, ўқув-тарбия ишларини такомиллаштириш, малакали педагог кадрлар билан таъминлаш ва махсус мактабгача муассаса фаолиятининг бошқа масалалари билан боғлиқ алоҳида масалаларни ҳал этишга доир таклифларни Халқ таълими тегишли органларининг кўриб чиқиши учун киритади;

педагоглар, тиббиёт ходимлари ва бошқа ходимлар билан меҳнат шартномалари тузади;

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади.

33. Махсус мактабгача муассасада педагогика, методика ва васийлик кенгашлари шакллантирилади ва фаолият кўрсатади. Уларнинг фаолияти тартиби Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан белгиланади.

VII. Махсус мактабгача муассасасининг мол-мулки ва молия хўжалик фаолияти

34. Махсус мактабгача муассаса фаолиятини молиялаштириш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда:

Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетидан ажратиладиган маблағлар; жисмоний ва юридик шахсларнинг ихтиёрий ҳаҷлари ва мақсадли бадаллари;

қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобига амалга оширилади.

Давлат махсус мактабгача муассасаси тарбияланувчилари таъминоти ва ўқиши учун ота-оналардан ёки ота-оналарнинг ўрнини босадиган шахслардан тўлов ундирилмайди.

35. Махсус мактабгача муассасаси махсус мактабгача муассаса томонидан тасдиқланган ва қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тегишли ҳудудий молия органларида рўйхатдан ўтказиладиган харажатлар сметаси асосида молиялаштирилади.

36. Штат жадвали қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда намунавий штатларга мувофиқ тасдиқланади.

37. Махсус мактабгача муассаса ҳодимларининг иш ҳақи қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланади.

38. Махсус мактабгача муассаса тарбияланувчилари Ўзбекистон Республикасида тасдиқланган санитария қоидалари ва нормаларига мувофиқ махсус мактабгача муассаса учун озик-овқат маҳсулотларини истеъмол қилишнинг ўртача суткалик рационал нормалари бўйича Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобига озик-овқат билан таъминланади.

39. Махсус мактабгача муассаса қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тегишли давлат органларига молиявий ва статистика ҳисоботи тақдим этади.

40. Махсус мактабгача муассасанинг молия-хўжалик фаолияти устидан назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг Назорат-тафтиш бош бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлинмалари томонидан амалга оширилади.

VIII. Яқунловчи қоида

41. Махсус мактабгача муассасани қайта ташкил этиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

**Ўзбекистон Республикаси Адлия Вазирлигида
руйхатдан ўтказилган**

2010 йил 17 июль

2121-сон.

**Ўзбекистон Республикаси Халқ Таълими Вазирлиги
Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни Сақлаш Вазирлиги
“Тиббий-психологик-педагогик комиссиялар
тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги
Қ А Р О Р**

2010 йил 27 июлдан кучга кирган.

**Тиббий - психологик – педагогик комиссиялар
тўғрисидаги низом**

I. Умумий қондалар

Комиссия Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрининг туман халқ таълими бўлимлари ҳузурда тузилади. Комиссия ўз ишини жамоатчилик асосида юритади.

Комиссия ўз фаолиятини қарорлар қабул қилишда холислик, очиқлик, ошқоралик ва коллегиялик тамойилларига асосланган ҳолда олиб боради.

Давлат махсус мактабгача таълим муассасасига (кейинги ўринларда муассаса деб юритилади) 2-7 ёшдаги болаларнинг қуйидаги тоифалари қабул қилинади:

нутқида оғир нуқсонлар бўлган болалар (алалия, болалар афазияси, ринолалия, дизартрия, дудукланиш, руҳий-нутқий ривожланишда орқада қолиш);

эшитишда оғир нуқсонлар бўлган болалар (I-IV гуруҳ карлик, ёмон эшитувчилар, орттирилган карлик);

кўришида оғир нуқсонлар бўлган болалар (кўзи ожиз, амблиопия ва қилайлик, заиф кўрадиганлар);

таянч-харакатланиш аъзосида нуқсонлар бўлган болалар;

психик ривожланишда орқада қолаётган болалар (аклий орқада қолиш, жиддий орқада қолиш, психик ривожланишининг кечикиши);

II. Комиссиянинг мақсад ва вазифалари

Комиссиянинг мақсади 2 ёшдан 7 ёшгача жисмоний ёки аклий ривожланишида нуқсонлари бўлган болаларни аниқлаш ва уларни тегishли типлар буйича муассасага жойлаштиришдан иборат.

Қуйидагилар Комиссиянинг асосий вазифалари ҳисобланади:

926247

жисмоний ёки ақлий ривожланишида нуқсонлари бўлган болаларни уларнинг ота-оналари (ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар) иштирокида кўриқдан ўтказиш;

жисмоний ёки ақлий ривожланишда нуқсонли бўлган болаларни кўриқдан ўтказишда улар билан бевосита мулоқот қилиш ва улардаги нуқсонларни тасдиқловчи ҳужжатларни ўрганиш;

боланинг жисмоний ёки ақлий ривожланишидаги нуқсонлари ҳақида яшаш жойидаги шифохона шифокорлари томонидан қўйилган ташхисни ишончлилигини ўрганиш;

боланинг жисмоний ёки ақлий ривожланишидаги нуқсонига қўйилган ташхис тасдиғини топса, уларни тегишли типлар бўйича муассасаларга юбориш;

жисмоний ёки ақлий ривожланишида нуқсонли бўлган болаларни муассасада қанча бўлиш муддатини белгилаш;

туман (шаҳар) тиббиёт бирлашмалари билан ҳамкорликда жисмоний ёки ақлий нуқсонли бўлган болалар ҳақидаги маълумотларни аниқлаш ва ҳисобини юритиш.

III. Комиссия таркибини шакллантириш ва унинг фаолиятини ташкил этиш

Комиссия Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими ва соғлиқни сақлаш вазирликлари, вилоятлар халқ таълими ва соғлиқни сақлаш бошқармалари, Тошкент шаҳар халқ таълими ва соғлиқни сақлаш Бош бошқармаларининг кўшма буйруқларига асосан ташкил этилади.

Туман (шаҳар) Халқ таълими бўлими мудири-комиссия раиси, туман (шаҳар) тиббиёт бирлашмасининг оналик ва болалиқни муҳофаза қилиш бўйича бошлиқ ўринбосари-комиссия раисининг ўринбосари ҳисобланади.

Комиссия раиси:

- комиссия ишини ташкиллаштиради;
- иш жадвали ва режасини тасдиқлайди;
- комиссия йиғилиши бўладиган сана, вақт ва жойини белгилайди;
- комиссия йиғилишларида раислик қилади;
- комиссияга юклатилган вазифаларнинг бажарилиши бўйича комиссия аъзолари фаолиятини мувофиқлаштиради;
- комиссия фаолиятида раҳбарликни амалга оширади.
- Комиссия таркибига олий махсус психологик-педагогик маълумотга ҳамда 5 йиллик меҳнат стажига эга бўлган психоневролог, педиатр, дефектолог (логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог), психолог, ортопед, окулист шифокорлар киритилади.
- Комиссияда иш юритишни ташкил этиш котиб томонидан амалга оширилади. Туман (шаҳар) халқ таълими муассасалари фаолиятини ташкил этиш ва методик таъминлаш бўлимининг мактабгача таълим бўйича мутахассиси комиссия котиби ҳисобланади.

- **Комиссия** аъзолари комиссия ишида иштирок этади. Комиссия томонидан **қарор қабул** қилишда овоз беради. Комиссиянинг ҳар бир овозга эга бўлади, уларнинг овозлари тенг бўлган тақдирда, комиссия раисининг овози ҳал қилувчи ҳисобланади.

- **Комиссия** йиғилиши натижасида қарор қабул қилади ва у баённома шаклида расмийлаштирилади. Баённома комиссия раиси, раис ўринбосари, аъзолари ва котиб томонидан имзоланади.

IV. Комиссия томонидан ҳужжатларни қабул қилиш ва кўриб чиқиш

Комиссия ҳулосасини олиш учун ота-оналар (ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар) томонидан қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

- боланинг туғилганлиги ҳақидаги гувоҳнома нусхаси (икки нусхада)
- боланинг отаси ёки онасининг (ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар) паспорти нусхаси (икки нусхада);

- яшаш жойидаги психоневролог, дефектолог, отолоринголог, ортопед, окулист шифокорларнинг бола нутқидаги нуксони, унинг эшитиш ва кўриш, таянч-ҳаракатланиш аъзосидаги нуксонлари бўйича қўйилган ташхислари (асли ва нусхаси);

- бола умумий типдаги муассасага катнаган бўлса, унинг жисмоний ёки ақлий ривожланишига берилган, муассаса мудирининг имзоси ва муҳри билан тасдиқланган тавсифнома (асли ва нусхаси);

- Комиссияга юборилаётган болаларга яшаш жойидаги шифокор (тор мутахассислар) лар томонидан қўйилган ташхис шифохона бош шифокори (у бўлмаган ҳолларда унинг ўринбосари) нинг имзоси ва гербли муҳр билан тасдиқланган бўлиши шарт.

Комиссияга тақдим этилаётган ҳужжатларнинг ҳақиқийлигига уни имзолаган шифокор (тор мутахассис) ва тасдиқлаган бош шифокор (унинг ўринбосари) (ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар) шахсан жавобгар ҳисобланади.

Комиссия аъзолари томонидан жисмоний ёки ақлий ривожланишда нуксони бўлган болаларни кўриқдан ўтказишда улар билан бевосита мулоқот қилишда ва улардаги нуксонларни тасдиқловчи ҳужжатларни ўрганиш натижасида уларнинг нуксонига қўйилган ташхис тасдиғини топса, уларни тегишли типлар бўйича муассасаларга юбориш юзасидан ҳулосалар берилади.

Комиссия қарорига асосан ота-оналар (ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар)га бир ҳафта мудатда ҳулоса беради.

Ҳулосада болага қўйилган аниқ ташхис ва муассасада бўлиш муддати кўрсатилади.

V. Болаларнинг муассасада бўлиш муддати

Нутқида оғир нуксонлар бўлган болалар (алалия, болалар афазияси, ринолалия, дизартрия, дудукланиш, рухий-нутқий ривожланишда орқада қолиш) муассасада 3 ёшдан бошлаб икки йилгача бўлишлари мумкин.

Комиссия боланинг муассасада бўлиш муддати тугагандан сўнг, боланинг шу муассасада қолиш муддатини узайтириши ёки умумий типдаги муассасага ўтказилишини ҳал қилади.

Мазкур низомнинг 24-бандида назарда тутилган тоифадаги болалардан бошқа тоифадаги болалар муассасада муддатсиз бўлишлари мумкин.

VI. Яқуний қондалар

Комиссия фаолияти устидан назорат Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан амалга оширилади.

Мазкур Низом талабларининг бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавобгарликка тортилади.

**ДАВЛАТ МАХСУС МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ
МУАССАСАЛАРИ ДЕФЕКТОЛОГ
(СУРДОПЕДАГОГ, ТИФЛОПЕДАГОГ,
ОЛИГОФРЕНОПЕДАГОГ, ЛОГОПЕД)ЛАР
ИШИНИНГ ТАШКИЛ ЭТИЛИШИ**

**Давлат махсус мактабгача таълим муассасида дефектолог
(сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед)
фаолиятини ташкил этиш бўйича**

ЙЎРИҚНОМА

I. Умумий тушунча

1.1. Дефектолог ўзининг иш фолиятида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, “Таълим тўғрисида” ги Қонун, «Бола ҳуқуқлари тўғрисида Конвенция», Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Давлат махсус мактабгача таълим муассасаларининг фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги 117-сонли қарори ва низоми, муассаса Устави, «Мактабгача ёшдаги болаларни ҳаёт хавфсизлигини муҳофаза қилиш йўриқномаси»га асосланади.

1.2. Дефектолог ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис палаталарининг қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармон, қарор ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишлари, ушбу Низом ҳамда ўз уставига амал қилади.

1.3. Мазкур Йўриқнома махсус турдаги мактабгача таълим муассасаларида дефектолог ишини тўғри ташкил этишга йўналтирилган. Дефектолог муассаса мутахассислари билан ҳамкорликда ривожланишда камчиликларга эга бўлган болалар билан коррекцион-педагогик ишларни олиб боради ва улар ҳақида маълумотларни тўплайди.

1.4. Дефектологнинг умумий иш вақти ҳафтасига 24 соат бўлиб, қунига 4.48 дақиқани ташкил этади. Иш қунининг 4 соати фақат болалар билан коррекцион-педагогик иш олиб боришга қаратилади, қолган дақиқа иш ҳужжатлар билан ишлаш учун ажратилади.

1.5. Дефектологнинг асосий вазифасига оғир нутқ камчиликларига эга бўлган (алалия (сенсор алалия, мотор алалия), болалар афазияси, ринолалия, дизартрия, дудукланиш. рухий-нутқий ривожланишда орқада қолиш), рухий ривожланиши орқада қолган болалар, ақлий ривожланиши орқада қолган, қар ва заиф эшитувчи, кўр ва заиф кўрувчи, болалар церебрал фалажи (БЦФ) бўлган болалар билан коррекцион-педагогик ишни олиб боради.

1.6. Махсус мактабгача таълим муассасида болаларга таълим-тарбия бериш билан бирга соғломлаштириш ишлари олиб борилади ва унинг асосий вазифаларига қуйидагилар қиради:

- болалар соғлигини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлаш;
- боланинг ривожланишидаги нуқсонларни зарур тарзда коррекциялаш;
- бола шахси асосларини шакллантириш, унинг билим олишга бўлган қизиқишларини ривожлантириш;
- боланинг интеллектуал, шахс сифатида ва жисмоний ривожланишини таъминлаш;
- болаларни миллий маданият ва умуминсоний кадриятлар билан таништириш,
- болаларни мактабга ўқишга тайёрлаш.

1.7. Дефектолог коррекцион-педагогик ишига тарбияланувчиларни ривожланишидаги камчиликларини бола қабул қилган кундан бошлаб 15 кун текширувдан ўтказди ва 15 майдан 30 майгача олиб борилган коррекцион-педагогик иш натижаларини таҳлил қилишни амалга оширади.

1.8. Дефектолог болаларнинг ўзига хос хусусиятлари, камчиликларига, тиббий ташхисига қараб машғулотлар давомийлигини белгилайди ва махсус машғулотлар жадвалини ишлаб чиқади.

1.9. Махсус мактабгача таълим муассасасида кабинет ташкил этилиб, унда дефектолог иши учун зарур бўлган барча шароит яратилади.

1.10. Болаларнинг камчиликлари бўйича ривожлантириш ишлари ҳафта давомида режа асосида олиб борилади. Машғулотлар асосан фронтал, кичик гуруҳли, яқка тарзда ташкил этилади. Иш соатининг 4 соат вақти фақат болалар билан коррекцион-педагогик иш олиб боришга йўналтирилади.

1.11. Махсус мактабгача таълим муассасасида тарбияланишдан мустасно бўлган болалар халқ таълим тизимининг шунга мос муассасалари ёки соғлиқни сақлаш ҳамда ижтимоий таъминот тизими муассасаларига юборилади.

1.12. Гуруҳни бир хил ташхисли болалар билан тўлдириш мақсадга мувофиқ бўлади.

1.13. Оғир нутқ камчиликларига эга бўлган болалар муассасага 3 ёшдан қабул қилиниб, икки йил муддат давомида коррекцион-педагогик иш олиб борилади ва икки йилдан сўнг қайта туман тиббий-психолого-педагогик комиссияга юборилади. Комиссия болани махсус муассаса дефектолог томонидан берилган тавсифнома асосида муассасада қолиш ёки умумий типдаги муассасага боришини хал қилади.

1.14. Эшитиши, кўриши, ақлий камчилиги бўлган, болалар церебрал фалажи, мураккаб нуқсонли болалар махсус муассасага икки ёшдан қабул қилиниб, 4 йил ёки мактабга кетгунга қадар бўлган даврни туман тиббий-психолого-педагогик комиссия аниқлайди ва муддат белгилайди.

1.15. Бир қатор патологик шаклларда ақлий камчиликлари, кўриш нуқсонлари, енгил даражадаги эшитишида камчилиги, таянч ҳаракат аппаратидаги нуқсонлари бўлган болаларда кузатиладиган, нутқ камчиликларини махсус мактабгача таълим муассасалари шароитида сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагоглар логопед мутахассиси билан ҳамкорликда иш олиб боради.

II. Махсус муассаса дефектолог

(сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед)

2.1. Махсус муассаса раҳбари томонидан Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексига биноан меҳнат шартномаси асосида дефектолог тўртта йўналиш, яъни сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед мутахассислиги бўйича махсус муассасаларда иш фаолиятини олиб боради, муассаса раҳбари томонидан ишга қабул қилинади ва бўшатилади.

2.2. Дефектолог олий махсус маълумотига эга бўлиши лозимдир.

III. Дефектологнинг вазифалари

(сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед)

- 3.1. Дефектолог болалардаги камчиликларни аниқлаб, тўғри коррекцион-педагогик фаолият олиб боради.
- 3.2. Турли нуқсонли бўлган болаларнинг нуқсонига қараб аниқлаш, уларни тўғрилаш бўйича коррекцион-педагогик ишни режалаштиради.
- 3.3. Дефектолог тарбияланувчиларда аниқланган психик ривожланишдаги муаммоларни бартараф этиш устида иш олиб боради.
- 3.4. Камчиликлари аниқланган болалар ташхисига қараб коррекцион-педагогик ишни режалаштиради ва муассаса педагоглари (музыка раҳбари, жисмоний тарбия йўриқчиси, психолог, тарбиячи), психоневролог, шифокорлар, ота-оналар билан ҳамкорликда иш юритади.
- 3.5. Дефектолог ўз устида мунтазам ишлайди.

IV. Лавозим мажбуриятлари

(сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед)

- 4.1. Ривожланишида камчилиги бўлган болаларнинг нуқсон, камчиликларини аниқлаб, ташхис қўяди, махсус мактабгача таълим муассасасида бўлиш муддатини назорат қилиб боради.
- 4.2. Хулоса асосида қабул қилинган болаларнинг ташхисини ўрганиб, текширади ва ташхис қўяди. Агар ташхиси мос келмаса, туман-тиббий-психологик-педагогик комиссияга қайта кўриққа юборади.
- 4.3. Таълим оловчи тарбияланувчиларнинг камчилигига қараб гуруҳларни шакллантиради.
- 4.4. Фронтал, кичик гуруҳли ва якка тартибдаги машғулотларда нутқни коррекциялайди, аниқланган камчиликларни бартараф этиш бўйича иш олиб боради.
- 4.5. Фронтал машғулотлар болаларнинг ёш хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда 10 дақиқадан 30 дақиқача давом этади. Ёши, ташхисининг бир хиллигига кўра болалар кичик гуруҳчали машғулотларга жалб этилади. Якка машғулотлар ҳар куни ҳар бир бола билан 15-20 дақиқадан кам бўлмаган давомийликда олиб борилади. Кунига 4-5 та бола билан якка тартибда коррекцион педагогик иш олиб борилади.
- 4.6. Муассаса педагоглари билан ҳамкорликда ишлаб, машғулотлар давомида биргаликда фаолият юритадилар. Педагогик жараёни кузатади.
- 4.7. Ривожланишида камчилик бўлган болалар ота-оналарига, педагогик ходимларга коррекцион-педагогик усулларни қўллаш бўйича маслаҳатлар беради. Ҳафтада бир мартаба мудира билан келишилган ҳолда ота-оналар билан мулоқотда бўлиш учун куннинг иккинчи ярмигача ишлаш тавсия этилади (белгиланган ҳафталик соатдан келиб чиққан ҳолда)
- 4.8. Зарурий ҳужжатларни белгиланган тартибда юритади.
- 4.9. Ўзининг умумий маданияти шаклланиши, касбга оид дастурларни онгли равишда танлаши ва уни амалда татбиқ этишга интилади.

4.10. Мактабгача ёшдаги болаларнинг ривожланишига қўйилган Давлат талаблари доирасида замонавий педагогик технологиялардан фойдаланган ҳолда коррекцион-педагогик иш усулларини қўллаб, таълим жараёнини ташкил этади.

4.11. Болалардаги камчилиги (эшитиши, кўриши, нутқи, интелекти) ни эътиборга олган ҳолда махсус тайёрланган дастур асосида ўз фаолиятини олиб боради.

4.12. Мутахассислик бўйича ҳар 3 йилда мунтазам равишда ўз малакасини ошириб боради.

4.13. Туман, шаҳар миқёсида методик уюшмалари фаолиятида қатнашиб, иш тажриба алмашади.

4.14. Таълим муассасаси раҳбари томонидан тасдиқланган ҳафтасига 24 соатдан иборат иш тартибига биноан фаолият юритади.

4.16. Ота-оналар ёки уларни ўрнини босувчилар билан ҳамкорликда иш олиб боради.

4.17. Таълим жараёнида болалар ҳаёт хавфсизлигини таъминлайди.

4.18. Техника ва ёнғин хавфсизлиги ўрнатилган тартиб ҳамда қоидаларга риоя қилади.

4.19. Коррекцион-педагогик фаолиятга жавоб беради ва бу борада иш олиб борилган болаларнинг эришган ютуқ кўрсаткичларини ўқув йили давомида ҳар чорақда назорат қилиб боради.

4.20. Муассасада меҳнат интизоми ва ички тартиб қоидаларига риоя қилади.

4.21. Таълим бошқарув органлари, маҳаллий ҳокимият томонидан жорий этилган меъёрий-ҳужжат ва буйруқларнинг ижросини таъминлайди.

4.23. Болалар ҳаёт хавфсизлигининг муҳофазасини таъминлайди.

4.24. Санитария-гигиена қоидаларига риоя қилади.

V. Дефектолог ҳуқуқлари:

(сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед)

5.1. Ўзбекистон Республикасининг қонунлари билан белгиланган барча имтиёزلардан фойдаланиш.

5.2. Муассаса тadbирларида иштирок этиш ва таълим жараёнининг турли босқичларини кузатиш.

5.3. Ўз малакасини мунтазам ошириш.

5.4. Педагог ходимлар аттестация тартибига биноан даврий аттестациядан ўтиш.

5.5. Меҳнат таътилига 48 иш куни ҳисобидан чиқиш.

VI. Дефектолог кабинетининг жиҳозланиши

(сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед)

Дефектолог кабинетида қуйидагилар бўлиши зарур:

Дефектологнинг мудири томонидан тасдиқланган машғулотлар жадвали ва иш тартиби ҳақида маълумот;

кичик гуруҳда ишлаш учун болалар сонига етарли ўриндик ва столлар (4-5 бола учун);

методик адабиёт, дидактик материал, кўргазмали курулларни сақлаш учун китоб жавонлари;

дераза ёнида ўрнатилган 50x100 см катталиқдаги тош ойна

кичик гуруҳда ишлаш учун болалар сонига етадиган 9x12 см катталиқдаги ойначалар;

тош ойна олдида 2-3 нафар бола билан якка тартибда ишлаш учун кичик стол ва ўтиргичлар;

логопедик зондлар тўплами, уларни тозалашга мўлжалланган махсус зарарсизлантирувчи суюқлик;

техник воситалар (магнитофон, видеоплеер, компьютер);

эшитиш аппаратлари (эшитишда нуқсонли бўлган болалар учун);

сенсор ривожлантирувчи ўйинлар;

ёриткичлар (кўзида камчилиги бўлган болалар учун)

расм чизиш учун махсус мослама (мольберт), расм ва иллюстрацияларни томоша қилиш учун стол усти мосламаси (кўзи ожиз болалар билан ишлаш учун);

харфлар деворий кассаси;

болаларни текшириш учун зарурий кўргазма ва дидактик материаллар;

текшириш альбомлари ва жиҳозлар;

таълимий ўйин ва жиҳозлар мажмуи;

методик адабиётлар;

ота-оналар учун мавзули букламлар, ахборот ва тавсия кўргазмалари;

қўл ювиш учун зарурий шароит;

сочик, совун ва дастурўмоллар;

дефектолог кабинетининг паспорти.

VII. Техника хавфсизлиги

9.1. Дефектолог болалар соғлиги, техника ва ҳаёт хавфсизлиги бўйича йўриқномаларни билиши, уларга риоя этиши, меҳнат ҳамда ишлаб чиқариш тартибига қатъий амал қилиши шарт.

9.2. Меҳнатнинг хавфсиз усулларини ўрганиш ва такомиллаштириб бориш.

9.3. Иш вақтида бахтсиз ҳодисаларни келтириб чиқариши мумкин бўлган камчиликларни тезда бартараф этилишига эришиш.

9.4. Электр ускуналаридан тўғри фойдаланиш бўйича йўриқномага амал қилиш, йўл ҳаракати хавфсизлиги қодалари ва санитария ҳамда шахсий гигиена меъёрларига риоя этиш.

Иш бошлашдан аввал:

- қўлларни тозалаб ювиш;
- иш учун барча зарурий нарсаларни тайёрлаш;
- логопедик зондлар стериллигини таъминлаш ва стерилизаторда қайнатиш;
- этил спирти билан ишлов берилиши шарт.

**ДАВЛАТ МАХСУС МАКТАБГАЧА
ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ
ДЕФЕКТОЛОГИНИНГ ЮРИТУВЧИ ИШ
ҲУЖЖАТЛАРИ**

**Махсус мактабгача таълим муассасасида нутқида оғир нуқсонлар
бўлган ва руҳий ривожланишида орқада қолган болалар билан
юритиладиган иш ҳужжатлар**

№	Юритиладиган ҳужжатлар номи	Иш индекси	Сақланиш муддати
1	Истикбол режа	15-01	5 йил
2	Боланинг ривожланишини текшириш харитаси	15-02	5 йил
3	Фронтал машғулотлар кундалик режаси	15-03	5 йил
4	Якка машғулотлар кундалик режаси	15-04	5 йил
5	Ҳамкорлик дафтари	15-05	1 йил
6	Логоритмика машғулотлари режаси	15-06	3 йил
7	Уй вазифаси дафтари	15-07	3 йил
8	Боланинг ривожланиш таҳлил журнали	15-08	3 йил
9	Ўз устида ишлаш	15-09	3 йил
10	Йиллик ҳисобот	15-10	3 йил

Машгулотлар жадвали (намунавий)

Хафта кунлари	Иш вақти	Фронтал машгулот	Якка машгулот	Ота-оналар учун машгулот
Душанба	___дан ___гача			
Сешанба	___дан ___гача			
Чоршанба	___дан ___гача			
Пайшанба	___дан ___гача			
Жума	___дан ___гача			

Изоҳ: Ҳафта илнининг бошида дефектолог (сурдопедагог, олигофренопедагог, тифлопедагог, логопед) лар мудира томонидан тасдиқланган, аниқ вақти кўрсатилган машгулотлар жадвалини тузади

Истиқбол режа
(тайёрлов гуруҳ учун)

№	Мавзу	Тўғри товуш талаффузи ва саводга ўргатиш	Лугат	Иш турлари	Сана
1	Нутқ ўстириш машғулоти бўйича мавзулар номи акс эттирилади	Тўғри товуш талаффузи ва саводга ўргатиш машғулоти бўйича танланган мавзулар номи акс эттирилади	Машғулотда болалар билан машқ қилинадиган мавзуга доир аниқ сўзлар (сўз туркумлари, сўз бирикмалари, ибора ва гаплар тўплами) мавзуга мосини танлаб қайд қилинади	Мавзунинг ёритишда қўлланиладиган ўйинлар, машқлар номи белгиланади	Машғулотнинг аниқ санаси кўрсатилади масалан: (1.02.11-5.02.11)

(Катта ва ўрта гуруҳ, учун)

№	Мавзу	Тўғри товуш талаффузи	Лугат	Иш турлари	Сана
---	-------	-----------------------	-------	------------	------

(Кичик гуруҳ учун)

№	Мавзу	Лугат	Иш турлари	Сана
---	-------	-------	------------	------

Изоҳ: Истиқбол иш режаси дафтарнинг биринчи бетига мутахассиснинг Ф.И.Ш. ва қайси гуруҳда фаолият юритишини қайд қилиш, мудира томонидан тасдиқланган, муҳрланган бўлиши лозим. Дафтарнинг иккинчи ва учинчи бетларига нутқ ўстириш ҳамда тўғри товуш талаффузи, саводга ўргатиш бўйича мавзулар номи қайд қилинади. Учунчи бетидан иловадаги 3 жадвал жадвал қайд қилиб борилади.

Дефектолог ва тарбиячининг ҳафталик иш режаси
(тарбиячи томонидан юритиладиган ҳужжат)

1. Тарбиячи ойлик ва ҳафталик таълим-тарбия иш режасини тузади ва методист томонидан тасдиқланади.
2. Ойлик иш режа дафтари қуйидагича тўлдирилади:
иш режанинг титул варағи;
тасдиқланган ҳафталик машғулотлар жадвали;
бир ойлик машғулотларнинг истиқбол режаси;
ҳар 15 кунга мўлжалланган эрталабки бадантарбия машқлари;
ота-оналар билан ишлаш режаси;
режанинг асосий қисмида кундалик фаолият баёни бериллади.

Дефектолог ва тарбиячининг ҳафталик иш режа намуналари.

1. Титул варағи:

<p>... ТХТМФМТЭБ ...-сонли МТМ ... гуруҳинингўқув йили</p> <p align="center">ИШ РЕЖАСИ</p> <p>Дефектолог.....</p> <p>Тарбиячи</p>
--

2. Тасдиқланган машғулотлар жадвали
3. Ойлик истиқбол иш режаси
4. Эрталабки бадантарбия (ҳар ойда 2 та комплекс)
5. Ота- оналар билан ишлаш
6. Кундалик иш режа

Дефектолог ва тарбиячининг ҳафталик иш режаси
(масалан: оғир нутқ камчилигига эга бўлган болалар учун)

Сана	Дефектолог машғулоти	Тарбиячи машғулоти	Тарбиячининг (куннинг биринчи ярмидаги) иши	Тарбиячининг (куннинг иккинчи ярмидаги) иши	Луғат ва иш турлари
2.02.11	Мавзу: “Мевалар” мавзуси орқали болалар луғатини бойитиб, сўзларни аниқ талаффуз қилишга ўргатиш	1. “Бизнинг боғ” мавзуси асосида суҳбат 2. Мевалар мавзусида расм 3. Мусиқа	1. Эрталабки соат (ёритилган ҳолда) 2. Машғулот (Фронтал машғулотлар кундалик режасида ёритилади) 3. Сайр (ёритилган ҳолда)	1. Якка тартибда ишлаш (айнан қайси болалар билан коррекцион-педагогик ишлар олиб борилганлиги қайд қилинади) 2. Ифодали ўқиш ва суҳбат (боланинг қизиқишига қараб) 3. Уйинлар (ёритилган ҳолда) 4. Кўнгилочар соати (бир ойда 1-2 марта, (ёритилган ҳолда)	Дефектолог истиқбол иш режасидаги “Луғат” бўлими қайд қилади. Луғат бўлимини ҳафта давомида тарбиячи ва дефектолог кундалик машғулотларида олиб боради. Ҳафта давомида ўргатиш, мустаҳкамлаш, тақрорлаш, ишлари олиб борилади.
3.02.11	Мавзу: “А” товуши билан таништириш ва тўғри талаффуз-ни шакллантириш (гурӯҳга мос равишда олиб борилади.)				
4.02.11	Мавзу: “Мевалар” мавзусини ўйинлар асосида тақрорлаш				

32

5.02.11	Мавзу: “А” товушини сўзлар, гаплар, ҳикоялар асосида мустаҳкамлаш				
6.02.11	Мавзу: “Мевалар” мавзусини мустаҳкамлаш				

Изоҳ: “Дефектолог ва тарбиячининг ҳафталик иш режаси” дафтари бир ҳафта олдин истиқбол иш режада белгиланган мавзулар асосида юритилади ва ҳар ҳафта мудира ёки методист томонидан тасдиқланади.

Фронтал машғулотлар қуйидагича олиб борилади

Сана	Мавзу ва унинг мақсади	Машғулотнинг бориши	Жиҳоз	Вақт
	Мавзу: номи Таълимий мақсад: Коррекцион мақсад: Тарбиявий мақсад:	I.Ташкилий қисм: II.Асосий қисм: 1.Янги мавзу 2.Жисмоний дақиқа 3.Мустаҳкамлаш III.Яқунлаш 1.Машғулотларга яқун ясаш 2.Рағбатлантириш	Қўргазмали материаллар, дидактик ўйинлар	Тахминий вақт

Изоҳ: Фронтал машғулотлар кичик гуруҳларда 10-15 дақиқа, ўрта гуруҳларда 15-20 дақиқа, катта гуруҳларда 20-25 дақиқада, тайёрлов гуруҳларда 25-30 дақиқа олиб борилади.

Машғулотлар кундалик иш режаси ҳар куни “Дефектолог ва тарбиячининг ҳафталик иш режаси” дафтаридан мавзуларнинг муддатлари тўғри келган ҳолда, “Луғат” бўлимидан фойдаланиб кундалик иш режа ёзилади. Машғулотлар ўтишдан олдин кундалик иш режа ёзилиши лозим. Машғулотлар кенгайтирилган тарзда 15-иловада намуна сифатида кўрсатилган. Дефектолог босқичларни тўғри ташкиллаштирган ҳолда ижодий ёндашиб, машғулот учун кундалик иш режа тузади.

Якка машғулотлар кундалик режаси

Ҳафта кунлари	№	Сана	Боланинг исми ва шарифи	Машғулот мавзуси	Машғулот мақсади	Асосий машғулотлар босқичи	Изоҳ
Душанба	1	2.01.11йил	Алимов Акбар	“С” товуши-ни нутққа қўйиш	Тўғри талаффуз устида ишлаш, артикуляцион аппаратни ривожлантириш, нафасни тўғри қўллашга ўргатиш, майда қўл моторикани ривожлантириш.	1.Ташкилий қисм 2.Нафас машқи 3.Артикуляцион машқ 4.Товуш қўйиш 5.Дидактик ўйин 6.Яқунлаш	Болада кузатиладиган камчиликлар, ютуқлар қайд қилинади

• **Товуш қўйиш:** Ташкилий қисм, нафас машқи, артикуляцион машқ, логомассаж, товуш қўйиш (тақлид усулида ёки механик усулида), товушни мустаҳкамлаш учун дидактик ўйинлар, яқунлаш (рағбатлантириш, машғулотга яқун ясаш)

• **Автоматизация:** Ташкилий қисм, нафас машқи, артикуляцион машқ, товушларни бўғинларда, сўзларда, оғзаки нутқда мустаҳкамлаш, товушни мустаҳкамлаш учун дидактик ўйинлар, яқунлаш (рағбатлантириш, машғулотга яқун ясаш)

• **Дифференсация:** Ташкилий қисм, товушларни бўғинлар, сўзларда, оғзаки нутқда мустаҳкамлаш, мавзунини мустаҳкамлаш учун дидактик ўйинлар, яқунлаш (рағбатлантириш, машғулотга яқун ясаш)

Изоҳ: Якка машғулотлар кундалик режаси ҳар куни юритилиб, юқорида кўрсатилган босқичлардан фойдаланилган ҳолда ёки боладаги ривожланиш камчиликларига қараб, мустақил равишда коррекцион-педагогик босқичлар танлаб қайд қилинади. Якка тартибдаги машғулотлар 15-20 дақиқа олиб борилади.

Уй вазифаси дафтари
(уйда мустаҳкамлаш учун)

1. Нафас машқи
2. Артикуляцион машқ
3. Товушни нутққа қўйиш (товуш қўйиш, мустаҳкамлаш, фарқлаш)
4. Фонематик идрокни ривожлантириш
5. Луғат бойлигини ошириш
6. Нутқнинг грамматик томонини ривожлантириш
7. Тўғри товуш талаффузини шакллантириш ва саводга тайёрлаш, ўргатиш
8. Майда қўл моторикани ривожлантириш
9. Умумий моторикани ривожлантириш
10. Мустақил нутқни ривожлантириш
11. Мантиқий тафаккурни ривожлантириш
12. Боланинг ривожланишидаги камчиликларига қараб ижодий ёндашиш

Изоҳ: Уй вазифаси дафтарига боланинг ҳолати, бажара олиш қобилиятига қараб, мустаҳкамлаш учун ҳафтасига 4-5 тадан вазифа берилди (ота-онага тушунтирилган ҳолда). Уй вазифаси дафтари ҳафтада бир маротаба тўлдирилиб, жума кунлари ҳафта машғулотларини такрорлаш, мустаҳкамлаш учун ота-оналарга бериб, душанба кунини бола уй вазифаси дафтари билан қабул қилинади. Шунинг учун коррекцион-педагогик ишни тўғри ташкиллаштириш лозим ва ҳар бир босқични бола мактабга чиққунга қадар эгаллаган бўлиши керак. Уй вазифаси дафтарига болаларда кузатилган камчиликларни ва ютуқларни қайд қилиб бориш мақсадга мувофиқдир (масалан: Олим “С” товушини тўғри талаффуз қила бошлади баракалла!). Барча берилган 12 та компонент бир вақтнинг ўзида берилиши мумкин эмас.

Якка тартибдаги вазифа дафтар
(тарбиячи учун)

сана	Якка тартибда иш олиб бориладиган болалар исми, фамилияси	Дефектолог топшириғи					Тарбиячининг бажарган иши	
		Товушни шеърларда, тез айтиш, топшимоқларда мустаҳкамлаш	Луғат бойлиги устида ишлаш	Нутқнинг грамматик томони устида ишлаш	Тўғри товуш талаффузи	Боғланган нутқ устида ишлаш		Умумий гуруҳ болаларига бериладиган вазифа
02.03.11	Алимов Акбар	Вазифа 3 (2) шеърни аниқ, “с” товушига аҳамият берган ҳолда ёд олинг.					“Шолғом” эртагини ўқиб беринг	Тарбиячи амалга оширган ишлари ва уларнинг натижавийлигини аниқ қайд қилиб боради

Изоҳ: Қуйидаги дафтарга дефектолог тарбиячи куннинг иккинчи ярмида айнан қайси бола билан вазифаларни мустаҳкамлаш зарурлигини қайд қилиб қўяди. Куннинг иккинчи ярмида тарбиячи берилган вазифаларга аҳамият бериб, кенг тарзда очилган “Вазифа дафтарча”даги вазифаларни мустаҳкамлаш учун болаларга бажартиради. Дефектолог вазифаларни кенг тарзда очилган “Вазифа дафтарча”сига ёки карточкаларга илова тарзида вазифаларни аниқ қайд қилган ҳолда қўйиб кетади. Кунига тарбиячи 4-5 бола билан якка шуғулланиб, умумий болалар билан ҳар кунини куннинг иккинчи ярмида “Умумий гуруҳ болаларига бериладиган вазифа” бўлимидан фойдаланиб олиб боради.

Сана	Тарбиячи	Психолог	Музыка раҳбари	Жисмоний тарбия йўриқчиси	Тиббий ходим

Изоҳ: Махсус мактабгача таълим муассасаси мутахассислари ўз малакаларидан келиб чиққан ҳолда, гуруҳлардаги болаларни кузатиб, машғулотлар давомида аниқланган камчиликларга қараб ўз йўналишлари бўйича яқка тартибда шуғулланадилар ва дафтарга айнан қайси бола билан қандай камчиликлар кузатилганлиги ҳамда қандай иш олиб борганлигини қайд қилиб қўядилар. Шунда ҳафтада ҳар бир мутахассис учун 1-2 нафар бола тўғри келади. Тиббий ходим ўз режаси асосида соғломлаштиради ва қайд қилади. Гуруҳ тарбиячиси сентябр ойининг бошида 15 кун давомида ҳар бир боладаги кузатилган камчиликларни қайд қилиб боради. Аниқланган камчиликлар юзасидан мутахассислар (психолог, музыка раҳбари, жисмоний тарбия йўриқчиси, тиббий ходим) ўз тавсияларини бериб борадилар. Кейинги ҳафталарда гуруҳдаги болалардан кузатилмаган, аниқланмаган камчиликларни қўшимча қайд қиладилар. Тарбиячилар болаларнинг ўзлаштиришларини назоратга олиб, болаларни қай даражада ўзлаштираётганларини белгилаб борадилар. Бундай таҳлил болаларни биринчи ва иккинчи ярим йилликда ривожланиш кўрсаткичлари бўйича таҳлил қилаётганларида инobatга олинади. Гуруҳ дефектолог "Ҳамкорлик дафтари"ни назорат қилиб боради.

Махсус мактабгача таълим муассасаларида намунавий машғулотлар тақсими

№	Машғулотлар номи	Гуруҳлар			
		Кичик гуруҳ	Ўрта гуруҳ	Катта гуруҳ	Тайёрлов гуруҳ
Дефектолог машғулоти	1 Нутқ ўстириш	5	3	3	2
	2 Тўғри товуш талаффузи	-	1	2	
	3 Тўғри товуш талаффузи ва саводга ўргатиш				3
	4 Логоритмика	1	1	1	1
Тарбиячи машғулоти	5 Атроф олам билан таништириш	0.5	0.5	0.5	0.5
	6 Табиат билан таништириш	0.5	0.5	0.5	0.5
	7 Таълимий уйин машқлари (сенсор тарбия)	1	-	-	-
	8 Илк математик тасавурларни шакллантириш	-	2	2	2
Тарбиячи нутқ ўстириш машғулоти билан олиб боради	9 Расм	1	1	1	1
	10 Апликация	0.5	0.5	0.5	0.5
	11 Қуриш ясаш (қўл меҳнати)	0.5	0.5	0.5	0.5
	12 Лой иши	1	1	1	1
Жисмоний тарбия	13 Жисмоний тарбия	2	2	2	2
	14 Музыка	2	2	2	2
	Жами	15	15	16	16

Изоҳ: Бадий адабиёт билан таништириш машғулоти тарбиячи томонидан куннинг иккинчи ярмида ҳафтада бир марта ўтказилади.

PPC болалар билан ишлаш бўйича машғулот тақсимои.

№	Машғулотлар ва кундалик иш	Ким томондан олиб борилади	Ҳафтада неча марта			
			3 – 4 еш	4 – 5 еш	5 – 6 еш	6 – 7 еш
1.	Теварак - атроф билан таништирини (Табиат билан таништириш)	Дефектолог	0,5	0,5	0,5	0,5
2.	Элементар математик тасавурларни шакллантириш	Тарбиячи	1	2	2	2
3.	Нутқ ўстириш	Дефектолог	3	3	3	2
4.	Товуш маданияти	Дефектолог	2	2	2	1
5.	Саводга тайёрлаш	Дефектолог	-	-	-	2
6.	Жисмоний тарбия	Тарбиячи	2	2	2	2
7.	Тасвирий фаолият - Лой - Аппликация (қуриш – ясаш) - Расм	Тарбиячи	1 0,5 1	1 0,5 1	1 0,5 1	1 0,5 1
8.	Муסיқий тарбия	Муסיқий раҳбар	2	2	2	2
9.	Коорекцион ритмика	Дефектолог	1	1	1	1
	жами		14	15	15	15

40

10-илова

**Машғулотлар жадвали
(намунавий)**

(Тайёрлов гуруҳ. Оғир нутқ камчилиги бўлган болалар учун)

Душанба	1. Тўғри товуш талаффузи ва саводга ўргатиш (дефектолог) 2. Атроф олам билан таништириш / Табиат билан таништириш 3. Муסיқа	Пайшанба	1. Тўғри товуш талаффузи ва саводга ўргатиш (деф) 2. Математика 3. Жисмоний тарбия
Сешанба	1. Нутқ ўстириш (деф) 2. Математика 3. Нутқ ўстириш+ аппликация/қуриш-ясаш 4. Жисмоний тарбия	Жума	1. Нутқ ўстириш (дефектолог) 2. Логоритмика 3. Нутқ ўстириш+лой иши
Чоршанба	1. Тўғри товуш талаффузи ва саводга ўргатиш 2. Расм+нутқ ўстириш 3. Муסיқа		

Изоҳ: 9-илова асосида машғулотлар жадвали қилинади. Болалар ҳолатидан келиб чиқиб ижодий ёндашиш тавсия этилади.

**Педагоглар томонидан олиб бориладиган
логоритмик машқлар намунаси
(музыка раҳбарн, дефектолог, тарбиячи)**

1.	Турли йўналишларда саф тартиб юриш
2.	Сафланиш (1,2,3 гуруҳларга ажралиш)
3.	Артикуляция, овоз, нафасни ривожлантирувчи машқлар
4.	Эшитиш ва диққатни ривожлантирувчи машқлар
5.	Мушак тонусини созловчи машқлар ва релаксация
6.	Музыка қўлланилмаган ҳолда нутқий машқлар
7.	Сўз ва ҳаракат бирлигини ривожлантирувчи машқлар
8.	Муסיкий ритмикани сезиш учун ривожлантирувчи машки
9.	Маълум бир муסיкий масофани сезиш учун ривожлантирувчи машқлар
10.	Ритмик машқлар
11.	Қўшиқ ижрочилиги
12.	Чолғу асбобларида машқ қилиш
13.	Музыка темп ва тезлигини, сезги, иш кўникма
14.	Ўйин фаолияти
15.	Ижодий ташаббус ўҳангини ривожлантирувчи машқлар
16.	Гинчлантирувчи якуний машқларни тўсатдан бошка ҳаракатга ўтказиш
17.	Фазовий ва ҳаракат координациясини ривожлантирувчи машқлар: -чилдирма асосида ёки -музыка асосида
18.	Нутқ ифодалиги оҳанги ва овоз устида ишлаш

Дефектологнинг логоритмика бўйича тахминий иш режаси
20 -200 ўқув йилига

№ п/п	Ой	Харакат турлари	Нутк маданияти бўйича ишлар	Муסיкий репертуарлар
1.	Сентябр	1. Турли йўналишларда саф тортиб юриш. 2. Мушак тонусини созловчи машқлар 3. Релаксация 4. Ритмик машқлар		Шаинский муסיкаси Штраус муסיкаси Омонуллаева муסיкаси Ўзбек фольклори
2.	Октябр	1. Сафланиш 2. Муסיка қўлланилмаган ҳолда нутқий машқлар 3. Қўшиқ ижрочилиги 4. Ўйин фаолияти		
3.	Ноябр	1. Артикуляция, овоз, нафасни ривожлантирувчи машқлар 2. Маълум бир муסיкий масофани сезиш учун ривожлантирувчи машқлар 3. Муסיка темп ва тезлигини, сезги, иш кўникма 4. Нутк ифодалиги оҳанги ва овоз устида ишлаш		
4.	Декабр	1. Турли йўналишларда саф тортиб юриш. 2. Эшитиш ва диққатни ривожлантирувчи машқлар 3. Муסיкий ритмикани сезиш учун ривожлантирувчи машқлар 4. Чолғу асбобларида машқ қилиш		
5.	Январ			
6.	Феврал			
7.	Март			
8.	Апрел			
9.	Май			

Машгулот мавзулар тақсимоти (намунавӣ)

Ой	ҳафта	Тайёрлов гуруҳлар учун машгулотлар мавзуси	
		Нутқ ўстириш машгулоти	Товуш талаффузини шакллантириш ва мустаҳкамлаш
сентябр	1-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	2-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	3-х	Мевалар, Боғбон меҳнати билан таништириш	Нонуткий товушлар
	4-х	Сабзавотлар, Дехкон меҳнати билан таништириш	“О” товуши ва ҳарфи
Октябр	1-х	Пахта, Пахтакор меҳнати билан таништириш	“U” товуши ва ҳарфи
	2-х	Кузги манзарали дарахтлар (гуллар)	“Г” товуши ва ҳарфи
	3-х	Ўз танамизни ўрганамиз	“А” товуши ва ҳарфи
	4-х	Менинг оилам	“N” товуши ва ҳарфи
Ноябр	1-х	Кузги кийимлар	“P” товуши ва ҳарфи
	2-х	Ҷиҳозлари	“T” товуши ва ҳарфи
	3-х	Кузда катталар меҳнати	“K” товуши ва ҳарфи
	4-х	Куз фасли ҳақида суҳбат (якуний)	“M” товуши ва ҳарфи
Декабр	1-х	Қишлоқчи қушлар	“E” товуши ва ҳарфи
	2-х	Ҷайвонлари	“X” товуши ва ҳарфи
	3-х	Еввойи ҷайвонлар	“S” товуши ва ҳарфи
	4-х	Қишда ўйналадиган ўйинлар	“B” товуши ва ҳарфи
	5-х	Қиш фасли байрами, Арча ўйинчоқлари (Ўйинчоқлар)	“Q” товуши ва ҳарфи
Январ	1-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
	2-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
	3-х	Қишки кийимлар	“V” товуши ва ҳарфи
	4-х	Шимол ҷайвонлари	“Z” товуши ва ҳарфи
Феврал	1-х	Алишер Навоӣ билан таништириш	“Z-S” товушларни фарқлаш
	2-х	Ер усти ва остида ҳаракатланувчи транспорт воситалари, йўл қодалари	“D” товуши ва ҳарфи
	3-х	Ҳавода ва сувда ҳаракатланувчи транспорт воситалари	“D-T” товушларни фарқлаш
	4-х	Баҳор фасли ҳақида суҳбат	“O” товуши ва ҳарфи
Март	1-х	“Онажонлар байрами”, “Менинг онажоним” мавзусида суҳбат	“G” товуши ва ҳарфи

	2-х	Баҳорги гуллар. Баҳорда катталар меҳнати	“G-K” товушларни фарқлаш
	3-х	Наврӯз байрами. Баҳорги миллий ўйинлар	“Sh” товуш ва ҳарфи
	4-х	Идиш-товоқлар	“Sh-S” товушларини фарқлаш
Апрел	1-х	Баҳорда учиб келувчи кушлар	“L” товушларини фарқлаш
	2-х	Паррандалар	“R” товуши ва ҳарфи
	3-х	Ҳашаротлар	“L-R” товушларни фарқлаш
	4-х	Нон ва ун маҳсулотлари. Новвой меҳнати билан таништириш.	“J” товуши ва ҳарфи
Май	1-х	Катталар касби ҳақида суҳбат	“G” товуши ва ҳарфи
	2-х	Иссик ўлка хайвонлари	“Ch” товуши ва ҳарфи
	3-х	Менинг Ватаним. Тошкент-менинг шаҳрим	“J-Ch” товушларни фарқлаш
	4-х	Мактаб ўқув қуроллари	“Ng” товуши ва ҳарфи

ой	хафта	Катта гуруҳлар учун машғулотлар мавзуси	
		Нутқ ўстириш машғулоти	Товуш талаффузидини шакллантириш ва мустаҳкамлаш
сентябр	1-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	2-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	3-х	Боғча	Нонутқий товушлар
	4-х	Мевалар. Боғбон меҳнати билан таништириш	“О” товуши
Октябр	1-х	Сабзавотлар. Дехкон меҳнати билан таништириш	“У” товуши
	2-х	Олтин куз. Кузги кийимлар	“Г” товуши
	3-х	Пахта. Пахтакорлар меҳнати билан таништириш	“А” товуши
	4-х	Ўз тана қисмларимизни ўрганамиз	“N” товуши
Ноябр	1-х	Оила	“P” товуши
	2-х	Катталар меҳнати	“Г” товуши
	3-х	Паррандалар ва уларнинг болалари	“K” товуши
	4-х	Уй ҳайвонлари ва унинг болалари	“M” товуши
Декабр	1-х	Ёввойи ҳайвонлар	“E” товуши
	2-х	Кумуш киш. Қишки ўйинлар	“X” товуши
	3-х	Ўйинчоқлар	“S” товуши
	4-х	Киш фасли байрами. Арча ўйинчоқлари	“B” товуши
Январ	1-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	“Q” товуши
	2-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
	3-х	Менинг Ватаним. Ваган ҳимоячилари куни	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
	4-х	Қишлоқчи қушлар	“V” товуши
Феврал	1-х	Уй жиҳозлари	“Z” товуши
	2-х	Кийимлар. Тикувчи меҳнати билан таништириш	“Z-S” товушларни фарқлаш
	3-х	Алишер Навоий ҳақида суҳбат	“D” товуши
	4-х	Транспортлар. Ҳайдовчилар меҳнати билан таништириш	“D-T” товушларни фарқлаш

Март	1-х	Транспортлар Йўл ҳаракати коидалари	“O” товуши
	2-х	“Менинг онажоним”. Оналар байрами	“G” товуши
	3-х	Баҳор. Баҳорги гуллар	“G-K” товушларини фарқлаш
	4-х	Наврўз байрами. Дехкон меҳнати	“Sh” товуши
Апрел	1-х	Озиқ овқатлар	“Sh-S” товушларини фарқлаш
	2-х	Идиш-товоклар	“L” товуши
	3-х	Менинг шахрим. Менинг кўчам	“R” товуши
	4-х	Иш қуроллари	“L-R” товушларини фарқлаш
Май	1-х	Қушлар	“J” товуши
	2-х	Ҳашаротлар	“Ch” товуши
	3-х	9-май “Хотира ва қадрлаш куни”. Мен дадамга ёрдамчи	“J-Ch” товушларни фарқлаш
	4-х	Ёз фасли ҳақида суҳбат	“F” товуши

ой	хафта	Урта гуруҳлар учун машғулётлар мавзуси	
		Нутқ ўстириш машғулоти	Товуш талаффузини шакллантириш ва мустаҳкамлаш.
Сентябр	1-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	2-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	3-х	Боғча	Нутқсиз товуш
	4-х	Мевалар	Нутқсиз товуш
Октябр	1-х	Сабзавотлар	“О” товуши
	2-х	Олтин куз	“U” товуши
	3-х	Менинг оилам	“Т” товуши
	4-х	Кийимлар	“А” товуши
Ноябр	1-х	Тана қисмлари “Ўзингни англа”	“N” товуши
	2-х	Мебель	“P” товуши
	3-х	Паррандалар	“Т” товуши
	4-х	Ўй ҳайвонлари ва болалари	“K” товуши
Декабр	1-х	Ўрмон ҳайвонлари ва болалари	“M” товуши
	2-х	Қумуш қиш	“E” товуши
	3-х	Ўйинчоқлар	“X” товуши
	4-х	Қиш байрами	“S” товуши
Январ	1-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
	2-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
	3-х	Қушлар	“B” товуши
	4-х	Менинг Ватаним. Ватан химоячилари куни	“Q” товуши
Феврал	1-х	Йўл ҳаракати қоидалари	“V” товуши
	2-х	Транспортлар Ҳайдовчилар меҳнати билан таништириш	“Z” товуши
	3-х	Транспортлар	“D” товуши
	4-х	Катталар меҳнати. Дурадгор меҳнати билан таништириш	“O” товуши
Март	1-х	Катталар меҳнати	“G” товуши
	2-х	Озик-овқатлар. Ошпаз меҳнати билан таништириш	“Sh” товуши

	3-х	Онalar байрами. Менинг онажоним	“H” товуши
	4-х	Баҳор. Деҳкон меҳнати билан таништириш	“L” товуши
Апрел	1-х	Наврӯз. Боғбон меҳнати билан таништириш	“R” товуши
	2-х	Идиш-товоклар	“J” товуши
	3-х	Менинг маҳаллам. Менинг кучам	“Y” товуши
	4-х	Менинг ёқтирган уйинларим	“G” товуши
Май	1-х	Гуллар. Хона гуллари	“Ch” товуши
	2-х	Ҳашаротлар	“F” товуши
	3-х	Ўзбек халқ эртаклари	“Ng” товуши
	4-х	Ёз	Ўтилган товушларни такрорлаш

ой	хафта	Кичик гуруҳлар учун машғулот мавзуси	
		Нутқ ўстириш машғулоти	
Сентябр	1-х	Болаларни текшириш	
	2-х	Болаларни текшириш	
	3-х	Боғча	
	4-х	Мевалар	
Октябр	1-х	Сабзавотлар	
	2-х	Пахта	
	3-х	Олтин куз	
	4-х	Кийимлар	
Ноябр	1-х	Тана қисмлари	
	2-х	Менинг оилам	
	3-х	Катталар меҳнати	
	4-х	Мебель	
Декабр	1-х	Идиш-товоклар	
	2-х	Кумуш киш	
	3-х	Қишки кийимлар	
	4-х	Қиш байрами	
Январ	1-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	
	2-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	
	3-х	Уй ҳайвонлари	
	4-х	Уй ҳайвонлари	
Феврал	1-х	Ёввойи ҳайвонлар	
	2-х	Ёввойи ҳайвонлар	
	3-х	Паррандалар	
	4-х	Паррандалар	
Март	1-х	Транспортлар	
	2-х	Транспортлар	
	3-х	Оналар байрами	
	4-х	Баҳор	
Апрел	1-х	Наврўз	
	2-х	Гуллар	
	3-х	Қушлар	
	4-х	Ҳашаротлар	
Май	1-х	Озик-овқатлар	
	2-х	Йўл ҳаракати қоидалари	
	3-х	Менинг шахрим	
	4-х	Менинг кўчам	

Изоҳ: Юкорида кўрсатилган машғулот мавзулар тақсимотини “Истиқбол иш режа”нинг иккинчи, учинчи бетига қайд қилиб қўйилади ва гуруҳ болаларининг ташхиси, ҳолатидан келиб чиққан ҳолда, мавзулар ёритилади. Юкоридаги тақсимотда намунавий машғулотлар мавзуси қайд қилинган бўлиб, ижодий ёндашган ҳолда ўзгартириш тавсия этилади.

**МАХСУС МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА
 ФАОЛИЯТ ЮРИТУВЧИ ДЕФЕКТОЛОГНИНГ
 ЙИЛЛИК ИШ РЕЖАСИ
 (намунавий)**

№	Тадбирлар номи	I ярим йиллик	II ярим йиллик	Ижро
1	Ривожланишида камчилиги бўлган болаларни текшириш	сентябр	май	
2	Болаларни ТППКдан ўтказиш	Муддатига қараб		
3	Болаларнинг ривожланишини текшириш харитасини тўлдириш			
4	Гуруҳ болаларининг рўйхатини мудирага тақдим этиш			
	Иш жадвални тузиш			
5	Товуш қўйиш, мустаҳкамлаш маш-гулотларига тарбиячини жалб этиш			
6	Гуруҳ ота-оналар мажлисида иштирок этиш			
7	Болаларнинг товуш талаффузи бўйича ҳисобот			
8	Ўқув йили давомида бажарилган ишлар ҳисоботини раҳбарга тақдим этиш			
9	Боланинг ривожланиш таҳлилин юритиш			
10	Ота-оналар стендини ташкил этиш			
11	Ота-оналар билан маслаҳат соатини ўтказиш			
12	Мақтабгача таълим муассасалари билан ҳамкорлик			
12	“Очик эшиклар” кунини ташкил этиш			
13	Мақтабгача таълим муассасаси методик кенгашларида иштирок этиш			
14	Туман метод кенгашларида иштирок этиш			

15	Мактабгача таълим муассасасида педагоглар машғулоти кузатиш			
16	Кутубхонага аъзо бўлиш ва адабиётлардан фойдаланиш			
17	Болалар ривожланишдаги камчиликларини текшириш учун ва диагностик таҳлил қилиш учун зарур бўлган кўргазма материаллар ва дидактик ўйинлар тайёрлаш	август		
18	Фронтал, кичик гуруҳли ва якка машғулотлар учун тарқатма материаллар тайёрлаш	август		
19	Ўқув йилига иш ҳужжатларини тайёрлаш.	август		

Изоҳ: Ўқув йили давомида дефектолог (сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед) лар қиладиган ишларини намунавий жадвалдан кўриб, ижодий ёндашган ҳолда қайд қилиши биринчи ярим йиллик, иккинчи ярим йиллик ва ижро бўлимларига аниқ вақтларни белгилаб қўйиши лозим.

ЙИЛЛИК ҲИСОБОТ (намунавий)

Йилнинг охирида дефектологлар олиб борилган ишлар ҳақида ҳисобот тайёрлаб, уни методистга топширади. Методист эса уларга асосланган ҳолда туман ёки шаҳар халқ таълими муассасалари фаолиятини ташкил этиш ва методик таъминлаш бўлимига ҳисобот ёзади.

Ҳисоботда қуйидаги маълумотлар акс эттирилиши лозим:

1. Гуруҳга келган болалар сони ва уларнинг ташхислари

2. Гуруҳларнинг жамланган вақти

3. Гуруҳдаги болаларнинг эришган натижалари бўйича:

а) яхши нутқ;

б) ўртача нутқ;

в) паст натижа билан баҳоланиши;

4. Йўлланма бериш:

а) умум таълим мактабга (мактаб ёшига етган болалар учун);

б) махсус мактабга;

в) умумий типдаги мактабгача таълим муассасасига ёки махсус таълим муассасасининг кейинги босқичига.

5. Такрорий коррекцион таълим тарбияга қолдирилган болалар сони

6. Йил давомида турли сабабларга кўра гуруҳни тарқ этган болалар сони

7. Йиллик иш режага киритилган тадбирларнинг бажарилиши

Изоҳ: Ҳар бир дефектолог ўз йўналиши бўйича ижодий ёндашиб, намунавий йиллик ҳисоботдан фойдаланади.

Ота-оналар мажлиси (намунавий)

Биринчи ота-оналар мажлиси августнинг охирида ёки сентябрнинг бошида ўтказилади. Ота-оналар муассаса тузилиши, иш мазмуни, вазифалари, муассасадаги кун тартиби ва қоидалар билан таништирилади. Одатда, бу мажлисни муассаса мудираси барча махсус гуруҳлар болаларининг ота-оналари билан биргаликда ўтказиши.

Иккинчи мажлисни ҳар бир дефектолог ўз гуруҳида октябр ойида ўтказиши. Ушбу мажлиснинг мақсади ота-оналарни болаларни текшириш натижасида олинган маълумотлар билан таништиришидир. Бунда дефектолог ҳар бир боланинг нутқий ва умумий ривожланишини атрофлича таърифлайди. Ота-оналарга болаларнинг нутқий ривожланишларидаги асосий камчиликларни тушунарли қилиб ёритиб бериш, уларнинг нормадан орқада қолиш даражасини ва ушбу нуқсонни бартараф этишда ҳамкорлик қилиш зарурлигини кўрсатиб бериши керак.

Учинчи ота-оналар мажлиси январ ойида ўтказилади. Унда ярим йиллик иш натижалари ва бажарилган ишлар йўналиши ёритиб берилди. Ҳар бир боланинг

нутқий ва умумий ривожланиши, болалардаги ижобий динамика, шунингдек, машғулот давомида учраган қийинчиликлар таърифланади.

Охирги ота-оналар мажлиси май ойида ўтказилади. Унда йил давомида бажарилган ишлар якунланади. Ўтилган материални мустахкамлаш бўйича тавсиялар берилади. Дефектолог ота-оналарни боланинг оммавий мактаб ёки нутқ мактабида таълим олиши зарурат бўлса, муассасанинг махсус гуруҳида қайта бўлиши ҳақида комиссия қарори билан таништиради. Комиссиянинг қарори тўлиқ асосланади.

Жума кунлари ҳар ҳафта ота-оналар учун қисқа муддатли мажлислар ўтказилади. Баъзи бир ота-оналар болалари билан тақлиф килинадилар. Дефектолог ота-оналарни болаларни камчилигига қараб, мустахкамлашнинг асосий усуллари билан таништиради. Уйда қандай машқлар бажариш кераклигини кўрсатиб беради.

Ота-оналарнинг очик машғулотларда иштирок этиши бутун ўқув йили давомида режалаштирилади (3 ойда 1-2 марта). Бундай машғулотларда дефектолог ота-оналарни таълимнинг асосий усуллари, материални танлаш, шунингдек, машғулот давомида болаларга қўйиладиган асосий талаблар билан таништиради.

Ота-оналарга мўлжалланган стендларни дефектолог ва тарбиячи бутун йил давомида юргизиб турадилар. Стендда, масалан, меъёрдаги бола нутқининг ривожланиши, нутқ аномалияларининг хилма-хил турлари, оммабоп адабиётлар рўйхати каби масалалар ёритиб борилади. Товушларни талаффуз қилиш, боғланишли нутқнинг шакллантиришга доир нутқий материал вақти-вақти билан янгиланиб турилади. Ота-оналар бурчагида ахборот бўлими мавжуд бўлиб, унда ота-оналар мажлисларининг саналари, дефектолог билан шуғулланиш учун тақлифлар, мутахассисларнинг консултация бериш вақти кўрсатилган бўлади. Стендга гуруҳ мутахассислари ижодий ёндашган ҳолда ота-оналар учун кизиқарли бўлган маълумотларни белгилаб боради.

КУНДАЛИК МАШҒУЛОТЛАР РЕЖАСИ (намунавий) МАВЗУ: МЕВАЛАР (4-5 ЁШ)

Таълимий мақсад: Болаларнинг товарак-атроф ҳақидаги билимларини кенгайтириш. Мевалар ҳақида умумий тушунчалар бериш. Меваларнинг шакли, мазаси, ранги ҳақида маълумот бериш. Бирлик ва кўплик қўшимчалари, саволларга аниқ, тўлиқ жавоб беришга ўргатиш. Мавзуга доир шеърларни ҳаракатлар билан ёд олиш, топишмоқларни сезгирлик билан топиб, жавобларни тўғри талаффуз қилиш, сўзларни бўғинга ажратишга ўргатиш.

Коррекцион мақсад: Болаларнинг оғзаки нутқларини ривожлантириш ва луғат бойлигини ошириш. Ташқи ва ички нутқларини шакллантириш. Мевалар номларини тўғри ва аниқ талаффуз этишга ўргатиш. Майда қўл моторикаларини ривожлантириш. Барча психик жараёнлари устида иш олиб бориш. Боғланган нутқни ривожлантириш.

Тарбиявий мақсад: Педагогни диққат билан тинглаш, катталар меҳнатини кадрлаш, табиатни асраб-авайлаш, дўстлари билан аҳил ва иноқ ўйнашга, меваларни тозалаб, ювиб ейишга ўргатиш.

Жихоз: Мавзуга доир предметли, сюжетли расмлар. Муляжлар. Топишмоқлар, шеърлар, копток, тарқатма карточкалар, юлдузчалар...

Вақт: 15-20 дақиқа.

МАШҒУЛОТНИНГ БОРИШИ

1. Ташкилий қисм.

Саломлашиш.

Болалар айлана шаклида туриб, ҳар бир болага копток улоқтирилади ва қандай фасл, об-ҳаво, кун сўралади. Улар жавоб бериб педагогга улоқтирадилар.

Болажонлар қайси фаслда мевалар пишган бўлади?

Келинлар, мен сизларга қирқма расмлар тарқатаман. Сизлар расмларни туташтирсангиз меваларга нималар киришини билиб оласиз (мавзуга доир 2-3-4 қисмли кесма расмларни бирлаштириш ўйини ўйналади).

2. Асосий қисм.

Болалар бугун мана шу мевалар ҳақида гаплашамиз. Яна қандай меваларни биласиз?

Педагог болаларни фикрларини эшитиб, умумий маълумот беради (шакли, ранги, таъми, қаерда ўсиши, мевалардан нималар тайёрланиши ҳақида гапириб ўтади).

Болажонлар мана бу расмларга диққат билан қараб олинг.

Энди мен расмлардан бирини беркитиб кўяман, сизлар эса қайси расм беркитилганлигини топасизлар

Болаларда нутқининг грамматик хусусиятини шакллантириш мақсадида меваларни бирлик ва кўplikда, кичрайтирган ҳолатини мустаҳкамлаб олинади.

Олма-олмалар,

Яхши иштирок этган болаларга юлдузча бериб борилади.

3.Жисмоний дақиқа

Шеър асосида ҳаракатли машқ қилиш.

Ҳой олма, олма, олма

Мени овора қилма.

Бир оз эгил, бўй чўзай

Олмаларингдан узай.

4.Мустаҳкамлаш

Савол-жавоб асосида ўтилган мавзунини мустаҳкамлаш.

Болалар олма, узум, нок, анорни бир сўз билан нима деймиз?

Олманинг шакли, ранги, мазаси қандай?

Қани, болажонлар, топишмоқларни топишга ҳаракат қилинг.

Кичкина декча, ичи тўла михча. (анор)

Келинлар, “анор” сўзини бугинга ажратамиз (а-нор сўзи икки бугиндан иборат)

Қизил гулдай, гул эмас,

Ҳиди гулдан кам эмас.

Ўзи думалок, тухум эмас,

Есанг ширин, шакар эмас. (олма)

“Олма” сўзи нечта бугиндан иборат? (болалар қарсақ чалиб бугинга ажратишади)

5.Рағбатлантириш ва яқунлаш

Машғулот давомида болалар томонидан йиғилган юлдузчаларни санаб рағбатлантирилади.

ЎЗ УСТИДА ИШЛАШ НАМУНАВИЙ ПАПКАСИ

(намунавий)

Ой давомида бажарилган ишлар, танишиб чиқилган адабиётлар, берилган семинар, очик машғулотларни ва ким томонидан олиб борилганлиги белгиланган бўрилади.

Бу эса куйидагича юритилади:

1. Титул варағи:

Педагогнинг Ф.И.О	Мавзу	Мақсад	Вазифалар

2. Иш режа

Режа бўлимлари	Муддат	Иш шакллари	Амалий қилинган ишлар (рефератлар, маърузалар, очик машғулотлар ва бошқалар)
Меъёрий ҳужжатларни ўрганиш			
Ғоявий-сиёсий даражасини ошириш			
Янги методик қўлланмаладан фойдаланиш			
Илғор иш тажрибасини ўрганиш			
Мавзуларга оид ишланмалар, дидактик материаллар			

3. Режа асосида қилинган ишлар

Ғоявий сиёсий даражасини ошириш	Янги услубий қўлланмалар	Меъёрий ҳужжатларни ўрганиш	Илғор иш тажрибасини ўрганиш ва ўргатиш	Мавзуларга оид ишланмалар, дидактик материал, кўргазмалар
Ҳафтада бир марта сиёсий ўқини ташкил этилиб, бунда тарбиячи бир ҳафтalik маълумот тўплаб, педагогларга маъруза тайёрлайди ва педагоглар томонидан яқка ишлаш дафтарага қайд қилиб бўрилади	Мутахассисликка оид адабиётлар билан танишилганлик ҳақида маълумотни ва мазмуни тўплаб бўрип	Низом. Концепция. Йуриқнома. Давлат талабларини ўрганиб чиқип	Илғор иш тажрибага эга бўлган, очик машғулотлар, семинарларда иштирок этган ва таҳлил қилинган маълумотларни тўплаб бўрип (18 иловадан фойдаланиш)	Йил давомида олиб бўриладиган машғулотларга оид ишланмалар, дидактик материал, кўргазмалар тўплаб бўриш ва фронтал яқка машғулотларда фойдаланиш

4. Иш дафтари

Иш дафтарига мудира ҳузуридаги мажлис, услубчи ҳузуридаги маслаҳатлар, бошқа турдаги мажлис, семинар, педагогик кенгашлар, ота-оналар билан ишлаш, услубий бирлашмаларда катнашганлиги, тўғрисидаги очик машғулотлар, малака ошириш ҳақида ва бошқа зарурий маълумотлар қайд қилиб борилади.

17-илова

_____ - _____ ўқув йили якунидаги дефектолог машғулотига
катнайдиган болалар ҳаракати бўйича намунавий
ҲИСОБОТ

№	Болалар ҳаракати	Болалар сони
1.	Жами болалар	
2.	Ташхислар	
	алалия	
	афазия	
	ринолалия	
	дизартрия	
	дудукланиш	
	рухий-нутқий ривожланишда орқада қолиш	

3.	Улардан:	
	Камчилик тўлиқ бартараф этилган болалар	
	Камчилик тўлиқ бартараф этилмаган болалар	
4.	Коррекцион-педагогик иши тугаган болалар	
	Мактабга кетган болалар:	
	Оммавий МТМга тавсия этилган болалар:	
5.	Дефектологнинг коррекцион-педагогик иши давом этадиган болалар	

МТМ № _____ Мудира _____ “ _____ ” _____ 20 _____ йил

Дефектолог _____ имзо _____

Изоҳ: Ўқув йили охирида болалар ҳаракати бўйича ҳисобот қилинади.

Машғулот таҳлили

_____ сонли МТМ сана _____

Педагогнинг ФИШ _____

Мутахассислиги _____

Машғулот мавзуси _____

Машғулотнинг мақсади _____

Кузатиладиган мезонлар	Меъёрдан паст	Меъёр	Меъёрдан юқори		
Гуруҳда яратилган гигиеник шарт-шароит				Ютути	
Гуруҳнинг машғулотга тайёргарлиги					
Машғулот иш режасини мавжудлиги					
Педагогнинг гуруҳни бошқара олиши					
Тарбияланувчиларнинг фаолияти				Камчиликлар	
Педагогнинг нутқ маданияти					
Педагогнинг ташқи кўриниши					
Педагогнинг одоби, муомаласи					
Техник воситалар мавжуд ва талабга жавоб бериши					
Кўргазмалардан фойдаланилганлиги				Тавсиялар	
Янги педагогик технологиялардан фойдаланганлиги					
Таълим сифатини назорат қилиш	Ташкилий қисм				
	Машғулотнинг бориши				
	Яқунлаш				
Машғулот давомида тарбияланувчиларнинг билимларини талабга жавоб бериши					

Таҳлил қилди: _____ ИМЗО: _____

Танишиб чиқди: _____ ИМЗО: _____

Изоҳ: "Танишиб чиқди" деган жойга машғулот ўтган педагогнинг исми ва шарифи ёзилади ҳамда имзо қўяди. "Машғулот таҳлили"ни махсус мактабгача таълим муассаса педагоглари ҳам юритиши мумкин. Бир ой давомида камида 4 марта машғулотлар таҳлили олиб борилиши лозим. Машғулотлар таҳлили ўз устида ишлаш намунавий папкасига йиғиб борилади.

Боланинг ривожланишини текшириш харитаси

Фамилияси, исми _____
 Тугилган йил, кун, ой _____
 Уй манзили, телефони _____

Отасининг исми, шарифи _____
 Онасининг исми, шарифи _____
 Гуруҳга қабул қилинган кун _____
 ТПБК хулосаси _____
 Миллати _____
 Сўзлашуви _____
 Нутқ харитаси тўлдирилган сана _____
 Ота-она бир-бирига қариндошлиги _____
 Бола нечанчи хомиладорлик ва нечанчи фарзанд _____

Хомиладорлик қандай кечган? (касалликлар, токсикоз) _____

Туғуруқ жараёни қандай кечган? (асфиксия, травмалар кузатилганми?) _____

Кечирган касалликлар, жароҳатлар _____

Ота-онасининг шикояти _____

Ота-она наслида қандай касалликлар кузатилган _____

Илк психомотор ривожланиш

Бошини тута бошлаган _____

Эмаклай бошлаган _____

Ўтира бошлаган _____

Юра бошлаган _____

Биринчи тишлари чиқа бошлаган вақт _____

Умумий моторикасининг ҳолати _____

Қайси қўл билан овқатланади? (ўнг, чап) _____

Ўз кийимининг тугмасини тақиб, еча оладими? _____

Ипни боғлаб ва еча оладими? _____

Хулоса: _____

Нутқ анамнези:

Гу-гулаш даври бошланган _____

Биринчи сўзлари қачон пайдо бўлган? _____

Фразали нутқ қачон пайдо бўлган? _____

Нутқда камчилик сезилган вақт _____

Дефектолог билан шуғулланганми? (неча ёшда ва қанча вақт, натижаси бўлганми?) _____

Хулоса _____

Артикуляцион аппаратнинг ҳолати

Лаблар (семиз, калта, ёриқ, норма) _____

Тишлар (қийшиқ, майда, кариесга учраган, ораси очик) _____

Жағлар _____

Прикус (прогения, прогнатия, ён очик, олди очик) _____

Тил (семиз, кенгайган, таранг, кичкина, узун, тор) _____

Танглай (тепа, ясси, тор, паст, ёриқлар, норма) _____

Юмшоқ танглай ҳаракатчанлиги _____

Артикуляцион аппаратнинг аппаратнинг ҳаракатчанлиги

Лаблар ҳаракатчанлиги _____

Тил ҳаракатчанлиги _____

Юмшоқ танглай ҳаракатчанлиги _____

Нутқ просодик компонентларининг ҳолати

Овоз кучи (йўғон, ингичка, юмшоқ, каттик) _____

Овоз тембри(меъёрда, бўғиқ, хирилдоқ, паст, титроқ) _____

Оҳанг (меъёрда, манқаланган) _____

Суръати(меъёрда, секинлашган, тез) _____

Хулоса _____

Товушлар талаффузи

	s	sh	z	ch	j	r	l	k	g	d	t	f	q	g
Алоҳида талаффузида														
Сўз бошида														
Сўз ўртасида														
Сўз охирида														

Фонематик эшитув

1. Бир-биридан тубдан фарқ қилувчи товушларни такрорлаш:

Н-Б

л-с

т-р

м-ш

2. Талаффузи жиҳатидан бир-бирига яқин товушлар:

П-б

т-д

в-ф

л-р

3. Дефектолог кетидан бугунлар қаторини талаффуз этиш:

Та-да

са-ша

та-га-да

ма-мо-му

Ка-га

ла-ра

ка-ка-га

па-по-пу

4. Сўзларни такрорлаш:

Сим-шим

Бош-тош

Гул-кул

Кун-тун

Хулоса: _____

Нуткнинг луғат захираси ва грамматик қурилишининг ҳолати
Импрессив нутк

1.1. От ва феълларни тушуниш қўникмаси: _____

1.Коптокни кўрсат _____

2.Қўғирчоқни олиб кел _____

1.2. Ёрдамчи сўзлар (жўмакчиларни тушуниш): _____

Болага қалам, китоб берилади ва таклиф этилади: _____

1. Қаламни китобнинг устига қўй _____

2. Қаламни китобнинг тагига қўй _____

3.Қаламни китобнинг ичига қўй _____

4.Қаламни китобнинг ёнига қўй _____

1.3. Отларнинг бирлик ва кўплик шакллари:

Кўрсат: кубик-кубиклар _____

Гул-гуллар _____

Мушук-мушуклар _____

Қалам-қаламлар _____

1.4. Кичрайтириш-эркалатиш шаклларини тушунтириш:

Кўрсат: стул-стулча _____

Қошиқ-қошиқча _____

Куён-қуёнча _____

1.5. Келишик қўшимчаларини тушуниш _____

Экспрессив нутк

2.1. Фаол луғат:

1.Қандай овоз чиқаради?

Мушук _____

Сигир _____

Кучук _____

Хўроз _____

Ғоз _____

2. Қандай ҳаракатланади?

Курбака _____

Илон _____

Балик _____

Куён _____

Куш _____

3. Предметни тўғри номлаш:

(Кўрсатилган расмларда предметларни номлай оладими?)

4. Умумлаштириш. Бир сўз билан номла:

Кўйлак, шим, қалпоқ, пальто, юбка _____

Этик, туфли, ботинка _____

Чойнак, пиёла, коса, қошиқ _____

Самолёт, автобус, трамвай, троллейбус _____

Карам, лавлаги, картошка, пиёз, сабзи _____

Қуён, айик, бўри, тулки _____

Кўй, от, эчки, сигир _____

Олма, анор, узум, беҳи _____

Қўл, оёқ, кўз, кулок, лаб _____

5. Қарама-қарши маъноли сўзлар:

Қатта-

Тоза-

Совуқ-

Ёруғ-

Баланд-

Қаттиқ-

6. Синоним сўзлар:

Гўзал-

Тоза-

Ширин-

Кичкина-

Қатта-

Секин-

Хулоса _____

Болада нутқ ва тафаккурнинг умумий ривожланишини текшириш

1. Ҳисоб

Тўғри ва тескари сана _____

Қатта-кичкина _____

Баланд-паст _____

2. Фазони идрок этиш:

Олдинга-оркага-

Ўнгга-чапга-

3.Вақтни идрок этиш:

Эрталаб-	Кеча-
Кундузи-	Бугун-
Кечкурун-	Эртага-
Кечаси-	

4.Геометрик шаклларни фарқлаш:

Доира-	Квадрат-
Учбурчак-	Тўртбурчак-

5.Рангларни фарқлаш:

Оқ-	Қизил-	Яшил-
Қора-	Сарик-	Кўк-

Хулоса _____

Нутқнинг грамматик тузилиши

А) Расмга қараб гап тузиш: _____

Б) Берилган сўз билан гап тузиш _____

В) Сўзларни кичрайтириш-эркалаш турини ҳосил қилиш:

Айиқ-	Қиз-
Мушук-	Уй-

Г) Бирлик ва кўпликдаги грамматик турларни тушуниши:

Копток қани -	Гул қани-
Коптоқлар қани-	Гуллар қани-

Е) Нутқда феълларнинг ишлатилиши:

Врач нима қилади? _____

Ошпаз нима қилади? _____

Биз болта билан нима қиламиз? _____

И) Бирлик ва кўпликдаги феълларни тушунадими?

Қизлар нима қилишяпти? _____

Бола нима қилмоқчи? _____

Болалар нима қилиптилар? _____

Хулоса _____

Боғланган нутқни текшириш

Расм асосида ҳикоя тузиш: _____

Қайта ҳикоя қилиб бериш: _____

Кетма-кет расмлардан фойдаланган ҳолда ҳикоя тузиш: _____

Берилган мавзу асосида ҳикоя тузиш _____

Хулоса _____

Хотираси: _____

Диккати: _____

Иш қобилияти: _____

Психолог хулосаси: _____

Дефектологнинг яқуний ташхиси ва болада бошқа кузатилаётган камчиликлар _____

Дефектолог хулосаси: _____

№МТМ

Тиббий-психологик-педагогик комиссия аъзолари:

Мудира:

Методист:

Дефектолог:

Психолог:

Шифокор:

1-ЎҚУВ йили

Йиллик иш режа: _____

Чорак натижалари

I чорак натижаси: _____

II чорак натижаси: _____

Ш чорак натижаси: _____

Коррекион-педагогик ишнинг тугаган вақти: _____

Дефектологнинг тавсияси: _____

Тиббий-психологик-педагогик-комнссия аъзолари:

Мудира:
Методист:
Дефектолог:
Психолог:
Шифокор:

Дефектологнинг якуний ташхиси ва унда кузатилаётган камчиликлар _____

Дефектолог хулосаси: _____

№ МТМ Тиббий-психологик-педагогик комиссия аъзолари:

Мудира:

Методист:

Дефектолог:

Психолог:

Шифокор:

2-ЎҚУВ ЙИЛИ

Йиллик иш режа: _____

Чорак натижалари

I чорак натижаси: _____

II чорак натижаси: _____

III чорак натижаси: _____

Коррекцион-педагогик ишнинг тугаган вақти: _____

Дефектологнинг тавсияси: _____

Тиббий-психологик-педагогик комиссия аъзолари:

Мудира:
Методист:
Дефектолог:
Психолог:
Шифокор:

***Боланинг
ривожланиши
камчиликларини
аниклаш картаси***

Мазкур боланинг ривожланишидаги камчиликларини махсус мактабгача тарбия муассасаларида фаолият юритаётган дефектологлар учун мўлжалланган. Ушбу методик қўлланма нутқ камчиликларини аниқлашга, ривожланишидаги камчиликларни аниқлашга ва тўғри ташхис қўйишга ҳамда коррекцион-педагогик ишни малакали ташкил этишга хизмат қилади.

Тузувчилар: проф. М.Аюпова
 проф. Л.Мўминова
 Ш.Арипова
 Н.Абдукадирова
 Х.Усмонова

Тақризчилар: доц. Ш.Амирсаидова

Болани ривожланиш камчиликларини аниқлаш харитаси.

Анкета маълумотлари

Боланинг фамилияси, исми _____

Тугилган вақти _____

Уй манзили ва телефони _____

Логопедик гуруҳга қардан ва қачон юборилган _____

Ота-она ҳақида маълумотлар _____

Онаси (Ф.И.Ш. фарзанд кўриш пайтидаги ёши ва иш жойи) _____

Отаси (Ф.И.Ш. фарзанд кўриш пайтидаги ёши ва иш жойи) _____

Миллий тили _____

Ойладаги икки тиллилик _____

ТПЖ хулосаси

ТПЖнинг _____ “_____” сонли қарорига асосан логопедик гуруҳга _____ муддатга қабул қилинди

ТПЖ хулосаси _____

Нутқ картаси тўдирилган сана _____

Дефектолог(Ф.И.Ш.) _____

ТПЖ хулосасига кўра гуруҳда таълим-тарбия олиш _____ ташхиси билан _____ муддатга қолдирилди

Боланинг нутқ гуруҳида таълим-тарбия олиш муддатини узайишига жавобгар шахс _____

ТПЖ аъзолари _____

ТПЖ аъзолари(ички ММТМ) _____

ТПЖ хулосасига кўра гуруҳда таълим-тарбия олиш _____ ташхиси билан _____ муддатга қолдирилди

Боланинг нутқ гуруҳида таълим-тарбия олиш муддатини узайишига жавобгар шахс _____

ТТПК аъзолари _____

ТПК аъзолари(ички ММТМ) _____

_____даги ТПК хулосасига кўра логопедик гуруҳдан (МТМ, мактабга) чиқрилиши пайтидаги нутқнинг ҳолати _____

Гуруҳдан чиқарилишига масъул шахс _____

ТТПК аъзолари _____

ТПК аъзолари(ички ММТМ) _____

Умумий анамнез

Ривожланиш давридаги нохуш ҳолатлар _____

Бошидан кечирган касалликлари:

1 ёшгача _____

2 ёшгача _____

3 ёшгача _____

4 ёшгача _____

5 ёшгача _____

6 ёшгача _____

Ҳомиладорликнинг қандай кечганлиги (жароҳатлар, интоксикациялар, касалликлар) _____

Боладаги наслий касалликлар _____

Тугилишнинг кечиши (вақтидан оқдин, вақтида, тез, жуда тез) _____

Дарров йиғлаганми _____

Асфикция кузатилаганми _____

Илк психомотор ривожланиши

Бошини тута бошлаган (меъёр: 1.5 ойлик) _____

Ўтира бошлаган (меъёр: 6 ойлик) _____

Эмаклай бошлаган (меъёр: 6-7 ойлик) _____

Тура бошлаган (меъёр: 10-11 ойлик) _____

Юра бошлаган (меъёр: 11-12 ойлик) _____

Яқинларини таний бошлаган (меъёр: 2.5-3 ойлик) _____

Биринчи тишлари чиқа бошлаган вақти (меъёр: 6-8 ойлик) _____

1 ёшгача тишларнинг сони (меъёр: 8 та тиш) _____

Рухий-асаб ва соматик ҳолати ҳақидаги маълумотлар (тиббий карта асосида)

Педиатр _____

Невролог _____

Психоневролог _____

Оториноларинголог _____

Офтальмолог _____

Жарроҳ _____

Ортопед _____

Нутқий ривожланиши

Гугулаш (меъёр: 2 ойликдан) _____

Чугурлаш (меъёр: 4-6 ойлик) _____

Илк сўзлар (меъёр: 1 ёш атрофида) _____

Дастлабки жумлалар (меъёр: 1.5-2 ёш) _____

Нутқий ривожланишида булган узилишлар _____

Имо-ишоралардан фойдаланиши (нутқни ўрнига қўллаши, нутқни тулдириши) _____

Ота-она томонидан нутқий нуқсонга эътибор _____

Логопед билан машғулотлар олиб борилганлиги _____

Логопед билан машғулотлар натижаси _____

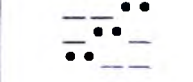
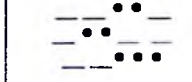
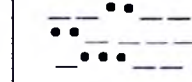
Нутқий бўлмаган психик функцияларни текшириш

1. Эшитув идрокини текшириш

Бир нечта уйинчоқларнинг овозини дифференциация қилиш (сурнай, чилдирма, кўнгирокча, чанг, барабан) _____

Товуш келаётган томонни аниқлаш _____

Ритмни идрок этиш ва такрорлаш: _____

3 ёш	4 ёш	5 ёш	6 ёш
			

2. Кўрув гидрокини текшириш

Рангларни фарқлаш ва уларни мослаштириш малакалари (логопед илтимосига биноан рангларни кўрсатиш, чойнакка тегишли рангдаги пиёлани, шапкага тегишли рангдаги шарфни танлаш):

3 ёш (кизил, кўк, яшил, сарик) _____

4 ёш (кизил, сарик, кўк, яшил, оқ, қора) _____

5 ёш (кизил, оловранг, сарик, яшил, ҳаворанг, кўк, оқ, пушти, қора) _____

6 ёш (кизил, оловранг, сарик, яшил, ҳаворанг, кўк, сиёхранг, пушти, жигарранг, қулранг, оқ, қора) _____

Шаклларни гидроқ этиш (логопед илтимосига биноан геометрик фигура, шаклларни кўрсатиш)

3 ёш (доира, квадрат, учбурчак) _____

4 ёш (доира, квадрат, овал, учбурчак, шар, куб) _____

5 ёш (доира, квадрат, овал, учбурчак, тўғритўртбурчак, шар, куб) _____

6 ёш (доира, квадрат, овал, учбурчак, тўғритўртбурчак, кўпбурчак, шар, куб, цилиндр) _____

3. Фазовий тасавурларни гидроқ этишини, кўрув - ҳаракат ва кўрув - образли тафаккурни текшириш:

Фазода мўлжал олиши

3 ёш (кўрсатади еки йўналишни сўз билан ифодалайди: юқорида, настда) _____

4 ёш (юқорида, настда, олдинда, орқанда турган предметларни кўрсатади) _____

5 ёш (юқорида, пастда, олдинда, орқада, ўнгда, чапда турган предметларни кўрсатади) _____

6 ёш (юқорида, пастда, олдинда, орқада, ўнгда, чапда, юқорида ўнгда, юқорида чапда, пастда ўнгда, пастда чапда турган предметларни кўрсатади) _____

Ўз танасида мўлжал олиш

3 ёш (болага тана аъзолари қаерда жойлашганилигини кўрсатиш таклиф этилади, масалан, кулок қаерда: юқорида, пастда) _____

4 ёш (ўнг кўлингни, чап кўлингни, ўнг оёгингни, чап оёгингни кўрсат) _____

5 ёш (ўнг кўзингни, чап кўзингни, ўнг кулоғингни, чап кулоғингни кўрсат) _____

6 ёш (ўнг кўлинг билан чап кўзингни, чап кўлинг билан ўнг кўзингни кўрсат) _____

Кесма расмларни бирлаштириш

3 ёш (2 та қисмдан иборат бўлаги бўлақларни намунага қараб бирлаштириш. Расмлар горизонтал, вертикал кесилган бўлиши керак) _____

4 ёш (2-4 қисмдан иборат расмларни намунага қараб бирлаштириш. Расмлар горизонтал, вертикал, диагонал кесилган бўлиши керак) _____

5 ёш (4-6 қисмдан иборат расмларни намунага қараб бирлаштириш. Расмлар горизонтал, вертикал, диагонал кесилган бўлиши керак) _____

6 ёш (6-8 қисмдан иборат расмларни намунага қараб бирлаштириш. Расмлар горизонтал, вертикал, диагонал кесилган бўлиши керак) _____

Чўплардан шакллар ясаш: намуна асосида

3 ёш (учта чўпдан “том” ва “дарахт” ясаш) _____

4 ёш (тўртта чўпдан “стул” ва “крават”, бешта чўпдан “зина” ясаш) _____

5 ёш (олгита чўпдан “уйча” ва “арча”, етгита чўпдан “зина” ясаш) _____

Чўплардан шакллар ясаш: хотирага таянган ҳолда

6 ёш (олтита чўпдан “уйча” ва “арча”, етгита чўпдан “зина”, “кайқча” ясаш) _____

Артикуляцион аппарат аъзоларининг анатомик тузилиши

Лаблар (меъёрида, қалин, юққа, ёрикликлар: бир гомонлама, икки томонлама) _____

Тишлар (меъёрида, кам. йўқ бўлиши, сўйлоқ тишлар, майдалаги) _____

Тишламлар (меъёр, прогения, прогнатия, очик, ён очик прикуслар) _____

Қаттиқ танглай (меъёр, тор, балаңд ёки паст, ясси, ёрикликларни мавжудлиги) _____

Юмшқок танглай (меъёр, йўқлиги, иккиланган, ёрикликлар, кичик тилчанинг йўқлиги) _____

Тил (меъёр, қалин, ингичка, қалта, юганчанинг қалталиги) _____

Артикуляцион аппарат аъзоларининг ҳолатини текшириш

Лабларнинг ҳаракатчанлигини текшириш:

Лабларни қулғу ҳолатига келтириш, чўчайтириш машқлари _____

Тил ҳаракатчанлигини текшириш:

Статик машқлар:

Найча (10-15 секунд) _____

Тилни юқорига кўтариб туриш (10-15 секунд) _____

Тилни пастга тушириш (10-15 секунд) _____

Динамик машқлар:

Соатча (10-15 марта) _____

Футбол (10-15 марта) _____

Мазали мураббо (10-15 марта) _____

От (10-15 марта) _____

Пастки жағ ҳаракатчанлигини текшириш:

Оғизни қатта очиб туриш (10-15 секунд) _____

Пастки жағни чапга, ўнгга ҳарактлантириш (10-15 секунд) _____

Юмшқок танглай ҳаракатчанлигини текшириш:

Оғизни қатта очиб эснаш, "а" унлисини қаттиқ атакада талаффуз этиш _____

Овоз (меъёрида, бўғик, хириллаган, заиф, паст, йўгон, ингичка, манқаланган) _____

Нафас ва овоз функцияларининг ҳолати

3 ёш

Физиологик нафас тури (юқори кўкрак, диафрагмали, қорин ва аралаш) _____

Нафас кўлами (етарли, етарли эмас) _____

Нуткий нафас чиқаришнинг давомийлиги _____

Овоз кучи _____

4 ёш

Физиологик нафас тури (юқори кўкрак, диафрагмали, қорин ва аралаш) _____

Нафас кўлами (етарли, етарли эмас) _____

Нуткий нафас чиқаришнинг давомийлиги _____

Овоз кучи _____

5 ёш

Физиологик нафас тури (юқори кўкрак, диафрагмали, қорин ва аралаш) _____

Нафас кўлами (етарли, етарли эмас) _____

Нуткий нафас чиқаришнинг давомийлиги _____
Овоз кучи _____

6 ёш

Физиологик нафас тури (юқори кўкрак, диафрагмали, корин ва аралаш) _____

Нафас кўламини (етарли, етарли эмас) _____

Нуткий нафас чиқаришнинг давомийлиги _____

Овоз кучи _____

Моторикани (ҳаракатларни) текшириш

1. Умумий моторика ҳолати - ҳаракатларнинг ҳажми, аниқлиги, координатицияси, сурати

3 ёш (ерга чизилган орасидаги масофа 25 см бўлган 2 та чизик орасидан юриб ҳамда югириб ўтиш; ўйинчоқни бир қўлдан иккинчи қўлга олиш; бир қўли билан 1 метр масофада қўйилган саватга коптокни тушириш) _____

4 ёш (икки оёқда сакраш, узунликка сакраш, бир вақтнинг ўзида қўл билан чапак чалиб, оёқни дупиллатиш, коптокни отиб, илиб олиш) _____

5 ёш (икки оёқда сакраш; ўнг оёқда ва чап оёқда, узунликка сакраш, бир вақтнинг ўзида қўл билан чапак чалиб, оёқни дупиллатиш, коптокни отиб, илиб олиш, тўсиқдан сакраб ўтиш) _____

6 ёш (икки оёқда сакраш; ўнг оёқда ва чап оёқда, узунликка сакраш, бир вақтнинг ўзида қўл билан чапак чалиб, оёқни дупиллатиш, коптокни отиб, илиб олиш, тўсиқдан сакраб ўтиш, ердаги арқон бўйлаб юриш) _____

2. Қўлнинг ҳаракатлари

3 ёш (бармоқларни кетма-кетликда ёпиш ва очиш) _____

4 ёш (бош ва курсаткич бармоқни доира шаклига келтириб бирлаштириш, аввал ўнг қўлда сўнг чап қўлда) _____

5 ёш (қўнчани кўрсат: 2-3 бармоқ, аввал ўнг қўлда кейин чап қўлда) _____

6 ёш (доирачани кўрсат: 1-2,3,4,5 бармоқлар, аввал ўнг қўлда кейин чап қўлда) _____

3. Предметлар билан манипуляция қилиш

3 ёш (бир нечта ўйинчоқларни челақчага солиб, биттадан олиш) _____

4 ёш (туғмани қадаш ва ечиш, майда предметларни бир қўлдан иккинчи қўлга олиш ва бир идишдан бошқа идишга солиш) _____

5 ёш (туғмани қадаш ва ечиш, ботинка ипини боғлаш ва ечиш) _____

6 ёш (туғмани қадаш ва ечиш, ботинка ипини боғлаш ва ечиш, қайчи билан тўғри кесиш, квадрат ва доира кесиш) _____

4. Миякка мускулларининг ҳолати (ҳаракатларнинг мавжудлиги, тонуси, кўлами, аниқлиги, бир ҳаракатдан иккинчи ҳаракатга ўтиш ҳолати)

3 ёш

- Юзни шишириш (“Бақалокча”) _____
- Лимон еяётганини кўрсатиш (“Нордон”) _____

4 ёш

- Юзни шишириш (“Бақалокча”) _____
- Лимон еяётганини кўрсатиш (“Нордон”) _____
- Ширинлик еяётганини кўрсатиш (“Ширин”) _____

5 ёш

- Юзни шишириш (“Бақалокча”) _____
- Лимон еяётганини кўрсатиш (“Нордон”) _____
- Ширинлик еяётганини кўрсатиш (“Ширин”) _____
- Хурсанд бўлаётганини кўрсатиш (Жилмайиш) _____
- Хафа бўлганини кўрсатиш(Қовоғини солиш) _____

6 ёш

- Юзни шишириш (“Бақалокча”) _____
- Лимон еяётганини кўрсатиш (“Нордон”) _____
- Ширинлик еяётганини кўрсатиш (“Ширин”) _____
- Хурсанд бўлаётганини кўрсатиш (Жилмайиш) _____
- Хафа бўлганини кўрсатиш(Лабларини пасгга қийшайтириш) _____
- Хайрон бўлганини кўрсатиш (Қошларни тепега кўтариш) _____
- Жаҳли чиқганини кўрсатиш (Қовокларини солиш) _____

Импрессив нутқнинг ҳолати

3 ёш (логопед кўрсатмасига биноан тана қисмларини ва алоҳида предметларни кўрсатиш)

- Стол _____
- Стул _____
- Дераза _____
- Бош _____
- Қўл _____
- Бурун _____
- Қулоқ _____

4 ёш (логопед кўрсатмасига биноан расмларда алоҳида предметлар қисмларини кўрсатиш)

- Столнинг оёғи _____
- Стул суянчиги _____
- Дераза дарчаси _____
- Бошдаги соч _____
- Қўлдаги бармоқ _____
- Юздаги бурун _____
- Оғиздаги тиш _____

5 ёш (логопед кўрсатмасига биноан расмларда алоҳида предметлар қисмларини ва объект қисмларини кўрсатиш)

- Чойнакнинг қошқоғи _____

- Машинанинг эшиги _____
- Дарахтнинг шохи _____
- Мушукнинг думи _____
- Бинонинг эшиги _____
- Бинонинг томи _____
- Бинонинг зинаси _____

6 ёш (логoped кўрсатмаснга биноан расмларда алоҳида предметлар қисмларини ва объект қисмларини кўрсатиш)

- Компьютернинг экрани _____
- Клавиатура тугмаси _____
- Машинанинг рули _____
- Телефоннинг трубкаси _____
- Бинонинг эшиги _____
- Бинонинг томи _____
- Бинонинг зинаси _____

Умумлаштиришни тушуниши

3 ёш (берилган предмет орасидан бир тушунчага таалуқли бўлган предметларни кўрсатиш)

- Ўйинчоқлар _____
- Идиш-товоқлар _____
- Кийим-кечаклар _____

4 ёш (берилган предметлар орасидан бир тушунчага таалуқли бўлган предметни кўрсатиш)

- Ўйинчоқлар _____
- Идиш-товоқлар _____
- Кийим-кечаклар _____
- Оёқ кийимлар _____

5 ёш (берилган предметлар орасидан бир тушунчага таалуқли бўлган предметни кўрсатиш)

- Ўйинчоқлар _____
- Идиш-товоқлар _____
- Мевалар _____
- Сабзавотлар _____
- Кийим-кечаклар _____
- Оёқ кийимлар _____
- Мебель _____
- Қушлар _____

6 ёш (берилган предметлар орасидан бир тушунчага таалуқли бўлган предметни кўрсатиш)

- Ўйинчоқлар _____
- Идиш-товоқлар _____
- Мевалар _____
- Сабзавотлар _____
- Кийим-кечаклар _____
- Оёқ кийимлар _____
- Мебель _____
- Паррандалар _____
- Уй ҳайвонлари _____

- Еввойи ҳайвонлар _____
- Транспорт _____

Ҳаракатни тушуниши (таклиф этилган расмлар асосида кўрсатиш)

3 ёш

- Бола қаерда расм чизаяпти? _____
- Бола қаерда кетаяпти? _____
- Бола қаерда ўтирибти? _____
- Бола қаерда ўйнаяпти? _____

4 ёш

- Бола нима қиляпти? (Бола ўтирипти, турибти, ётипти, кетаяпти, овқатланапти, сув ичапти, ўқияпти, расм чизаяпти) _____

5 ёш

- Нима қиляпти? (қуш учаяпти, балиқ сузаяпти, фил кетаяпти, қурбақа сакраяпти, илон судраляпти) _____

6 ёш

- Нима қиляпти? (қурувчи қураяпти, фаррош тозалаяпти, соғувчи сотаяпти, харидор сотиб олаяпти) _____

Белгиларни тушуниши (таклиф этилган расмлар асосида кўрсатиш)

3 ёш (катта пиёла, кичкина пиёла, қизил шар, қўқ шар) _____

4 ёш (катта пиёла, кичкина пиёла, қизил шар, қўқ шар, сариқ шар, яшил шар, думалок помидор, узунчок бодринг) _____

5 ёш (катта пиёла, кичкина пиёла, қизил шар, қўқ шар, сариқ шар, яшил шар, думалок помидор, узунчок бодринг, думалок печенье, квадрат печенье, овал печенье) _____

6 ёш (катта пиёла, кичкина пиёла, қизил шар, қўқ шар, сариқ шар, яшил шар, думалок помидор, узунчок бодринг, думалок печенье, квадрат печенье, овал печенье, кекса одам, ёш одам, хурсанд бола, хафа бола, баланд уй, паст уй) _____

Бирлик ва кўпликдаги сўзларни тушуниши (расмларга қараб кўрсатади)

3 ёш мушук-мушуклар, кучук-кучуклар _____

4 ёш уй-уйлар, мушук-мушуклар, қўғирчоқ-қўғирчоқлар, челак-челаклар, нок-ноклар _____

5 ёш (қўз-қўзлар, стул-стуллар, барг-барглар, дераза-деразалар) _____

6 ёш (енг-енглар, дарахт-дарахтлар, уя-уялар, паг-паглар, кулок-кулоклар) _____

Кичрайтириш- эркалатиш шаклларини тушуниши

3 ёш (уй-уйча, стул-стулча, қўғирчоқ-қўғирчоқча) _____

4 ёш (уй-уйча, мушук-мушукча, машина-машинача, челак-челакча) _____

5 ёш (чайнак-чайнакча, пиёла-пиёлача, дераза-деразача) _____

6 ёш (пичоқ-пичоқча, кроват-краватча, қошиқ-қошиқча, кўён-кўёнча) _____

Матни тушуниши

3 – 4 ёш (“Шолгом” эртаги) _____

5 ёш (“Бўғирсок” эртаги) _____

6 ёш (“Зумрад ва Қиммаг”) _____

Фонематик идрокнинг ҳолати

3 ёш		4 ёш		5 ёш		6 ёш	
ба-па	па-ба	ба-па	па-ба	ба-па	па-ба	ба-па	па-ба
да-та	та-да	да-та	та-да	да-та	та-да	да-та	та-да
за-са	са-за	за-са	са-за	за-са	са-за	за-са	са-за
жа-ша	ша-жа	жа-ша	ша-жа	жа-ша	ша-жа	жа-ша	ша-жа
ча-ша	ша-ча	ча-ша	ша-ча	ча-ша	ша-ча	ча-ша	ша-ча
ка-га	га-ка	ка-га	га-ка	ка-га	га-ка	ка-га	га-ка
ра-ла	ла-ра	ра-ла	ла-ра	ра-ла	ла-ра	ра-ла	ла-ра
ва-фа	фа-ва	ва-фа	фа-ва	ва-фа	фа-ва	ва-фа	фа-ва
сим-шим		соч-қоч оз-ос оп-оч		куз-туз гул-кул		бахор-наҳор туя-куя қал-ғал	

Экспрессив нуткни текшириш.

Дефектолог таклиф этган мавзулар буйича 4-5 та отни айтиш:

3 ёш

- Уйинчоқлар _____
- Идиш-товоқлар _____
- Кийим-кечаклар _____

4 ёш

- Уйинчоқлар _____
- Идиш-товоқлар _____
- Кийим-кечаклар _____
- Оёқ кийимлар _____

5 ёш

- Мебель _____
- Сабзавотлар _____
- Мевалар _____
- Қушлар _____

6 ёш

- Хашоратлар _____
- Гуллар _____
- Ҳайвонлар _____
- Транспортлар _____
- Ҳуқуқ қуроқлари _____

Тана қисмларини ва предмет қисмларини расмга қараб номлаш

3 ёш

- Оёқ _____ стул суянчиги _____
- Қўл _____ стул оёғи _____
- Бош _____ машина гилдирағи _____
- Кўз _____ машина эшиғи _____

4 ёш

- Оёқ _____ стул суянчиги _____
- Қўл _____ стул оёғи _____
- Бош _____ машина гилдирағи _____
- Кўз _____ машина эшиғи _____
- Қулоқ _____ машинанинг ойнаси _____

5 ёш

- Бурун _____ енг _____
- Оғиз _____ ёқа _____
- Бўйин _____ гўгма _____
- Қорин _____ машина юкхонаси _____
- Қўкрак _____ руль _____

6 ёш

- Тирсак _____ енг _____
- Қаф _____ машина эшиғи _____
- Пешона _____ стол оёғи _____
- Чакка _____ машина гилдирағи _____
- Соч _____ руль _____

Умумлаштирувчи тушунчалар (предметларни умумлаштириш)

3 ёш

Копток, кўғирчоқ, машина _____
Кўйлак, шим, нимча _____

4 ёш

Копток, кўғирчоқ, машина _____
Кўйлак, шим, нимча _____
Туфли, ботинка, калиш _____

5 ёш

Стол, стул, шкаф _____
Бодринг, помидор, сабзи _____
Олма, банан, апельсин _____
Чумчук, кабутар, бойўғли _____

6 ёш

Олча, олма, гилос _____
Пашша, чивин, капалак _____
Мушук, кучук, сигир _____
Автобус, машина, троллейбус _____

Антонимларни топниш (“тескари” сўзлар)

6 ёш

Дўст _____	Яхши _____
Ғам _____	Иссиқ _____
Енгил _____	Узун _____
Бермоқ _____	Кўгармоқ _____

Феълларни тушуниши:

3 ёш расмларга қараб саволларга жавоб беради

Бола нима қилапти? (Ўтирибди, турибди, ўйнапти, чизаяпти) _____

4 ёш расмларга қараб саволларга жавоб беради

Бола нима қилапти? (Овқатланаяпти) _____

Қиз нима қилапти? (Ухляпти) _____

Болалар нима қилаптилар? (Ўйнаптилар) _____

Қуш нима қилапти? (Учяпти) _____

5 ёш: бола логопед саволига жавоб беради

Қушлар қандай ҳаракатланади? (Учади) _____

Балиқ қандай ҳаракатланади? (Сузади) _____

Илон қандай ҳаракатланади? (Судралади) _____

Одам қандай ҳаракатланади? (Юради) _____

Мушук миёвлайди. Кучук - чи? (Вовулайди) _____

6 ёш: бола логопед саволига жавоб беради

Қарга қағиллайди. Бедана эса? _____

Бўри қандай овоз чиқаради? _____

От қандай овоз чиқаради? _____

Куй қандай овоз чиқаради? _____

Врач даволайди. Ҳитувчи-чи? _____

Сотувчи нима қилади? _____

Сифат (предметлар белгиларини расмларга қараб айтиш)

3 ёш

- Қизил _____
- Қук _____
- Яшил _____
- Сарик _____
- Катта _____
- Кичик _____

4 ёш

- Қизил _____
- Қук _____
- Яшил _____
- Сарик _____
- Оқ _____
- Қора _____

5 ёш

- Қизил _____
- Оловранг _____
- Сарик _____
- Яшил _____
- Ҳаворанг _____
- Қук _____
- Оқ _____
- Қора _____
- Баланд _____
- Паст _____

6 ёш

- Қизил _____
- Оловранг _____
- Сарик _____
- Яшил _____
- Ҳаворанг _____
- Кук _____
- Сиёхранг _____
- Пушти _____
- Ок _____
- Кора _____
- Кудранг _____
- Тор _____
- Кенг _____

Нутқнинг грамматик тузилиши

Отларни бирлик ва кўшликда қўллаш

3 ёш

- Стул-стуллар _____
- Хўроз-хўрозлар _____
- Уй-уйлар _____
- Сумка-сумкалар _____

4 ёш

- Стул-стуллар _____
- Мушук _____
- Уй _____
- Кўгирчоқ _____
- Қўл _____
- Коптоқ _____

5 ёш

- Тиш-тишлар _____
- Шер _____
- Даре _____
- Кулок _____
- Узук _____

6 ёш

- Кўз-кўзлар _____
- Сомса _____
- Стул _____
- Дарахт _____
- Чумчук _____
- Машина _____

6 ёш

Ҳайвон болаларининг номи

- Куй-қўзичоқ _____
- От-тойчоқ _____

- Сигар-бузок _____
- Туя-буталок _____
- Эчки-улоқча _____
- Эшак-хутикча _____

Боғлаган нутқини текшириш

Матини қайта сўзлаб бериш

3 ёш

Камоланинг мушуги бор. Камола мушугини яхши кўради. Камола мушугини сут билан боқади _____

4 ёш

Азизнинг кучуги бор. Азиз кучугини жуда яхши кўради. Азизнинг кучуги билан сайрга чиқишни яхши кўради _____

5 ёш

Камола билан Азиз дўст. Улар бирга битта боғчага боришади. Улар боғчада ўйнайдилар. Уларнинг боғчаларида ўйинчоқлар кўп. Камоланинг сеvimли ўйинчоги кўгирчоқ. Азизнинг сеvimли ўйинчоги машина _____

6 ёш

Тақлиф этилган воқеабанд расмлар асосида ҳикоя тузиш _____

Нутқнинг фонетик томонини текшириш.

Сўзнинг товуш-бўгин структурасини текшириш (кўргазмага таянган ҳолда логопед ортидан такрорлаш)

3 ёш

Боғ _____

Тоғ _____

Нон _____

Ота _____

Она _____

4 ёш

Дока _____

Мушук _____

Кучук _____

Олма _____

Қалам _____

Боғча _____

5 ёш

Мактаб _____

Дафтар _____

Машина _____

Дарахт _____
Осмон _____
Ёмгир _____
Альбом _____
Бодринг _____

6 ёш

Фаввора _____
Музлагич _____
Телевизор _____
Компьютер _____
Маймун _____
Экскаватор _____
Фотоаппарат _____

Нутқиниң динамик томони хусусиятлари

3 ёш

Темп (нормал, тезлашган, секинлашган) _____
Ритм (нормал, дисритмия) _____
Пауза (нутқ жараёнида паузаларни тўғри қўлаши) _____
Интонациядан фойдаланиши _____

4 ёш

Темп (нормал, тезлашган, секинлашган) _____
Ритм (нормал, дисритмия) _____
Пауза (нутқ жараёнида паузаларни тўғри қўлаши) _____
Интонациядан фойдаланиши _____

5 ёш

Темп (нормал, тезлашган, секинлашган) _____
Ритм (нормал, дисритмия) _____
Пауза (нутқ жараёнида паузаларни тўғри қўлаши) _____
Интонациядан фойдаланиши _____

6 ёш

Темп (нормал, тезлашган, секинлашган) _____
Ритм (нормал, дисритмия) _____
Пауза (нутқ жараёнида паузаларни тўғри қўлаши) _____
Интонациядан фойдаланиши _____

Товушлар талаффузининг ҳолати

(3 ёш)

Товушлар	а	о	у	и	э	ў	б	п	в	ф	д	т	с	з	ш	ж	ч	й	к	г	х	қ	ғ	м	н	р	л	
Сўз бошида																												
Сўз ўртаси																												
Сўз охирида																												
Товуш алмаштиради																												
Товушнинг йўқлиги																												
Товушни нотўғри талқин этиши																												

Товушлар талаффузининг ҳолати

(4 ёш)

Товушлар	а	о	у	и	э	ў	б	п	в	ф	д	т	с	з	ш	ж	ч	й	к	г	х	қ	ғ	м	н	р	л	
Сўз бошида																												
Сўз ўртаси																												
Сўз охирида																												
Товуш алмаштиради																												
Товушнинг йўқлиги																												
Товушни нотўғри талқин этиши																												

**Товушлар талаффузининг ҳолати
(5 ёш)**

Товушлар	а	о	у	и	э	ў	б	п	в	ф	д	т	с	з	ш	ж	ч	й	к	ғ	х	қ	ғ	м	н	р	л
Сўз бошида																											
Сўз ўртаси																											
Сўз охирида																											
Товуш алмаштиради																											
Товушнинг йўқлиги																											
Товушни нотўғри талқин этиши																											

**Товушлар талаффузининг ҳолати
(6 ёш)**

Товушлар	а	о	у	и	э	ў	б	п	в	ф	д	т	с	з	ш	ж	ч	й	к	ғ	х	қ	ғ	м	н	р	л
Сўз бошида																											
Сўз ўртаси																											
Сўз охирида																											
Товуш алмаштиради																											
Товушнинг йўқлиги																											
Товушни нотўғри талқин этиши																											

**Квартал хисоботи
(3 ёш)**

I-квартал _____

Дефектолог иш режаси _____

II-квартал _____

**Логопед
режаси** _____

ИШ

Lined area for text entry.

Сана _____

Дефектолог _____

Психолог _____

Шифокор _____

ММТМ (МТМ) мудираси _____

**Квартал хисоботи
(4 ёш)**

I-квартал _____
Lined area for quarterly report.

Дефектолог иш режаси

II-квартал

Дефектолог иш режаси

III-квартал

Сана _____

Дефектолог _____

Психолог _____

Шифокор _____

ММТМ (МТМ) мудираси _____

**Квартал хисоботи
(5 ёш)**

I-
квартал _____

—

Дефектолог иш режаси _____

II-квартал

Дефектолог иш режаси

III-квартал

Дефектолог иш режаси

Квартал хисоботи

I-квартал _____

Дефектолог иш режаси _____

II-квартал _____

Дефектолог иш режаси _____

**Махсус мактабгача таълим муассасаларида
эшитишида камчилиги бўлган болалар билан
юритиладиган иш хужжатлари**

№	Юритиладиган хужжатлар номи	Иш индекси	Сақланиш муддати
1	Истиқбол режа	15-01	5 йил
2	Эшитишда нуқсонли бўлган мактабгача ёшдаги боланинг эшитиш қобилияти ва талаффузини текшириш	15-02	5 йил
3	Фронтал машғулотлар кундалик режаси (4-илова)	15-03	5 йил
4	Якка машғулотлар режаси	15-04	5 йил
5	Ҳамкорлик дафтари (8-илова)	15-05	1 йил
6	Уй вазифаси дафтари	15-07	3 йил
7	Боланинг ривожланиш таҳлил журнали	15-08	3 йил
8	Ўз устида ишлаш (16-илова)	15-09	3 йил
9	Йиллик ҳисобот (14-илова)	15-10	3 йил

Эшитишда нуқсони бўлган мактабгача ёшдаги боланинг эшитиш қобилияти ва талаффузини текшириш

Боланинг исми фамилияси, гуруҳи _____
 Ўқув йили ярим йиллиги _____

№	Топширик тури	Нутқий материал	Нутқ шаклларидаан фойдаланиш			Топширикни бажарилиш сифати	Боланинг нутқи
			оғзаки	дактил	ёзма		
	Топширик турлари айнан тугалланган ярим йилликда эшитиш қобилияти-ни шакллантириш, нутқни ўстириш машғулотлари мавзуларидан келиб чиқиб белгиланади ва I,II ўқув йиллари-да 3 та топширикни III,IV ўқув йилда 4 та ёки кўпи билан 5 тани тапқил этади.	Топширик турларини бажаришда фойдаланила диган лугат берилади	Оғзаки мувожазгли тушуниши, ифодалай олиши (+ -)	Дактиллай олиши, дактил нутқни тушуниши (+ -)	Ёзма нутқни тушуниши, ифодалай олиши (+ -)	Ҳар бир топширикнинг бажарилиш сифати белгиланади	Боланинг топширикларни бажаришдаги нутқига тавсиф берилади (тушунарли, аниқ, яқинлаштирилган, ақс эттирилган ва ҳоказо)

Изоҳ: Жадвал ўқув йилнинг январ ва июн ойларида тўлдирилади.

Истикбол иш режаси
(сурдопедагог)

№	Мавзу	Дастур талаблари	Иш турлари	Луғат	Сони	Сана
	Дастурда ўқув йили ва чорагига мос равишда танланган мавзуларнинг номи ақс эттирилади	Дастурда айнан шу мавзуларнинг ўзлаштиришига қандай талаблар қўйилгани белгиланади	Мавзунини ёритишда қўлланиладиган уйинлар, машқлар номлари белгиланади	Мавзуга доир аниқ сўзлар рўйхати	Машғулот чорақда неча марта такрорланиши кўрсатилади	Машғулотнинг аниқ санаси кўрсатилади

Истикбол иш режа
(тарбиячи)

№	Мавзу	Дастур талаблари	Иш турлари	Луғат	Сони	Сана

Изоҳ: Истиқбол иш режа ўқув йилининг чораги бошида юритилади (1-чорак: сентябр, октябр, ноябр, декабр, 2-чорак январ, феврал, март, 3-чорак апрел, май).

22-илова

Эшитишда нуқсони бўлган болалар учун яқка машғулотлар режаси

№	Ҳафталик сана					
	Иш турлари	Нутқий нафас ва тўғри артикуляцион ҳолатни шакллантириш бўйича иш кўриниши	Эшитиш қобилияти бўйича иш тури	Товуш қўйилиши, мус-тахкамланиши ва фарқлаш	Сўзларни фарқлаш ва талаффузи устида ишлаш	Дидактик ўйин
1	Ботиров Иззат					
2	Алимов Акбар					
...						

Изоҳ: Иш кўринишлари мавзу, унинг муайян салмоғига ўзгариши мумкин.

23-илова

Тарбиячига бериладиган вазифа дафтари

Ҳафталик сана	Боланинг исми	Сурдопедагог топшириғи	Тарбиячи ҳисоботи
	Мубина Саидова	1 дан 4 гача оғзаки санашда, предметлар миқдорини аниқлаб, оғзаки ифодалашда машқ қилиш. Луғат: Санаб кўр, нечта? бир, икки, уч, тўрт, битта, иккита, учта, тўртта, тўғри, нотўғри, шунча ол.	Мубина. оғзаки дактил тарзда ёрдам асосида санаяпти, аммо миқдорни белгилашда сўзларни тўғри қўллай олмаяпти (нечта?-иккита каби)

Эшитишда нуқсони бўлган болалар учун махсус мактабгача таълим муассасаларида олиб бориладиган машғулотлар жадвали

№	Машғулот номи	I ўқув йили	II ўқув йили	III ўқув йили	IV ўқув йили
сўроқдаёт	1 Нутк ўстириш	2	2	2	2
	2 Эшитиш қобилиятини шакллантириш	2	2	2	2
	3 Оддий математик тушунчаларни ҳосил қилиш	1	1	1	1
	4 Яққа машғулотлар	0.5	0.5	0.5	0.5
тарбиячи	1 Ҳайвон (сюжет, расм, дидактик)	3 (2та сюжетли расм, 1та дидактик)	3 (2та сюжетли расм, 1та дидактик)	3 (2та сюжетли расм, 1та дидактик)	3 (2та сюжетли расм, 1та дидактик)
	2 Лой иши	1	1	1	1
	3 Расм	1	1	2	2
	4 Апликация	0.5	0.5	0.5	0.5
	5 Қуриш яшаш	0.5	0.5	0.5	0.5
	6 Мусиқий тарбия	2	2	2	2
	7 Жисмоний тарбия	3 (хафтада 1та мусиқа раҳбари билан)	3 (хафтада 1та мусиқа раҳбари билан)	3 (хафтада 1та мусиқа раҳбари билан)	3 (хафтада 1та мусиқа раҳбари билан)
	8 Теварак атроф билан таништириш	2	2	2	2
	Жами	18.5	18.5	19.5	19.5

Ҳайвон вазифа дафтари

1. Ҳафта мавзуси бўйича вазифа
2. Талаффузга қўйилган товуш бўйича вазифа
3. Мантқиқий тафаккурни ривожлантириш бўйича (IV ўқув йилида берилади)

**Махсус мактабгача таълим муассасаларида ақлий
ривожланишида орқада қолган болалар билан
юритиладиган иш хужжатлари**

№	Юритиладиган хужжатлар номи	Иш индекси	Сақланиш муддати
1	Истикбол режа	15-01	5 йил
2	Боланинг ривожланишини текшириш харитаси	15-02	5 йил
3	Фронтал машғулотлар кундалик режаси (4-илова)	15-03	5 йил
4	Якка машғулотлар кундалик режаси	15-04	5 йил
5	Ҳамкорлик дафтари (8-илова)	15-05	1 йил
6	Ритмика	15-06	3 йил
7	Боланинг ривожланиш таҳлил журнали	15-08	3 йил
8	Ўз устида ишлаш (16-илова)	15-07	3 йил
9	Йиллик ҳисобот (14-илова)	15-10	3 йил

**Ақлий ривожланишида орқада қолган болалар билан олиб бориладиган
дафтар куйидагича тўлдирилади:
(хар бир бола учун)**

Дафтарнинг биринчи бетига боланинг расми, туғилган йили, махсус МТМ га келган вақти, тиббий ташхиси;

Дафтарнинг иккинчи бетига боланинг умумий аҳволи (боланинг муассасага келганда унинг руҳий, жисмоний ва бошқа имкониятлари ёзилади);

Дафтарнинг кейинги бетига кузатишларни белгилайди (икки ҳафталик кузатишларнинг қисқа қайдлари);

Дафтарнинг кейинги бетига якка тартибдаги машғулотлар режаси (3 чоракка) ёзилади.

№	Қилинадиган ишлар мазмуни	Олиб бориладиган вақт	
		Олиб бориладиган вақт	Олиб бориладиган вақт
1.	Артикуляцион нутк органларини ривожлантириш Тўғри нафасни ривожлантириш Тил ҳаракатини ривожлантириш	сентябр	1-чорак
2.	Нутк ўстириш бўйича (луғат бойлигини ошириш)...	октябр	
3.	Тўғри товуш талаффузини ривожлантириш...	ноябр	
			2-чорак
			3-чорак

Изоҳ: Боланинг ҳолатидан келиб чиққан ҳолда дефектолог чорак режаси тузади.

Дафтарнинг кейинги бетига куннинг иккинчи ярмида дефектолог тарбиячи бола билан шуғулланиши учун вазифа ёзади. Тарбиячи бола билан олиб борган ишининг натижасини қайд қилади.

Сана	Дефектолог вазифаси	Бажариладиган ишлар мазмуни	Тарбиячи ҳисоботи
2.09.11й	Артикуляцион машқларни бажариш	“Шар”, “Футбол” машқини бажартириш	Тарбиячи бола билан олиб борган ишлар натижасини ёзади
3.09.11й	Майда қўл моторикасини ривожлантириш	“Капалак”, “Кузойнак” бармоқлар машқларини бажартириш	

Изоҳ: Юқоридаги дафтарда тарбиячи куннинг иккинчи ярмида олиб бориладиган якка тартибдаги иши ҳам киради.

Махсус мактабгача таълим муассасаларида машғулотлар тақсими
(ақлий ривожланишида орқада қолган болалар учун)

№	Машғулотлар номи	Гуруҳлар				
		Кичик гуруҳ	Ўрта гуруҳ	Катта гуруҳ	Тайёрлов гуруҳ	
Дефектолог машғулоти	1	Нутқ ўстириш	2	2	2	2
	2	Элементар математик тасавурларни ривожлантириш	1	1	1	1
	3	Ритмика	1	1	1	1
	4	Атроф олам билан таништириш	2	2	2	2
Тарбиячи машғулоти	7	Атроф олам билан таништириш	0.5	0.5	0.5	0.5
	8	Табиат билан таништириш	0.5	0.5	0.5	0.5
	9	Таълимий ўйин машқлари (сенсор тарбия)	1	-	-	-
	10	Элементар математик тасавурларни ривожлантириш	-	1	1	1
Тарбиячи нутқ ўстириш машғулоти билан олиб борилади	11	Расм	1	1	1	1
	12	Апликация	0.5	0.5	0.5	0.5
	13	Қуриш ясаш (қўл меҳнати)	0.5	0.5	0.5	0.5
	14	Лой иши	1	1	1	1
	15	Жисмоний тарбия	2	2	2	2
	16	Музыка	2	2	2	2
		Жами	15	15	15	15

Изоҳ: Бадий адабиёт билан таништириш куннинг иккинчи ярмида ҳафтада бир марта олиб борилади. Дефектолог тўғри товуш талаффузи бўйича яқка тартибда ва нутқ ўстириш машғулотларида мавзуга мос тарзда товушлар танлаб олиб бориш тавсия этилади.

Машғулотлар жадвали
(намунавий тайёрлов гуруҳ учун)

Ҳафта кунлари	Куннинг биринчи ярми	Куннинг иккинчи ярми	Изоҳ
Душанба	1. Нутқ ўстириш. (Дефектолог машғулоти) 2. Мусиқа 3. Элементар математик тасаввурларни ривожлантириш (дефектолог)	Апликация/қуриш ясаш+нутқ ўстириш	
Сешанба	1. Атроф олам (дефектолог) 2. Жисмоний тарбия 3. Атроф олам билан таништириш/табиат билан таништириш (тарбиячи)	Расм+нутқ ўстириш	
Чоршанба	1. Атроф олам билан таништириш (дефектолог) 2. Математика (тарбиячи) 3. Мусиқа		
Пайшанба	1. Элементар математик тасаввурлар (дефектолог) 2. Жисмоний тарбия 3. Элементар математик тасаввурларни ривожлантириш (тарбиячи)	Лой иши+нутқ ўстириш	
Жума	1. Нутқ ўстириш (дефектолог) 2. Ритмика. (дефектолог)	Бадий адабиёт	

Изоҳ: Болаларнинг ҳолатидан келиб чиқиб, куннинг иккинчи ярмида машғулотлар олиб борилиши мумкин.

Истиқбол режа

(Тайёрлов гуруҳ учун)

№	Мавзу (нутқ ўстириш ва атроф олам машғулотлар мавзуси қайд қилинади)	Элементар математика	Дуғат	Иш турлари	Сана
---	---	-------------------------	-------	------------	------

(Катта ва ўрта гуруҳлар учун)

№	Мавзу (нутқ ўстириш ва атроф олам машғулотлар мавзуси қайд қилинади)	Элементар математика	Дуғат	Иш турлари	Сана
---	--	-------------------------	-------	------------	------

(Кичик гуруҳлар учун)

№	Мавзу (нутқ ўстириш ва атроф олам машғулотлар мавзуси қайд қилинади)	Элементар математика	Дуғат	Иш турлари	Сана
---	--	-------------------------	-------	------------	------

**Машгулот мавзулари тақсимоти
(намунавий)**

Ой	хафта	Тайёрлов гуруҳлар учун машгулотлар мавзуси	
		Нутқ ўстириш машгулотлари	Товуш талаффузини шакллантириш ва мустаҳкамлаш
Сентябр	1-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	2-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	3-х	Уй жиҳозлари	Нонуткий говушлар
	4-х	Уй жиҳозлари	“О” товуши ва ҳарфи
Октябр	1-х	Ўз танамизни ўрганамиз	“О” товуши ва ҳарфи
	2-х	Ўз танамизни ўрганамиз	“U” товуши ва ҳарфи
	3-х	Менинг оилам	“U” товуши ва ҳарфи
	4-х	Менинг оилам	“Г” товуши ва ҳарфи
Ноябр	1-х	Куз фасли ҳақида суҳбат	“Г” товуши ва ҳарфи
	2-х	Мевалар	“А” товуши ва ҳарфи
	3-х	Мевалар	“А” товуши ва ҳарфи
	4-х	Сабзавотлар	“N” товуши ва ҳарфи
Декабр	1-х	Сабзавотлар	“N” товуши ва ҳарфи
	2-х	Кийимлар	“P” товуши ва ҳарфи
	3-х	Кийимлар	“P” товуши ва ҳарфи
	4-х	Қиш фасли ҳақида суҳбат	“Г” товуши ва ҳарфи
	5-х	Қиш фасли Қушлар	“Т” товуши ва ҳарфи
Январ	1-х	Қишқи таътил (таълимий ўйинлар)	Қишқи таътил (таълимий ўйинлар)
	2-х	Қишқи таътил (таълимий ўйинлар)	Қишқи таътил (таълимий ўйинлар)
	3-х	Уй ҳайвонлари	“К” товуши ва ҳарфи
	4-х	Уй ҳайвонлари	“К” товуши ва ҳарфи
Феврал	1-х	Еввойи ҳайвонлар	“М” товуши ва ҳарфи
	2-х	Еввойи ҳайвонлар	“М” товуши ва ҳарфи
	3-х	Паррандалар	“S” товуши ва ҳарфи
	4-х	Паррандалар	“S” товуши ва ҳарфи
Март	1-х	Транспорт	“Z” товуши ва ҳарфи
	2-х	Транспорт	“Z” товуши ва ҳарфи
	3-х	Баҳор фасли ҳақида суҳбат	“В” товуши ва ҳарфи
	4-х	Баҳор фасли ҳақида суҳбат	“В” товуши ҳарфи
Апрел	1-х	Идиш-товуқлар	“D” товуши ва ҳарфи
	2-х	Идиш-товуқлар	“D” товуши ва ҳарфи
	3-х	Ҳашаротлар	“R” товуши ва ҳарфи
	4-х	Ҳашаротлар	“R” товуши ва ҳарфи
Май	1-х	Нон ва ун маҳсулотлари. Новвой меҳнати билан таништириш	“Sh” товуши ва ҳарфи
	2-х	Нон ва ун маҳсулотлари. Новвой меҳнати билан таништириш	“Sh” товуши ва ҳарфи
	3-х	Касблар	“L” товуши ва ҳарфи
	4-х	Касблар	“L” товуши ва ҳарфи

ой	хафта	Катта гуруҳлар учун машғулотлар мавзуси	
		Нутқ ўстириш машғулотлари	Тўғри товуш машғулоти
сентябр	1-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	2-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
	3-х	Уй жиҳозлари	“О” товуши
	4-х	Уй жиҳозлари	“О” товуши
Октябр	1-х	Олтин куз	“У” товуши.
	2-х	Ўз тана қисмларимизни ўрганамиз	“У” товуши
	3-х	Ўз тана қисмларимизни ўрганамиз	“Ў” товуши
	4-х	Мевалар	“Ў” товуши
Ноябр	1-х	Сабзавотлар	“А” товуши
	2-х	Сабзавотлар	“А” товуши
	3-х	Оила	“Н” товуши
	4-х	Оила	“Н” товуши
Декабр	1-х	Уй ҳайвонлари ва унинг болалари	“Н” товуши
	2-х	Уй ҳайвонлари ва унинг болалари	“Р” товуши
	3-х	Ёввойи ҳайвонлар	“Р” товуши
	4-х	Ёввойи ҳайвонлар	“Т” товуши
Январ	1-х	Қишқи таътил (таълимий ўйинлар)	Қишқи таътил (таълимий ўйинлар)
	2-х	Қишқи таътил (таълимий ўйинлар)	Қишқи таътил (таълимий ўйинлар)
	3-х	Кумуш киш Қишқи ўйинлар	“Т” товуши
	4-х	Ўйинчоқлар	“К” товуши
Феврал	1-х	Ўйинчоқлар	“К” товуши
	2-х	Кийимлар	“М” товуши
	3-х	Кийимлар	“М” товуши
	4-х	Транспортлар	“S” товуши
Март	1-х	Транспортлар	“S” товуши
	2-х	Баҳор. Баҳор фасли ҳақида сўхбат	“В” товуши
	3-х	Баҳор. Баҳорги гуллар	“В” товуши
	4-х	Озик-овқатлар	“Z” товуши
Апрел	1-х	Озик-овқатлар	“Z” товуши
	2-х	Идиш-товоклар	“G” товуши
	3-х	Идиш-товоклар	“G” товуши
	4-х	Менинг шаҳрим. Менинг кўчам	“Sh” товуши
Май	1-х	Қушлар	“Sh” товуши
	2-х	Қушлар	“L” товуши
	3-х	Ҳашаротлар	“L” товуши
	4-х	Ҳашаротлар	“R” товуши

ой	хафта	Ўрта гуруҳлар учун машғулотлар мавзуси
		Нутқ ўстириш машғулотлари
Сентябр	1-х	Болаларни текшириш
	2-х	Болаларни текшириш
	3-х	Боғча
	4-х	Тана қисмлари "Ўзингни англа"
Октябр	1-х	Менинг оилам
	2-х	Менинг оилам
	3-х	Олтин куз
	4-х	Мевалар
Ноябр	1-х	Мевалар
	2-х	Сабзавотлар
	3-х	Сабзавотлар
	4-х	Уй ҳайвонлари ва болалари
Декабр	1-х	Уй ҳайвонлари ва болалари
	2-х	Урмон ҳайвонлари
	3-х	Урмон ҳайвонлари
	4-х	Кийимлар
Январ	1-х	Қишки таъғил (таълимий ўйинлар)
	2-х	Қишки таъғил (таълимий ўйинлар)
	3-х	Кийимлар
	4-х	Ўйинчоқлар
Феврал	1-х	Ўйинчоқлар
	2-х	Транспортлар
	3-х	Транспортлар
	4-х	Ўзик овқатлар
Март	1-х	Ўзик овқатлар
	2-х	Баҳор фасли ҳақида суҳбат
	3-х	Баҳор фасли ҳақида суҳбат
	4-х	Қушлар
Апрел	1-х	Қушлар
	2-х	Идиш-товоклар
	3-х	Идиш-товоклар
	4-х	Менинг маҳаллам. Менинг кўчам
Май	1-х	Гуллар
	2-х	Гуллар
	3-х	Ҳашаротлар
	4-х	Ҳашаротлар

ой	хафта	Кичик гуруҳлар учун машғулот мавзулари
		Нутқ ўстириш машғулотли
Сентябр	1-х	Болаларни текшириш
	2-х	Болаларни текшириш
	3-х	Боғча
	4-х	Тана қисмлари
Октябр	1-х	Тана қисмлари
	2-х	Менинг оилам
	3-х	Олтин куз
	4-х	Олтин куз
Ноябр	1-х	Мевалар
	2-х	Мевалар
	3-х	Сабзавотлар
	4-х	Сабзавотлар
Декабр	1-х	Кийимлар
	2-х	Кийимлар
	3-х	Идиш-товоклар
	4-х	Идиш-товоклар
Январ	1-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
	2-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
	3-х	Кумуш киш
	4-х	Кумуш киш
Феврал	1-х	Уй ҳайвонлари
	2-х	Уй ҳайвонлари
	3-х	Ёввойи ҳайвонлар
	4-х	Ёввойи ҳайвонлар
Март	1-х	Паррандалар
	2-х	Паррандалар
	3-х	Транспортлар
	4-х	Транспортлар
Апрел	1-х	Баҳор. Гуллар
	2-х	Баҳор. Гуллар
	3-х	Озик овқатлар
	4-х	Озик овқатлар
Май	1-х	Қушлар
	2-х	Қушлар
	3-х	Ҳашаротлар
	4-х	Ҳашаротлар

Изоҳ. Юқоридики кўрсатилган намунавий машғулотлар мавзуси истикбол иш режанинг иккинчи, учинчи бетига қайт қилиб қўйилади ва намунавий тавсия этиладиган машғулотлардан фойдаланиб, гуруҳ болаларининг ташхиси, ҳолатидан келиб чиққан ҳолда, мавзулар ертилади. Мавзуларни болалар ҳолатидан келиб чиқиб, қисқартириш мумкин. Мавзуларга мос равишда болаларни касбга ўргатиш, келажакда касб танлашига ўргатиш тавсия этилиши натижасида мавзуларга боғлаб олиб борилади. Масалан: Мевалар мавзусида дехсон меҳнати билан таништириш тавсия этилади. Гуғри товуш машғулотларини болаларнинг қобилиятидан келиб чиқиб, ўзгартириш, қамайтириш тавсия этилади.

Ритмика

Махсус мактабгача таълим муассасаларида ритмика-бу коррекцион таълимнинг бир усулидир. Ақлий камчилиги бўлган махсус таълим муассасаларида у алоҳида аҳамиятга эга Ритмика боланинг ҳар томонлама ривожланишига ёрдам беради. Яъни:

мўлжал олиш;
хотира;
фикрлаш;
диккат.

Нутқий камчиликларни бартараф этиш каби. Мусика остида нутқий ритмга мос ҳаракатларни бажаришга ўргатиш.

Ритмика бошқа предметлар билан боғликлиги сабабли математик билимларни шакллантириш, теварак-атроф билан таништириш, мавзуларни мустаҳкамлаш, нутқ ўстириш, нутқий нуқсонларни бартараф этишда, жисмоний тарбия билан боғликлиги эса ҳар бир бола ташҳисига кўра ёндашишда кузатилади.

Ритмика шартлари:

турли йўналишларда тантанавор ва оддий юриш машқлари;
нафас, овоз, артикуляцияга оид машқлар,
мушак ҳаракатлари;
диккатни фаоллаштириш машқи;
нутқий ривожланиши, хотираси, фикрлашини мустаҳкамлаш учун машқ;
санок машқлари;
куйлаш;
ўйин фаолияти.

Боланинг ривожланишини текшириш харитаси

Боланинг муассасага келган вақти _____

Умумий маълумотлар

Фамилия, исми, шарифи _____

Туғилган санаси _____

Уй манзили _____

Ота-онаси ҳақида маълумот _____

Отаси _____

Онаси _____

Психоневролог хулосаси _____

Эшитиш органлари ва бурун бўшлиғи ҳолати _____

Кўз шифокори хулосаси _____

Мактабгача таълим муассасасига борганими? _____

Педагогик текширув натижаси орқали болага тавсиянома бериш (диққати, ишчанлик лаёқати, мўлжалга олиш, ўз-ўзига хизмат қилиш кўникмалари, боланинг ўз нуқсонига бўлган муносабати) _____

Умумий анамнез

Нечанчи ҳомиладорликдан туғилган _____

Ҳомиладорликнинг кечиши (касалликлар, жароҳатлар, токсикозлар, иш жойи тамаки, алкоголь маҳсулотлари ёнида) _____

Туғуруқ вақти (муддатдан олдин, тезкор, асфиксия, туғуруқни чақирувчи дорилар ва ҳ.к.) _____

Туғуруқ вақтидаги вазни ва бўйи _____

Озиқланиши (кўкрак сuti, сунъий йўл билан) _____

Боланинг ўтказган касалликлари, жароҳатлар, интоксикациялар _____

Илк психомотор ривожланиши

Бошини ушлаган вақти _____

Мустақил ўтирган вақти _____

Мустақил юрган вақти _____

Илк тишлари чиққан вақти _____

Бир ёшгача бўлган хатти-ҳаракатлари, ўзини тутиши (ювош, теран, кўзгалувчан, уйқуси қандай бўлган) _____

Нутқий анамнез

Гу-гулаш (пайдо бўлган вақти, характеристикаси) _____

Биринчи бўғинлари (пайдо бўлган вақти, характеристикаси) _____
Нутк ривожланиши қандай бўлган (тезкор, оралик билан, секин-аста) _____

Нутк камчилиги қачон намоён бўлди? _____
Оилада нуткий ҳолат қандай? _____
Илгари логопед билан шуғулланганми? (неча ёшдан ва қанча вақт?) _____
Машғулотлар натижаси _____

Хулосалар _____

Умумий моторикани текшириш

Узок ҳатти-харакатлар хотираси, бир ҳолатдан иккинчи ҳолатга ўтишларини текшириш _____

Ритмикани ҳис қилишни текшириш (қалам билан тақиллатиш 3 2 2 3 3 1) _____

Майда қўл моторикани текшириш _____

Хулосалар _____

Артикуляцион аппаратни текшириш

Оғзи очик ёки ёпиқ _____

Сўлак оқиши _____

Гиперкинези борми? _____

Лаблар (калин, қалта, юқори лаб кемтиги, жаррохлик операциядан кейинги чандиқлар, меъёр) _____

Тишлар (сийрак, қийшиқ, кичкина, ортиқча, жағлар қаторидан ташқарида, қарезли, ривожланмаган, меъёр) _____

Прикус (олди, ёнлари очик, меъёр) _____

Жағлар ҳолати (прогения, прогнатия, меъёр) _____

Тил (йўгон, кенг, кичкина, узун, ингичка, меъёр) _____

Танглай (юқори, ясси, тор, паст, ёриқлари бор, меъёр) _____

Хулосалар _____

Артикуляцион моторикани текшириш

Лаб _____

Пастки жағ _____

Тил _____

Хулосалар _____

Юз мускулларини текшириш

Кошларни хўмрайтириш _____

Пешонани кериш _____

Кўзларни кетма-кет юмиш _____

Лунжларни кетма-кет шишириш _____

Ҳайратланиш _____

Хурсанд бўлиш _____

Ҳафа бўлиш _____

Бўса олиш _____

Хулосалар _____

Нутк просодик компонентларининг ҳолати

Овоз (паст, баланд, хириллок, бурунли, сўнган, меъёр) _____

Темп (жуда тез, тезлашган, секинлашган) _____

Нуткнинг оханги (ифодали, ифодасиз) _____

Нафас (меъёрда, ўқтин-ўқтин, шовқинли, нафасни калта олиш) _____

Хулосалар _____

Боланинг умумий ривожланиши

Ҳикояли таърифловчи суҳбат:

Исминг нима? _____
Қаерда яшайсан? _____
Ҳозир қандай фасл? _____
Ёшинг нечада? _____
Ким билан яшайсан? _____
Қаердан (қандай) билдинг? _____

Математик, вақт, фазовий тушунчалар:

Тўғри санок _____
Тескари санок _____

Катталиқ, ҳажм (кўрсат, айтиб бер):

Катта-кичик _____ кенг-тор _____
Узун-қиска _____ баланд-паст _____

Фазовий тушунчалар:

Олдинга-орқага _____ ўннга-чапга _____
Тепага-пастга _____ узокка-яқинга _____

Вақт тушунчаси:

Эрталаб, кундузи, кечкурун, тун _____
Қиш, баҳор, ёз, куз _____
Кеча, бугун, эртага _____

Геометрик тушунчалар:

Квадрат _____ учбурчак _____ тўғри-тўртбурчак _____
Доира _____ овал _____

Рангни билиш тушунчаси:

Асосий ранглар: оқ _____ қора _____ кўк _____ яшил _____
Бошқа ранглар: зангори _____ қизил _____ кулранг _____
оловранг _____ сиёхранг _____ пуштиранг _____ оч яшилранг _____

Тўртинчиси ортиқча _____
Логик тафаккури қобилияти _____

Хулосалар _____

Алоҳида лексик иборани тушуниши:

Кучукча боланинг кетидан югурияпти. _____

Олдинда ким югурияпти? _____

Хулосалар _____

Лугат бойлигининг ҳолати:

Предметларни номлаш _____

А) Чойнакнинг қисмларини номлаш

Қопкоғи _____

Жўмраги _____

Б) стул

Оёғи _____

Суянчиғи _____

Умумлаштириш даражаси. Бир сўз билан номла.

Кўйлак, шапка, шим- _____

Этик, туфли, ботинка _____

Чойнак, пиёла, ликопча _____

Стул, диван, шкаф _____

Самолёт, автобус, такси _____

Пиёз, карам, сабзи _____

Олма, нок, лимон _____

Каптар, қалдирғоч, қарға _____

Тулки, фил, буғу _____

Белгилар луғати: Отга сифат танлаш

Куёш (қандай?) _____

Лимон (қандай?) _____

Антоним (тесқари сўзлар) танлаш:

Бу бола қувнок, бу болачи? _____

Кун ёруғ, тунчи? _____

Бу кўйлак қуруқ, буниси-чи? _____

Бу қиз қатта, бу қиз-чи? _____

Бу қиз қатта, буниси-чи? _____

Бу китоб қалин, буниси-чи? _____

Сифатнинг ҳосил бўлиши:

Шкаф ёғочдан ясалган, демак у қандай? _____

Жомадон чармдан тикилган. У қандай? _____

Китоб қоғоздан тайёрланган. У қандай? _____

Шарбат сабзидан қилинган. У қандай? _____

Феълли лугат:

Балиқ қандай ҳаракатланади? _____
 Қуш қандай ҳаракатланади? _____
 От қандай ҳаракатланади? _____
 Кучук қандай ҳаракатланади? _____
 Капалак қандай ҳаракатланади? _____
 Илон қандай ҳаракатланади? _____
 Нима қияпти? _____
 Ўқитувчи _____
 Шифокор _____
 Ошпаз _____

Отнинг сифат билан бирга келиши:

Кўк чойнак _____ қизил байроқча _____
 Кўк кўйлак _____ қизил куёшча _____
 Кўк осмон _____ қизил юлдузча _____
 Кўк гуллар _____ қизил тугмача _____

Отнинг сон билан бирга келиши:

Битта _____ иккита _____ бешта _____
 Битта кулок _____
 Битта помидор _____
 Битта калам _____

Товушлар талаффузи

	a	u	o	s	z	sh	j	ch	r	l	y	k	g	p	b	t	d	m	n	q	g'	h	
Нутқда																							
Алоҳида																							

Хулосалар _____

Фонематик эшитув:

А) Товушларни фарқлаш

С-з ш-с т-д к-х ф-в
 Л-р ж-ч п-б к-г

Қайтаринг

Та-да-га
 Па-па-ба
 Ка-га-га
 Сим-шим-жим
 Улокча-ўрокча
 Зира-сира

Хулосалар _____

Ривожланиш динамикаси _____

Характеристика _____

Қуриш-ясаш бўйича текшириш:

Қуриш-ясаш жараёнига бўлган муносабати _____

Ўзгалар мустақил ва хошиш билан ишлайдилар _____

Қандай материалдан қурилмаларни ясапти _____

Қуриш-ясаш жараёнида фикрлай оляптими? _____

Қурган нарсаси чиройли ва бир-бирдан фарк қиладими? _____

Қуриш-ясаш ўйин билан боғлиқ ҳолдами? _____

Ижодкорлик маҳорати _____

Қандай техник қўникмаларга эга _____

Ўйин фаолиятини текшириш:

Ўйиннинг қандай турларини ёқтиради? _____

Якка ўзи тенгдошлари билан, катталар билан ўйнашни ёқтирадими? _____

Режиссёрлик ўйинларини ўйнайдими? _____

Ўйин давомийлиги қандай? _____

Ўйин ҳолатларини қабул қиладими? _____

Тасавуридаги предметлардан ёки ўрнини коповчи предметлардан фойдаланадими? _____

Сюжетли-ролли ўйинларни ўйнаш компонентлари қай даражада шаклланган?

Индивидуал ўзига хослиги қандай? _____

Ўйинга катталарни жалб қиладими? _____

Қандай ҳолатларда иккинчи даражали роль ўйнайди, ўйинни ташкил этиш учун қандай ёрдам берса бўлади, эшитиш учун қандай ёрдам берса бўлади, ўйинни ўйнаш учун шароит яратадими? _____

Тиббий-психологик-педагогик комиссия аъзолари:

Мудира:

Методист:

Дефектолог:

Психолог:

Шифокор:

Янги ўқув йилига текшириш ўтказиш

Боланинг фамилия, исми _____
Текшириш санаси _____
Боланинг муассасада бўлган вақти _____
Луғат бойлиги: _____
Йил фасллари: _____
Сабзавотлар _____
Мевалар _____
Кийимлар _____
Тана қисмлари _____
Қушлар _____
Оила _____
Ёввойи ҳайвонлар _____
Уй ҳайвонлари _____
Паррандалар _____
Транспортлар _____
Мебель _____
Электр ускуналари _____
Қасблар _____
Гуллар _____
Ҳашаротлар _____
Идиш-товоклар _____
Менинг Ваганим _____
Озиқ-овқатлар _____
Ўзбекистон байрамлари _____
Мақтаб _____

Вақтни мўлжалга олиш:

Ҳафта кунлари _____
Кун қисмлари _____

Грамматик шаклдан фойдаланиш:

Устида _____
Ичида _____
Тагида _____
Орқасида _____
Ёнида _____

Психик жараёнларнинг ривожланиши:

Логик тафаккур _____
Диққати _____
Ҳотираси _____
Боғланган нутқи _____
Фонематик эшитишуви _____

Сўзнинг товуш ҳарф таҳлили _____
Гап тузиш ва гапни таҳлил қилиш _____
Математик кўникмалар (ҳисоблаш, геометрик шакллар) _____
Товуш талаффузининг ҳолати _____
Умумий ва майда қўл моторикасининг ривожланиши _____
Сюжетли-ролли ўйинлар _____
Тенгдошлари билан муносабати _____
Педагоглар билан муносабати _____
Тасвирий фаолият бўйича эгаллаган кўникма, малакалари _____
Боланинг машғулот давомида ва машғулотлардан ташқари вақтларидаги ҳатти
харакатларнинг ўзига ҳослиги (бирон одамга ёки бирон бир нарсага салбий
муносабатда бўладими?) _____

Тиббий-психологик-педагогик комиссия раис аъзолари:

Мудира:

Методист:

Дефектолог:

Психолог:

Шифокор:

**Махсус мактабгача таълим муассасаларида
кўришида камчилиги бўлган болалар билан
юритувчи иш ҳужжатлари**

№	Юритиладиган ҳужжатлар номи	Иш индекси	Сақланиш муддати
1	Истикбол режа	15-01	5 йил
2	Боланинг ривожланишини текшириш харитаси	15-02	5 йил
3	Фронтал машғулотлар кундалик режаси (4-илова)	15-03	5 йил
4	Якка машғулотлар кундалик режаси. (5-илова)	15-04	5 йил
5	Ҳамкорлик дафтари (8-илова)	15-05	1 йил
6	Логоритмика машғулотлар режаси (11-илова)	15-06	3 йил
7	Уй вазифа дафтари	15-07	3 йил
8	Боланинг ривожланиш таҳлил журнали	15-08	3 йил
9	Ўз устида ишлаш (16-илова)	15-09	3 йил
10	Йиллик ҳисобот (14-илова)	15-10	3 йил

ИСТИҚБОЛ РЕЖА

(Тайёрлов гуруҳи учун)

№	Мавзу (нутқ ўстириш ва атроф олам мавзулари қайд қилинади)	Тўғри товуш талаффузи ва саводга ўргатиш	Фазовий мўлжалга олиш	Луғат	Иш турлари	Сана
---	--	--	-----------------------------	-------	------------	------

(Катта ва ўрта гуруҳ учун)

№	Мавзу (нутқ ўстириш ва атроф олам мавзулари қайд қилинади)	Тўғри товуш талаффузи	Фазовий мўлжалга олиш	Луғат	Иш турлари	Сана
---	--	-----------------------------	-----------------------------	-------	------------	------

(Кичик гуруҳ учун)

№	Мавзу (нутқ ўстириш ва атроф олам мавзулари қайд қилинади)	Фазовий мўлжалга олиш	Луғат	Иш турлари	Сана
---	--	-----------------------------	-------	------------	------

34-илова

Уй вазифаси дафтари

(Уй вазифаси дафтари олиб борилган коррекцион ишни уйда ота-она билан биргаликда мустаҳкамлаш учун берилади.
Уй вазифаси болани ҳолатидан келиб чиқиб, ҳафта мавзусига боғлаб, кўриш қобилиятини ривожлантириш учун
мавзулар танлаб берилади.)

35-илова

Якка тартибдаги вазифа дафтар
(тарбиячи учун)

Сана	Якка иш олиб бориладиган болалар исми, фамилияси	Дефектолог топшириғи							Тарбиячининг бажарган иши
		Товушнинг пестрларда, тез айтиш, топишмоқларда мустаҳкамлаш	Луғат бойлиги устида ишлайш	Нутқнинг грамматик томони устида ишлайш	Тўғри товуш талаффузи	Боғланган нутқ устида ишлайш	Фазовий мўлжалга олиш	Кўриш қобилиятини ривожлантириш	

**Куришда камчилиги бўлган болалар учун намунавий машғулот
таксимоти**

Машғулот номи	Машғулот сони			
	Кичик гуруҳ	Ўрта гуруҳ	Катта гуруҳ	Тайёрлов гуруҳ
Атроф олам билан таништириш, нутқ ўстириш	3	3	3	3
Элементар математик тасаввурларни ривожлантириш	1	1	1	2
Расм	1	1	2	2
Лой иши	1	1	1	1
Апликация/ куриш-ясаш	1	1	2	1
Сенсор тарбия	1	1		
Мусика	2	2	2	2
Жисмоний тарбия	2	2	2	2
Жами:	12	12	13	13

Тайёрлов гуруҳ учун бир ҳафтalik машғулотлар жадвали(намунавий)

Душанба:

- 1 Нутқ ўстириш: сухбат, бадий адабиёт, расм асосида ишлаш, саводга ўргатиш (эрталаб)
- 2 Лой иши
- 3 Жисмоний тарбия (кечки пайт)

Сешанба:

- 1 Элементар математик тасаввурларни ривожлантириш (эрталаб)
- 2 Расм (эрталаб)
3. Мусика (кечкурун)

Чоршанба:

- 1 Шеър ёд олиш. бадий адабиёт, тўғри товуш талаффузи, гапиришга ўргатиш (эрталаб)
- 2 Апликация/ куриш ясаш (эрталаб)

Пайшанба:

- 1 Элементар математик тасаввурларни ривожлантириш (эрталаб)
- 2 Расм (эрталаб)
3. Жисмоний тарбия (кечки пайт)

Жума:

- 1 Атроф олам билан таништириш: сухбат, расм томоша килиш, гапиришга ўргатиш, нутқнинг грамматик томонини ривожлантириш (эрталаб)
2. Мусика машғулоти (эрталаб ёки кечкурун) тиббий муолажадан келиб чиққан ҳолда, болалар якка коррекцион педагогик иш олиб боришига қараб таксимланади.

Боланинг ривожланишини текшириш харитаси

Фамилияси, исми _____

Туғилган йил, кун, ой _____

Уй манзили, телефони _____

Отасининг исми, шарифи _____

Онасининг исми, шарифи _____

Гуруҳга қабул қилинган кун _____

ТШПК ҳулосаси _____

Миллати _____

Сўзлашуви _____

Нутқ харита тўлдирилган сана _____

Ота-она бир-бирига қариндошлиги _____

Бола нечанчи ҳомиладорликдан ва нечанчи фарзанд _____

Ҳомиладорлик қандай кечган? (касалликлар,токсикоз) _____

Туғурук жараёни қандай кечган?(асфиксия, жароҳатлар кузатилганми?) _____

Кечирган касалликлар, жароҳатлар _____

Ота-онасининг шикоят _____

Ота-она наслида қандай касалликлар кузатилган _____

**Бола ҳақида умумий анамнез
(ота-онадан маълумот олиб)**

Нутқнинг лугат захираси ва грамматик тузиллишининг ҳолати Импрессив нутқ

1.1. От ва феълларни тушуниш кўникмаси: _____

1. Коптокни кўрсат _____

2. Қўғирчокни олиб кел _____

1.2. Ёрдамчи сўзлар (кўмакчиларни тушуниш):

Болага қалам, китоб берилади ва таклиф этилади:

1. Қаламни китобнинг устига қўй _____

2. Қаламни китобнинг тагига қўй _____

3. Қаламни китобнинг ичига қўй _____

4. Қаламни китобнинг ёнига қўй _____

1.3. Отларнинг бирлик ва кўплик шакллари:

Кўрсат: кубик-кубиклар _____

Гул-гуллар _____

Мушук-мушуклар _____

Қалам-қаламлар _____

1.4. Кичрайтириш-эркалатиш шаклларини тушунтириш:

Кўрсат: стул-стулча _____

Қошиқ-қошиқча _____

Тугма-тугмача _____

Куён-куёнча _____

1.5. Келишик қўшимчаларини тушуниш: _____

Экспрессив нутқ

2.1. Фаол лугат:

1. Қандай овоз чиқаради?

Мушук _____

Сигир _____

Кучук _____

Хўроз _____

Ғоз _____

2. Қандай ҳаракатланади?

Қурбақа _____

Илон _____

Балиқ _____

Куён _____

Куш _____

3. Предметни тўғри номлаш:

(Кўрсатилган расмларда предметларни номлай оладими?) _____

4. Умумлаштириш. Бир сўз билан номла:

Кўйлак, шим, калпоқ, пальто, юбка _____

Этик, туфли, ботинка, красофка _____

Чойнак, пиёла, коса, кошук _____

Самолёт, автобус, трамвай, троллейбус _____

Карам, лавлаги, картошка, пиёз, сабзи _____

Кўён, айиқ, бўри, тулки _____

Кўй, от, эчки, сигир _____

Олма, анор, узум, беҳи _____

Кўл, оёқ, кўз, кулоқ, лаб _____

4. Қарама-қарши маъноли сўзлар:

Катта- Тоза-

Совуқ- Ёруғ-

Баланд- Каттик-

5. Синоним сўзлар:

Ўзул- Тоза-

Ширин- Кичкина-

Катта- Секин-

Хулоса: _____

Болада нутқ ва тафаккурнинг умумий ривожланишини текшириш

1. Ҳисоб

Тўғри ва тескари сана _____

Катта-кичкина _____

Баланд-паст _____

2. Фазони идрок этиш:

Олдинга-орқага-

Ўнгга-чапга-

3. Вактви идрок этиш:

Эрталаб-
Кундузи-
Кечкурун-
Кечаси-

Кеча-
Бугун-
Эртага-

4. Геометрик шаклларни фарклаш:

Доира-
Учбурчак-

Квадрат-
Тўртбурчак-

5. Рангларни фарклаш:

Оқ-
Кора-

Қизил-
Сарик-

Яшил-
Кўк-

Хулоса _____

Нутқнинг грамматик тузилиши

А) Расмга караб гап тузиш: _____

Б) Берилган сўз билан гап тузиш _____

В) Сўзларни кичрайтириш-эркалаш шаклини ҳосил қилиш:

Айиқ-
Мушук-

Қиз-
Уй-

Г) Бирлик ва кўпликдаги грамматик шаклларни тушуниши:

Копток қани -
Коптоқлар қани-

Гул қани-
Гуллар қани-

Е) Нутқда феълларнинг ишлатилиши:

Врач нима қилади? _____

Ошпаз нима қилади? _____

Биз болта билан нима қиламиз? _____

И) Бирлик ва кўпликдаги феълларни тушунадими?

Қизлар нима қилишяпти? _____

Бола нима қилмоқчи? _____

Болалар нима қияптилар? _____

Хулоса _____

Боғланган нутқни текшириш

Расм асосида ҳикоя тузиш: _____

Қайта ҳикоя килиб бериш: _____

Кетма-кет расмлардан фойдаланган ҳолда ҳикоя тузиш: _____

Берилган мавзу асосида ҳикоя тузиш _____

Хулоса _____

Хотираси: _____

Диққати: _____

Иш қобилияти: _____

Психолог хулосаси: _____

Дефектологнинг якуний ташхиси ва бошқа кузатилаётган камчиликлар _____

Дефектолог хулосаси: _____

Ш чорак натижаси:

Коррекцион-педагогик ишнинг тугаган вақти:

Дефектологнинг тавсияси:

Тиббий-психологик-педагогик комиссия аъзолари:

Мудира:

Методист:

Дефектолог:

Психолог:

Шифокор:

**Махсус мактабгача таълим муассасалари тарбиячисининг
юритувчи иш хужжатлари**

№	Юритиладиган хужжатлар номи	Иш индекси	Сакланиш муддати
1.	Дефектолог ва тарбиячининг ҳафталик иш режаси	16-01	1 йил
2.	Давомат дафтари	16-02	1 йил
3.	Филтер дафтари	16-03	1 йил
4.	Патронаж дафтари	16-04	1 йил
5.	Ота-оналар ҳақида маълумот дафтари	16-05	3 йил
6.	Фронтал машғулотлар кундалик режаси	16-06	1 йил
7.	Якка тартибдаги вазифа дафтар (дефектолог вазифа беради, берилган вазифа асосида тарбиячи кунинг иккинчи ярмида болага вазифаларни такрорлатади)	16-07	1 йил
8.	Боланинг ривожланиш кўрсаткичлар таҳлили (хар олти ойда);	16-08	3 йил
9.	Ўз устида ишлаш папкаси	16-09	1 йил
10.	Ота-оналар билан ўтказиладиган мажлиси қарори дафтари	16-10	3 йил
11.	Болаларни маънан ривожлантириш бўйича олиб бориладиган ишлар (хар олти ойда ҳисобот)	16-11	1 йил

Махсус мактабгача таълим муассасаси тарбиячиларининг намунавий иш ҳужжатлари

1. Дефектолог ва тарбиячининг ҳафталик иш режаси (3-иловада келтирилган)

Махсус мактабгача таълим муассасасида таълим-тарбияни режалаштириш тарбиячидан тегишли тайёргарликни талаб этадиган анча мураккаб ишдир. Тарбиячи болаларнинг психологик-физиологик ривожланиш даражасини, «Махсус мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган давлат талаблари» ҳамда у асосида яратилган таълим-тарбия дастурини яхши билиши керак. Дефектолог томонидан йиллик истикбол иш режа тузилади. Йиллик истикбол режа асосида ҳафталик иш режа очиб берилади. Иш режа ҳамкорликда олиб борилиб, ҳар ҳафтада муассаса методисти томонидан тасдиқланади.

Иш режа ой бошланишдан беш кун аввал методистга тасдиқлаш учун берилади. Ойлик иш режа дафтарида аввало ҳафталик машғулотлар жадвали, бир ойлик режанинг тақсими берилади. Ҳар ўн беш кунга мўлжалланган бадан-тарбия машқлари, ота-оналар билан ишлаш режаси ва кундалик фаолиятининг юритилиши кўрсатилади. Кундалик фаолиятида эрталабки соат, машғулот, сайр, куннинг 2-ярмида белгиланган вазифалар тўлик ёритилади.

• Давомат дафтари

Давомат дафтари тикилган, саҳифаланган, муҳрланган, раҳбар томонидан имзоланган бўлиши керак. Кундалик давомат тарбиячи томонидан болаларнинг сони ёзилганидан сўнг тасдиқланади, имзоланади. Давомат ҳар ойда ёпилади.

• Фильтр дафтари

Фильтр дафтари, тикилган, саҳифаланган, муҳрланган, раҳбар томонидан имзоланган бўлиши керак.

Боланинг фамилияси	Исми,	Ҳарорати	Териси	Оғиз бўшлиғи	Педикулёз	Ота- оналар билан суҳбат	Илова

• Патронаж дафтари

Патронаж дафтари, тикилган, саҳифаланган, муҳрланган, раҳбар томонидан имзоланган бўлиши керак.

	Боланинг исми, фамилияси	ММТМга охирги келган кун	Патронаж			Таш- ҳиси	ММТМ га келган вақт	Имзо
			I	II	III			
			3 кунда	Сабаби	7 кунда (сабаби)	14 кунда (сабаби)		

• **Ота-оналар хақидаги маълумот дафтар**

1	2	3	4	5	6
Боланинг исми, фамилияси	Туғилган йили	Отасининг ФИШ иш жойи	Онасининг ФИШ иш жойи	Манзили	Телефон

- Ўз устида ишлаш дафтари (16-иловада келтирилган) (машғулот таҳлили 18-иловада келтирилган).
- Яқка тартибдаги вазифа дафтар (нутқида, ривожланишида камчилиги бўлган болалар билан иш олиб боровчи тарбиячи 7-иловадан фойдаланади), (ақлий ривожланишида орқада қолган болалар билан иш олиб боровчи тарбиячи 26-иловадан фойдаланади), қўришда камчилиги бўлган болалар билан иш олиб боровчи тарбиячи 35-иловадан фойдаланади). Дефектолог вазифа беради, куннинг иккинчи ярмида тарбиячи вазифаларни бажартиради.
- Фронтал машғулотлар кундалик режаси (15-иловада келтирилган)
- Ота-оналар билан ўтказиладиган мажлисининг қарор дафтари.
- Болаларни маънан ривожлантириш бўйича олиб бориладиган ишлар (ҳар олти ойда ҳисобот).

Махсус муассасада фаолият юритувчи мудиранинг ҳужжатлари

№	Юритиладиган ҳужжатлар номи	Иш индекси	Сақланиш муддати
1	Мудиранинг иш режаси	14-01	3 йил
2	Педагогик жараёни кузатиш дафтари	14-02	1 йил
3	Малака ошириш курсидан кейинги фаолияти	14-03	3 йил
4	Махсус МТМга хулоса асосида келган болаларни ТППК текширувдан ўтказиш	14-04	5 йил
5	Махсус муассасага қабул қилинган болалар гуруҳ бўйича папкаси	14-05	3 йил
6	Йўлланма билан келган болаларни рўйхатга олиш китоби	14-06	5 йил
7	Шартномаларни қайд қилиш дафтари	14-07	5 йил

Мудиранинг иш ҳужжатлари

1. Мудиранинг ойлик иш режаси муассасанинг йиллик иш режаси асосида шакллантирилади. Ойлик иш режада бир ой давомида раҳбарнинг таълим-тарбия жараёнини ташкил этиш, ташкилий масалалар, педагог ходимлар ва ота-оналар билан олиб бориладиган ишлар ўз аксини топган бўлиши лозим. Ойлик иш режа қуйидаги бўлимларни ўз ичига қамраб олган бўлиши лозим.

1. Педагогик кенгаш;	7. Очиқ машғулотларни кузатиш;
2. Умумий ишлаб чиқириш йиғилиши;	8. “Устоз ва шогирд” ишлари;
3. Ишлаб чиқариш йиғилиши;	9. Тўғарақлар фаолиятини назорати;
4. Маънавий маърифий ишлар;	10. Хўжалик маъмурий ишлар;
5. Педагоглар учун методик маслаҳатлар;	11. Тиббий ишлар
6. Педагогик жараёни назорат қилиш	

2. Педагогик жараёни кузатиш дафтари

Махсус мактабгача таълим муассасаси раҳбари (мудира, методист) томонидан 1 ҳафтада иккита машғулот, иккита фаолият тури кузатилиши лозим (гуруҳ сонига қараб машғулот ва фаолиятни кузатиш сони ортиб боради).

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг 2011 йил 2 февралдаги “Мактабгача таълим муассасаларининг иш ҳужжатлари тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг 2011 йил 2 ноябрдаги 252-сонли буйруғида педагогик жараёни кузатиш дафтари мактабгача таълим муассасаларининг архивида 1 йилгача сақланиши лозим деб қайд қилинган, бироқ фронтал назорат уч йилда бир марта ўтказилиши ҳамда 3 йил давомида қилинган ишларни таҳлил қилишда сизга ёрдам беришини инobatта олган ҳолда, ушбу кузатиш дафтарини 3 йилгача сақланиши тавсия этилади.

Махсус мактабгача таълим муассасаларида мудира ва методист томонидан машғулот ва фаолият турларини кузатиш таксимоти

Маъсул	7 гуруҳгача		12 гуруҳгача	
	Машғулот ни кузатиш (1 ойда)	Фаолиятни кузатиш (1 ойда)	Машғулотни кузатиш (1 ойда)	Фаолиятни кузатиш (1 ойда)
ММТМ мудираси	8	8	8	10
ММТМ методис- ти	-	-	8	10

Изоҳ: ММТМ йиллик иш режасида белгиланган умумий (фронтал), мавзули ва киёсий назоратлар, машғулотларнинг жамоа кузатувлари ҳамда оғоҳлантирувчи назорат ҳам ушбу кузатувлар сони ҳисобга киритилган. ММТМ ларда барча гуруҳларни қамраб олиш мақсадида кузатиш жадвалини тузиш ва шу жадвал асосида кузатувни ташкил этиш тавсия этилади.

**Махсус мактабгача таълим муассасаларида машгулот ва фаолият
турларини кузатиш жадвали**

№	Гуруҳ	Педагогнинг И.Ш.	Фаолият турлари	Машгулот турлари	Изоҳ

3. Малака ошириш курсидан кейинги фаолияти юзасидан мудиранинг 3 йилга мўлжалланган истикбол режаси ва бажарилиши ҳақида маълумот. Истикбол режа намунада кўрсатилган тартибда шакллантирилади ва мактабгача таълим муассасасининг педагогик кенгашида тасдиқланади. Педагог уч йил давомида режадаги ҳар бир вазифаларнинг ижроси юзасидан асословчи ҳужжатларни ушбу йиғмажилдга йиғилади

Давлат махсус мактабгача таълим муассаса қошидаги тиббий-психологик-педагогик комиссияда олиб
бориладиган ҳужжатлар

Махсус мактабгача таълим муассасаси мудараси юритадиган иш ҳужжатлари

№ _____ сонли баённома “ _____ ” _____ 20 _____ йил

4. Махсус МТМга хулоса асосида келган болаларни ТПНК текширувидан ўтказиш

№	Бола исми ва фамилияси	Туғилган сана	МТМга берилган хулоса бўйича ташхиси	Хулоса берилган сана ва муддати	Бола интеллектининг ҳолати (тафаккур, хотира ва диққати)	Дуғат бонлиги. Актив ва пасив дуғати	Боланга нутқи (диалогик ва монологик нутқ)	Вақт ва фазовий билимлар. Элементар математик тасавурулар	Нутқнинг темп ва ритми. Овози	Товушлар талаффузи	Умумлаштириш	ТПНК хулосаси	Дефектолог тавсиялари

ТППК ҚАРОРИ:

1. № _____ гуруҳ _____ босқич _____ МТМ ТППК аъзолари томонидан _____ гуруҳ тарбияланувчилари текширувдан ўтказилди. Текширув натижасида қуйидагилар аниқланди.

№ _____ гуруҳда

Дизартрия _____

Ринолалия _____

ЗПРР _____

ЗПР _____

Дудукланиш _____

Алалия _____

Эшитишидаги нуқсонлар _____

Кўришдаги нуқсонлар _____

Таянч-харакат аъзоларининг

нуқсонлари _____

Мураккаб нуқсонлар _____ нафар бола.

2. _____ да № _____ сонли хулоса билан қабул қилинган _____

(боланинг исми ва фамилияси) _____ ташхиси ТППК қарори асосида

_____ ташхисга узгартирилди ва ТХТМФТЭМТБ ТППКга қайта кўриққа юборилди.

_____ МТМ ТППК аъзолари:
ТППК раиси, МТМ мудираси _____

ТППК аъзолари:

Методист _____

Дефектолог _____

Психолог _____

Психоневролог _____

Изох: Гуруҳ тарбияланувчилари ўқув йилида 3 мартаба сентябр, январ ва май ойларида текширилади.

Барча гуруҳлар текширилгандан кейин махсус МТМнинг умумий қарори чиқарилади.

_____ МТМ МППК қарори № _____

1. Йил бошида жами _____ нафар бола текширилди.

2. Текширув давомида қуйидаги ташхисли болалар аниқланди:

Дизартрия _____

Ринолалия _____

РНРС _____

РРС _____
 Дудукланиш _____
 Алалия _____
 Эшитишдаги нуқсонлар _____
 Кўришдаги нуқсонлар _____
 Таянч-харакат аъзоларининг нуқсонлари _____ нафар бола.
 Мураккаб нуқсонлар _____

3. _____ ташхисли болалар текширув давомида ташхислари _____ га
 ўзгартирилди.
 ТПЖ раиси, МТМ _____
 мудираси _____
 ТПЖ аъзолари:
 Методист _____
 Дефектолог _____
 Психолог _____
 Психоневролог _____

Махсус мактабгача таълим муассасасида ТПЖнинг иши йилда 3 марта олиб борилади

- 1.20 сентябр-1 октябр
- 2.20 январ-1 феврал
- 3.20 май-1 июн

5. Махсус муассасага қабул қилинган болалар гуруҳ бўйича папкаси (унда гуруҳ рўйхати, ҳар бир бола учун белгиланган бетига ота-она билан тузилган шартнома, болаларга берилган хулосалар, керакли ҳужжатлар) жойланган бўлиши керак.

6. Хулоса билан келган болаларни рўйхатга олиш китоби

№	Боланинг исми, фамилияси	Тугилган йил, ой, кун	Отасининг иш жойи	Онасининг иш жойи	Уй манзили	Қабул қилинган сана	Ташхис	Хулоса №	Таълим тили	Қаердан келганлиги	Кетган сана

Изоҳ: Ўқув йили охирида болаларнинг умумий ҳолати қайд этилиши лозим. Масалан: алалия-10 нафар, дизартрия-5 нафар, дудукланувчи бола-8 нафар. Ундан кейинги ўқув йилида таълим олиш учун қолган болалар сони, соғломлаштирилган болалар сони.

7. 20__ - 20__ ўқув йили учун шартномаларни қайд қилиш дафтари

№	Ота-онанинг Ф.И.Ш.	Боланинг исми, фамилияси	Шартнома қилинган сана	Хулоса №	Шартнома рақами	Қайси гуруҳга қабул қилинганлиги	Ота-она имзоси	Боланинг қаерга кетганлиги

_____ туман халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш, ташкил этиш бўлимига (ХТМФМТТЭБ) нинг махсус _____ - сонли мактабгача таълим муассасаси ҳамда ота-оналар (ёки улар ўрнини босувчи шахслар) ўртасида тузилган

_____ - сонли
ШАРТНОМА

_____ шаҳар, вилоят _____ 20 ____ йил
_____ махсус мактабгача таълим муассасаси номидан, шу муассаса
мудираси

_____ иккинчи
томондан боланинг ота-онаси (ёки улар ўрнини босувчи шахснинг исми,
шарифи) _____ қабул
килинаётган тарбияланувчи _____

_____ йилда тугилган.
Бундан кейинги ўринларда «Ота-она» деб юритилувчи, иккинчи томондан алоҳида «Томон», биргаликда «Томонлар» деб юритилувчи, мазкур шартномани қуйидагилар ҳақида туздилар:

1. Шартнома предмети

Мазкур шартнома муассаса ва ота-оналарнинг болага таълим-тарбия бериш, унинг соғлигини муҳофазалаш ва мустаҳкамлаш, ҳиссий мутаносиблигини таъминлаш, жисмоний ва интеллектуал (аклий ва шахсий) ривожланиши, боланинг ривожланиш жараёнидаги камчиликларни муассаса ваколати доирасида бартараф этиш сифатидаги ҳуқуқ ва бурчларини белгилайди.

2. Томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

2.1. Махсус муассаса қуйидаги мажбуриятларни олади:

2.1.1.

Тарбияланувчи _____ нинг муассасадаги таълим муддати _____

ХТМФМТТЭБ тиббий-психологик-педагогик-комиссиясининг 20 ____ йилдаги _____ сонли хулосасига асосан _____ дан _____ гача Шартнома муддати туман тиббий-психологик-педагогик комиссияси томонидан кўрсатилган муддатгача кучга эга.

2.1.2. Гуруҳга қуйидаги ҳужжатлар асосида қабул қилинади:

яшаш жойидан ва ҳудудий шифохона дефектолог, психоневролог, кўз, кулоқ, бурун касалликлари бўйича хулоса муҳрланган, штампланган ҳамда ота ёки онанинг иш жойидан маълумотнома, туғилганлик ҳақида гувоҳнома нусхаси, тиббий ривожланиш харитаси, барча тор мутахассислар кўриги натижаси ёзилган холда, бола мактабгача таълим муассасаларига қатнаган бўлса, унга берилган тавсифнома.

2.1.3. Бола ҳаётини муҳофаза қилиш жисмоний ҳамда психик соғлигини мустаҳкамлашни таъминлаш, нутқидаги ва ривожланишдаги камчиликларни бартараф этиш, ижодий қобилиятлари ва кизиқишларини ривожлантириш.

боланинг ривожланиш хусусиятларини инобатга олган ҳолда, унинг шахсига алоҳида ёндашишни йўлга қўйиш, боланинг ҳиссий муваффақиятларга эришиши ҳақида ғамхўрлик қилиш, «Бола ҳуқуқлари тўғрисида Конвенция»га риоя қилган ҳолда;

2.1.4.Бола муассасада Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан тасдиқланган ёки тавсия этилган дастур асосида ўқитилади;

2.1.5.Махсус муассасадаги предметли-ривожлантирувчи муҳит (хона, жиҳоз, ўқув-қўрғазмалар, кўлланмалар, ўйин ва ўйинчоқлар) ташкил этилади;

2.1.6. Таълим дастурининг мазмуни, боланинг ёши, индивидуал хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда унинг фаолияти ташкил этилади;

2.1.7.Болани махсус муассаса ходимларининг қўпол муносабатлари, жисмоний ва психик зўравонликларнинг турли кўринишларидан ҳимоя қилишни таъминлайди;

2.1.8.Бола билан коррекцион-таълимий иш олиб боради.

2.1.9.Болага тиббий хизмат кўрсатишни ташкил қилади, даволовчи профилактик тартиб бўйича эмлаш ва диспансеризациядан ўтказилади;

2.1.10.Бола касал бўлганида, санатор-курорт даволаниш, карантин, ота-онасининг таътили ёки сабабли ҳолатларида (касаллик, хизмат сафари ва ҳоказолар) унинг ўрни сақланади (ёз даврида ота-оналар томонидан ариза ёзилган тақдирда, таътили неча кунлигидан қатъий назар 72 кун);

2.1.11.Боланинг буюмларини тўлалигича сақлайди (қимматбаҳо тақинчок ва кийим-кечаклар бундан мустасно)

2.1.12.Ота-онага болани тарбиялаш ва таълим бериш масалаларида малакали ёрдам кўрсатади;

2.1.13.Пуллик хизмат кўрсатиш ман этилади.

2.2. Ота-оналар қуйидаги мажбуриятларни олади.

2.2.1.Махсус муассаса Устави талабларига риоя қилади;

2.2.2.Педагоглар билан келишмовчилик юзага келганда, болалар иштирокисиз зудлик билан ўз вақтида муассаса раҳбарияти билан ҳал қилади;

2.2.3.Болани махсус муассасага жойлаётганда, туман тиббий-психологик-педагогик-комиссиясининг ҳулосаси билан бирга яшаш жойидан ва ҳудудий шифохона дефектолог, психоневролог, кўз, қулоқ, бурун касалликлари шифокорларидан муҳрланган, штампланган ҳамда ота ёки онанинг иш жойидан маълумотнома, туғилганлик ҳақида гувоҳнома нусхаси, тиббий ривожланиш харитаси (барча тор мутахассислар кўриги натижаси) ёзилган ҳолда, бола мактабгача таълим муассасаларига қатнаган бўлса, унга берилган тавсифнома тақдим этилади;

2.2.4.Бола касалланган тақдирда, зудлик билан муассаса маъмурияти ёки тиббий ходимларга телефон орқали хабар бериш ва касалликдан сўнг ўз вақтида тиббий маълумотномани тақдим этади;

2.2.5.Яшаш жойи ёки телефонлари ўзгарган тақдирда, муассаса маъмуриятига хабар беради;

2.2.6.Махсус муассаса ходимларининг обрў-эътиборини ҳурмат қилади,

2.2.7. Дефектолог билан ҳамкорлик ишларини олиб боради. Ота-оналар учун уй вазифаси дафтарларини беради. Уйга берилган вазифаларни ўз фарзандлари билан тўлик бажариб келади ва вақтида дафтарини гуруҳга етказиб беради.

2.3. Махсус муассаса қуйидаги ҳуқуқларга эга:

- 2.3.1. Махсус муассаса ходимларининг обрў-эътиборини ҳимоя қилади.
- 2.3.2. Тиббий-психологик-педагогик-комиссиянинг тавсиясига асосан болани гуруҳга тақсимлайди;
- 2.3.3. Махсус муассасага соғлом болалар қабул қилинмайди;
- 2.3.4. Болани онлада тарбиялаш бўйича таклифлар берилади.

2.4. Ота-оналар қуйидаги ҳуқуқларга эга:

- 2.4.1. Боланинг қонуний ҳуқуқ ва қизиқишларини ҳимоя қилади;
- 2.4.2. Махсус муассасанинг Устави билан танишади;
- 2.4.3. Махсус муассасанинг турли тадбирларида фарзанди билан биргаликда иштирок этади (болалар байрамлари, кўриклар, кўнгилочар соатлар, яқуний ва очиқ машғулотлар ва ҳ.к.)
- 2.4.4. Махсус муассасада фаолиятни такомиллаштириш юзасидан таклифлар киритади;
- 2.4.5. Шартномада белгиланган шартлар бўйича болага сифатли таълим-тарбия бериш, парваришлаш ва ҳурмат билан муносабатда бўлишни талаб қилади.
- 2.4.6. Махсус муассаса раҳбариятини 10 кун олдин хабардор қилган ҳолда шартномани муддатидан олдин бекор қилади.

3. Томонларнинг жавобгарлиги ва баҳсли ҳолатларни ҳал этиш

3.1. Томонларнинг ушбу шартнома мажбуриятларини бажармаслиги ёки керакли даражада бажарилмаслиги ҳолатларида Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик Кодекси, “Истеъмолчилар ҳуқуқини ҳимоя қилиш” ҳақидаги Қонуни ва бошқа меъёрий ҳужжатларга биноан жавобгарликка тортилади.

3.2. Ушбу шартнома бўйича юзага келган баҳс ва келишмовчиликлар қонунчиликда ўрнатилган тартибда ҳал қилинади.

4. Бошқа шартлар

4.1. Ушбу шартнома _____ йилнинг _____ кунидан _____ йилнинг _____ кунигача тузилган.

4.2. Шартномага томонларнинг келишувига биноан ёки Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилиги асосида ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш мумкин. Ўзгартириш ва қўшимчалар шартномага ёзма равишда киритилади.

4.3. Шартнома имзоланган кундан бошлаб қучга қиради ва бола муассасада бўлган даврдан бошлаб ҳақиқий ҳисобланади.

4.4. Шартнома асл нусхадан тузилган, бир хил юридик қучга эга, ҳар иккала томонда бир нусхадан бўлади.

Шартномани имзолаган томонларнинг манзиллари:

_____ **махсус мактабгача таълим муассасаси –**

_____ (махсус муассаса манзили, телефон рақами)

_____ (Мудира имзоси, кун йил, ой)

Ота-онаси (отаси, қонуний вакил)

_____ (ота-она исми, шарифи, уй манзили,

_____ телефон рақами)

Шаҳсан шартномани 2-нусхасини олдим: « _____ » _____ 20 ____ йил

ИМЗО

Муассаса шартномаси билан танишдим: « _____ » _____ 20 ____ йил

ИМЗО

ТУМАН ТИББИЙ- ПСИХОЛОГИК- ПЕДАГОГИК КОМИССИЯСИДА ЮРИТИЛАДИГАН ҲУЖЖАТЛАР

160

Туман тиббий-психологик-педагогик комиссияда юритиладиган ҳужжатлар

1. Махсус мактабгача таълим муассасаларига болаларни рўйхатга олиш китоби

Т/р	Хулоса №	Сана	Бола исми ва фамилияси	Туғилган сана	Манзили	Ота-оналар ҳақида маълумот	Мутахассислар хулосалари						Комиссия хулосаси (Ташхис)	Махсус МТМ №	Таълим тили	Тўлови	Муддати	Хулоса олган шахнинг Ф.И.Ш.	Ота-онасининг имзоси
							Логопед	Психоневролог	Отолоринголог	Окулист	Ортопед	Невропатолог							

2. Махсус мактабгача таълим муассасаларга болаларни навбатга қўйиш китоби

№	Навбатга қўйилган кун	Навбат рақами	Боланинг исми ва фамилияси	Туғилган сана	Яшаш манзили, телефон рақами	Навбатга қўйилган МТМ №, тип	Ташхис	Ота-онасининг имзоси	Изоҳ

161

№ _____ сонли баённома “ _____ ” _____ 20 _____ йил
 Турли оғир нуқсонли (интеллект, эшитиш, кўриш, нутқ, таянч-ҳаракат аппарати, марказий нерв системасининг бузилишлари) болаларни махсус мактабгача таълим муассасаларига йўллаш бўйича ТППК йиғилишида куйидаги болалар текширилди:

№	Боланинг исми ва фамилияси	Туғилган сана	Нутқий ривожланиши					Ақлий ривожланиши			Дудукланиш	Дудукланишда ситуатив нутқдан фойдаланиш кўникмалари	Бола ҳулқи	Эшитиш ҳолати	Кўриш ҳолати	Таянч ҳаракат аппаратининг ҳолати (ташхис)	Марказий нерв системасининг ҳолати (ташхис)	Интеллект ҳолати	Хулоса	Тавсия этилган МТМ №, тип
			Бола ўзига қаратилган нутқни тушуниши	Боғланган нутқи	Луғат бойлиги	Грамматик тузилиш	Товушлар талаффузи	Қуриш-ясаш фаолияти	Содда умумлаштириш	Шакл ва ранг тушунчалари										

ТППК қарори:

1. Қабул давомида жами _____ нафар бола текширувдан ўтказилди. Улардан махсус мактабгача таълим муассасасига жами _____ нафар болага хулоса берилди. Шулардан:

- Дизартрия _____
- Ринолалия _____
- РНРС _____
- РРС _____
- Дудукланиш _____
- Алалия _____
- Эшитишидаги нуқсонлар _____
- Кўришдаги нуқсонлар _____
- Таянч-ҳаракат аппаратининг нуқсонлари _____
- Мураккаб нуқсонлар _____

ХТМФМТТЭБ ТППК аъзолари:

ХУЛОСА №

Тошкент шаҳар _____ тумани халқ таълими Тиббий-психологик-педагогик комиссия

“ _____ ” _____ 20 _____ й

ММТМ № _____

ММТМ муdiri Ф.И.Ш _____

Боланинг Ф.И.Ш. _____
Туғилган кун, ой, йили _____
Отаси _____
Онаси _____
Яшаш манзили _____
Тиббий-психологик-педагогик комиссияга йўллашга асос _____
Тиббий-психологик-педагогик комиссия хулосаси _____
Махсус МТМда бўлиш муддати _____
Комиссия раиси _____
Комиссия раиси ўринбосари _____
Комиссия котиби _____
Комиссия аъзолари _____

• Изох: Юқоридаги хулоса билан махсус мактабгача таълим муассасига қабул қилинади. Комиссия таркибига олий махсус психологик-педагогик маълумот ҳамда 5 йиллик меҳнат стажига эга бўлган психоневролог, педиатр, дефектолог (логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог) психолог, ортопед, окулист шифокорлар киритилади.

**УМУМИЙ ТИПДАГИ
МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ
МУАССАСАЛАРИДА
ДЕФЕКТОЛОГЛАР
ЮРИТУВЧИ ИШ ҲУЖЖАТЛАРИ**

Мактабгача таълим муассасасида дефектологларнинг иш фаолиятини ташкил этиш бўйича ЙЎРИҚНОМА

1. Умумий тушунча

1.1. Мазкур Йўриқнома мактабгача таълим муассасаларида дефектолог (логопед) лар ишини ташкил этишга қаратилган бўлиб, унинг асосий вазифасига нутқи, эшитиши ва кўришида энгил нуқсонлар бўлган болалар билан коррекцион-педагогик ишни олиб боришга қаратилади.

1.2. Дефектолог ўзининг иш фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, “Таълим тўғрисидаги Қонун”и, Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 18 июндаги “Давлат махсус мактабгача таълим муассасаларининг фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 117-сонли қарори, «Бола ҳуқуқлари тўғрисида Конвенция», мактабгача таълим муассасасининг Устави, мактабгача ёшдаги болаларнинг ҳаёти ҳавфсизлигини муҳофаза қилиш Йўриқномаси асосида иш олиб боради.

1.3. Нутқи, эшитиши ва кўришида энгил камчиликларга эга бўлган болаларга мўлжалланган мактабгача таълим муассасаларида коррекцион-педагогик ишни ташкил қилиш кўзда тутилади.

Коррекцион-педагогик ишларга қуйидагилар қиради:

болаларни ўз вақтида текшириш;

машғулотлар жадвалини оқилона тузиш;

ҳар бир бола билан олиб бориладиган индивидуал ишни режалаштириш;

кичик гуруҳли машғулотларни режалаштириш;

машғулотларни керакли жиҳозлар ва кўргазмали қуроллар билан таъминлаш;

дефектологнинг тарбиячи ва ота-оналар билан ўзаро ҳамкорлик қилиши орқали машғулотлар мустахкамланади.

1.4. Дефектолог ўқув йили бошида муассасада тарбияланаётган 3-6 ёшдаги барча тарбияланувчиларни 15 кун давомида психологик-педагогик текширувдан ўтказди. Ривожланишида камчилик ёки нуқсонлари бўлган болаларни аниқлайди, рўйхатини тузади ва тиббий мутахассислар ҳулосасини тўғрайди (мудира томонидан бир йилда икки марта (сентябр-май). Шартнома асосида қуйидаги мутахассисларни жалб қилиш лозим: яшаш жойидаги психоневролог, дефектолог, оториноларинголог, офтальмолог шифокорларнинг ҳулосаси).

Тўпланган ҳулосаларни муассаса қошида ташкил этилган тиббий-психологик-педагогик комиссия кўриги ташкил қилинади ва ҳулосаларни тақдим этади.

Муассаса қошида ташкил этилган тиббий-психологик-педагогик комиссия аъзолари томонидан кўрик натижаси асосида коррекцион-педагогик ёрдамга муҳтож болалар рўйхати тузилади ва тасдиқланади. Қолган коррекцион-педагогик ишига муҳтож бўлган болаларни навбатга қўяди.

Муассаса қошида ташкил этилган тиббий-психологик-педагогик комиссия аъзолари томонидан тасдиқланган коррекцион-педагогик ишига тақдим

қўлинг болалар рўйхати туман тиббий-психологик-педагогик комиссияга олиб
борилади ва тасдиқланади. Қуйидаги рўйхат асосида дефектолог штат бирлиги
келиб чиқади

Дефектологнинг штат бирлиги қуйидаги жадвал асосида аниқланади

Камчилиги аниқланган болалар сони	Коррекцион-педагогик иш олиб бориш керак бўлган болалар сони	Ажратилган штат
10-19	10	0.5
20-30	20	1.0

Изоҳ: Муассасада аниқланган болалар сони 10 тадан 19 тагача бола ривожланишида камчиликларга эга бўлса дефектолог ярим штат бирлигида иш олиб боради. Шундан 10 та бола коррекцион педагогик ишига олиниб, қолган 9 та бола навбатга қўйилади.

1.5. Болалар билан олиб борилган коррекцион-педагогик иш натижасига қўра соғломлаштирилган бола гуруҳидан чиқариши ҳисобига рўйхатда навбатда турган болалар билан гуруҳ тўлдирилади.

1.6. Гуруҳларни тузишда, аввало, катта, гайёрлов гуруҳ болалари жалб этилади. Коррекцион-педагогик ишни самарали ташкил этиш учун бир хил нуқсонли болаларни тўплаб, гуруҳлар ташкил этилади.

1.7. Дефектолог томонидан ташкил этилган гуруҳлар ва якка тартибдаги машғулотлар аниқ вақти, айнан қайси гуруҳлиги, якка машғулотларда қайси бола билан иш олиб бориш кераклиги тўғрисида жадвал тузади, муассаса раҳбари томонидан тасдиқланади.

1.8. Дефектологнинг ҳафтада умумий иш вақти 24 соатни ташкил этади. Бир кунига 4 соату 48 дақиқа фаолният кўрсатади.

1.9. Иш кунининг 4 соатини фақат олиб бориладиган коррекцион-педагогик ишига, яъни болалар билан гуруҳли, кичик гуруҳли ва якка ишлаш жараёнига қаратилади, қолган дақиқасида иш ҳужжатлар билан ишланади.

1.10. Машғулотлар 5 кун мобайнида дефектологнинг иш соатига мос равишда тақсимланади

1.11. Гуруҳли машғулотлар давомийлиги 20-25 дақиқа бўлиб, ҳафтасига ҳар бир гуруҳ болалари билан 2-3 марта жадвал асосида режалаштириб олиб борилади. Ёши, камчилигига қараб гуруҳлар ташкил қилинади. Якка машғулотлар (болаларнинг ривожланиш камчиликларнинг бир хиллигидан келиб чиққан ҳолда, кичик гуруҳли машғулотлар) 15-20 дақиқадан кам бўлмаган ҳолда ҳафтасига ҳар бир бола билан 2-3 марта олиб борилади.

1.12. Нутқнинг тўлиқ ривожланмаганлиги аниқланган болалар гуруҳли машғулотларда 8-10 киши билан, ФНР ва ФФНР ташҳисига эга бўлган болалар билан гуруҳли машғулотларда 10-12 нафар бола билан олиб борилиб, якка

тартибдаги машғулотларда 1 соатда 4 нафар бола билан коррекцион-педагогик иш олиб боради.

1.13. Ривожланишида камчиликлари аниқланган болалар билан олиб бориладиган коррекцион-педагогик ишнинг таълим мuddати куйидагича белгиланади: фонетик нутқ ривожланмаганлиги (ФНР) 3-6 ой ва фонетик-фонематик нутқ ривожланмаганлиги (ФФНР)-1 йил, нутқнинг тўлиқ ривожланмаганлигининг даражасига асосан III даража-2 йил, турли нуксонларга эга бўлган болалар I йил.

1.14. Мактабгача таълим муассасида махсус хона ташкил этилиб, унда дефектолог учун зарур бўлган барча шароит яратилади.

1.15. Ривожланишида оғир камчиликлар бўлган болаларга махсус мактабгача таълим муассасасига катнаш тавсия этилади.

1.16. Дефектолог гуруҳли, кичик гуруҳли ва якка машғулотларига болаларни муассаса педагоглари томонидан олиб бориладиган ҳар қандай машғулотлар бўлишидан катъий назар ўз машғулотларига жадвал асосида жалб қилади.

1.18. Дефектолог ишининг натижаси нутқ нуксонларининг бартараф этилиши, бошқа турдаги камчиликларнинг коррекцияланиши, мактаб таълимига тайёрлиги билан белгиланади.

1.19. Дефектолог мактабгача таълим муассасасидаги бошқа педагог ходимлар ва ота-оналар орасида болаларнинг ривожланишини шакллантириш бўйича билимларни тарғиб қилади.

1.20. Муассаса дефектолог педагогик кенгашлар, методик тадбирлар, туманда ўтказиладиган семинар, тренинг, конференция ва бошқа тадбирларда катнашиб, ўз малакасини мунтазам ошириб туради.

1.21. Дефектолог олий махсус мутахассис маълумотига эга бўлиши ва ўз вақтида малакасини ошириб туриши лозим.

1.22. Халқ таълим муассасалари фаолиятини ташкил этиш ва методик таъминлаш бўлимининг тиббий-психологик-педагогик-комиссияси муассаса дефектологининг коррекцион-педагогик ишини назоратга олади. Рўйхатга киритилган ва чиқарилган болалар баённома билан расмийлаштирилади ҳамда уч нусхада, бир хил шаклда бўлиши лозим. Рўйхатнинг бир нусхаси муассасада қолади. қолган икки нусхаси туман халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлимига топширилади.

II. Дефектологнинг вазибалари

2.1. Дефектолог нутқи, эшитиши ва кўришида енгил нуксонлар бўлган болаларни аниқлаб, улар билан тўғри коррекцион-педагогик иш олиб боради.

2.2. Дефектолог бола қабул қилинган кундан бошлаб 15 кун мобайнида болалардаги камчиликларни текширади ҳамда 15 майдан-30 майгача олиб борилган коррекцион-педагогик ишлар натижаларини текшириб, таҳлил қилади.

2.3. Дефектолог тарбияланувчиларда аниқланган психик ривожланишдаги муаммоларни бартараф этиш устида иш олиб боради.

2.4. Муассаса дефектолог педагоглар, бошқа мактабгача таълим муассасасидаги мутахассислар, ота-оналарга ёки уларнинг ўрнини босувчиларга

ёрдамга мухтож бўлган болалар ҳақида маслаҳатлар беради ва семинарларда қатнашади.

2.5. Дефектолог ота-оналар билан ҳамкорликда иш юритади ва улар учун ахборотлар стенди тайёрлайди.

2.6. Дефектолог ўз устида иш олиб боради, бу ҳақдаги “Ўз устида ишлаш папкаси”ни юритади

III. Дефектологнинг лавозим мажбуриятлари

3.1. 3 ёшдан-6 ёшгача бўлган тарбияланувчилар нутқидаги камчиликларини аниқлаб, ташхис қўяди, тиббий ходимлар хулосасини тўплайди ва тиббий-психологик-педагогик комиссия назорати остида иш олиб боради.

3.2. Енгил эшитишида нуқсонли бўлган, кўришида, руҳий ривожланиши сустлашган болаларда албатта нутқида камчилик бўлади, дефектолог уларнинг нутқи устида ишлаш билан бирга эшитиш, аклий ривожланишдаги камчиликларни юмшатиш бўйича ҳам иш олиб боради.

3.3. Таълим олувчи тарбияланувчиларнинг камчилигига қараб гуруҳларга ажратади.

3.4. Гуруҳли, яқка машғулотларда ривожланиши ва нутқий камчиликлари кузатишган болалар билан коррекцион-педагогик иш олиб бориш, шу билан бирга болалар бажара олмаган вазифаларни тиклаш бўйича иш олиб боради.

3.5. Умумий типдаги мактабгача таълим муассасасидаги педагоглар, бошқа мутахассислар билан боғлиқ ҳолда иш юритиб, машғулотларни кузатади, қатнашади, ўтказиши.

3.6. Нутқи ва ривожланишида камчилик бўлган болалар ота-оналарига, педагогик ишчиларга махсус усулларни қўллаш ҳақида маслаҳатлар беради.

3.7. Зарур ҳужжатларни юритади.

3.8. Шахснинг умумий маданияти шаклланиши, ижтимоийлашуви, касбга оид дастурларни онгли танлаши ва ўзлаштиришига ҳаракат қилади.

3.9. Давлат талабларидан четга чиқмаган ҳолда турли хил коррекцион-педагогик ишлардан, таълимий усуллар шаклидан фойдаланади.

3.10. Давлат талабларига мувофиқ тарбияланувчилар ривожланиш даражасини таъминлайди, кейинги боланинг алмашиб туришига жавоб беради.

3.11. Муассасанинг таълимий вазифаларини татбиқ этади.

3.12. Ўзбекистон Республикасининг «Бола ҳуқуқлари тўғрисида Конвенция», “Таълим тўғрисида”ги Қонунида белгиланган тарбияланувчилар ҳуқуқ ва меъёрларига амал қилади.

3.13. Мутахассислик малакасини мунтазам равишда ошириб боради.

3.14. Шаҳар, туман, методик йиғилишларда қатнашиб, иш тажрибасини алмашиб туради

3.15. Ҳафтасига 24 соатдан иборат иш тартибини тузади ва уни муассаса раҳбарига тасдиқлатади.

3.16. Ота-оналар ёки уларни ўрнини босувчилар билан боғланиб туради

3.17. Таълим жарёнида болалар ҳаёт хавфсизлигини таъминлаб туради.

3.18. Техник хавфсизлиги ва ёнгин хавфсизлиги конун меъёрларига амал қилади.

3.19. Санитария-гигиена қоидаларга риоя қилади.

3.20. Коррекцион иш олиб борилган болаларни кузатади.

3.21. Дефектолог муассасада ривожланишида орқада қолган болаларнинг коррекцион-педагогик ишига жавоб беради.

3.22. Дефектологга муассасада меҳнат интизоми, ички тартиби қоидаларини сабабсиз бузиш, мазкур лавозим йўриқномасида келтирилган мажбуриятларга риоя қилмаслик, шунингдек, амалдаги қонунчиликка асосан таълимни бошқарув органлари ҳамда муассаса раҳбарининг кўрсатма ва буйруқларини бажармаслик, ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатларга риоя қилмаслик ҳолларида ишдан бўшатишгача бўлган интизомий жазо қўлланилади.

3.23. Болалар ҳаёт хавфсизлик йўриқномасини таълим-тарбия жараёнида дефектолог қонунда кўзда тутилган тартибни бузса, маъмурий жавобгарликка тортилади.

VI. Дефектолог ҳуқуқлари

4.1. Ўзбекистон Республикасининг Қонулларида келиб чиққан ҳолда ўз ҳуқуқини талаб қилади.

4.2. Ўз малакасини мунтазам равишда ошириб боради.

4.3. Ҳоҳлаган муассаса педагогларнинг машғулотини кузатади ва тавсиялар бериб, болалардаги ривожланиш камчиликлари, ютуқларини назоратга олади.

4.4. “Ўзбекистон Республикасининг раҳбар ва педагог ходимлар аттестация тартибий йўриқномаси” асосида аттестациядан ўтади.

4.5. Меҳнат кодексига белгиланган меҳнат таътили 48 иш кунини ҳисобидан берилиши ҳуқуқларидан фойдаланилади.

V. Дефектолог хонасининг жиҳозланиши

Якка ва гуруҳли машғулотлар махсус жойда педагогик ишлар юритиш учун яроқли бўлган дефектологик кабинетда олиб борилади. Дефектологик кабинет ўқув-дидактик материаллар билан етарлича таъминланган бўлиши керак.

Дефектологнинг иш графиги тасдиқланган ҳолда дефектолог хонасининг эшигига осиб қўйилиши лозим. Дефектолог хонасида бўлиши керак:

- Столларнинг сони дефектологнинг столини ҳисобга олмаганда 4 тадан, стулларнинг сони эса 10-12 тадан кам бўлмаслиги керак.

- Методик адабиётлар ва ўқитиш материаллари, кўرғазмали материалларга етарли даражада шкафлар ёки жавонлар;

- Ёруғлик тушаётган ойна ёнидаги деворга якка тартибда товуш қўйиш учун 50х100см ойна осилган;

- Гуруҳчали коррекцион машғулотда болалар сонига етарли 9х12 см ойналар;

- Дефектологик хонада расмларни қўйиш, ҳарфлар ёзиш, предметларнинг схематик кўриниши бериш керак бўлган осма доска;

- Логопедик зонд, зондларни тозалаш учун спирт;

- Техник воситалар;

- Расм чизиш учун махсус мослама ((мольбэрт), расм ва иллюстрацияларни томоша қилиш учун стол усти мосламаси, кўзи ожиз болалар учун));
- Ёритгичлар (кўзида камчилиги бўлган болалар учун);
- Сенсор ривожлантирувчи ўйинлар;
- Деворий харфлар кассаси;
- Болани текшириш учун ишлатадиган кўргазмали материаллар;
- Нуткни ривожлантириш учун тизимли кўргазма материаллар;
- Товуш талаффузини текшириш ишларида альбом, якка машғулотларда керак бўладиган карточкалар;
- Нуткни ва ҳаракатни ривожлантирувчи ўйинлар.
- Методик адабиётлар;
- Сочик, совун ва қоғозли салфеткалар;
- Дефектолог хонасидаги жиҳозлар, ўқув ва кўргазмали материаллар паспорти.

VI. Техника хавфсизлиги

7.1. Дефектолог болалар соғлиги ҳаёт ва техника хавфсизлиги бўйича йўриқномаларни билиши ва уларга риоя этиши, меҳнат ва ишлаб чиқариш тартибига қатъий амал қилиши шарт.

7.2. Меҳнатнинг хавфсиз усуллари ўрганиш ва такомиллаштириб бориш.

7.3. Иш вақтида бахтсиз ҳодисаларни келтириб чиқариши мумкин бўлган камчиликларни тезда бартараф этилишига эришиш

7.4. Электр ускуналаридан тўғри фойдаланиш бўйича йўриқномага амал қилиш, йўл ҳаракати хавфсизлиги қоидалари ва санитария, шахсий гигиена меъёрларига риоя этиш.

**Мактабгача таълим муассасаларида дефектологлар
юритувчи меъёрий иш ҳужжатлар**

№	Юритиладиган иш ҳужжатлари	Иш индекси	Сақланиш муддати
1	Истикбол режа	05-01	3 йил
2	Боланинг ривожланишини текшириш харитаси	05-02	3 йил
3	Дефектологнинг рўйхатга олиш, рўйхатдан чиқариш журнали	05-03	1 йил
4	Дефектологнинг машғулотига болаларни иштирок этиш журнали	05-04	3 йил
5	Гуруҳли машғулотлар кундалик режаси	05-05	1 йил
6	Якка машғулотлар кундалик режаси	05-06	1 йил
7	Ўз устида ишлаш папкаси	05-07	3 йил
8	Йиллик ҳисобот	05-08	3 йил

**Мактабгача таълим муассасаларида дефектологнинг
машғулот ўтказишига бўлган талаблар**

1. Машғулотлар жадвалини тўғри тузиш
2. Машғулотларга ҳар томонлама тайёрланиш
3. Кўргазмали материалнинг кўплигини таъминлаш
4. Тарқатма материал ва дидактик ўйинларнинг эстетик ҳолати (бир хиллиги, расмлардаги рангларнинг аниқлигига, расмларнинг табиийлиги ва бошқаларга аҳамият бериш)
5. Якка иш тартибини тўғри тузиш ва тарбиячиларга таништириш
6. Динамик машғулотларни олиб бориш
7. Нафас олиш машғулотларини олиб бориш
8. Машғулот ўтиш вақтига аҳамият бериш
9. Логоритмика элементларини гуруҳчали машғулотларда ижодий қўллаш
10. Машғулотлар таҳлилини олиб бориш

1-илова

“ТАСДИҚЛАНДИ”
МТМ мудираси:
_____ ИМЗО

Машғулот жадвали (намунавий)

Хафта номи	Гурухчали машғулот вақти	Якка машғулот вақти
Душанба	Олиб бориладиган машғулот номи (Нутқ ўстириш ёки тўғри товуш талаффузи ва саводга ўргатиш) қайси вақтда ва қайси гуруҳ билан (1-гуруҳ, 2-гуруҳ) олиб борилиши кайд қилинади.	Якка коррекцион педагогик иш вақти ва боланинг исми билан белгиланган ҳолда тақсимланади
Сешанба		
Чоршанба		
Пайшанба		
Жума		

Изоҳ: Машғулот жадвали ўқув йилининг бошида аниқ вақтлари белгиланган ҳолда мудира гомонидан тасдиқланиб, гуруҳ тарбиячиларига таништирилади.

Дефектологнинг тахминий жадвали МТМ № _____
_____ 20 _____ - 20 _____ ўқув йили

Душанба	Сешанба
Чоршанба	Пайшанба
Жума	

Изоҳ: Ўқув йилининг бошида дефектологнинг иш вақти белгиланиб, мудира томонидан тасдиқланган ҳолда дефектолог хонасининг эшигига осиб қўйилади (хафталик иш соати 24 соатдан кам бўлмаган ҳолда).

Йиллик истиқбол иш режа (намунавий).

хафта	Тайёрлов ва ўрта гуруҳлар учун машғулотлар мавзуси.	
	Нутқ ўстириш машғулоти.	Тўғри товуш талаффузини шакллантириш ва мустаҳкамлаш.
1-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
2-х	Болаларни текшириш	Болаларни текшириш
3-х	Менинг оилам	Нонутқий говушлар
4-х	Одам. Тана кийимлари	"O" товуши ва ҳарфи
1-х	Сабзавотлар. Мевалар. Боғ.	"U" товуши ва ҳарфи
2-х	Куз. Кузги кийимлар. оёқ кийимлар	"I" товуши ва ҳарфи
3-х	Пахта. Пахтакорлар меҳнати	"A" товуши ва ҳарфи
4-х	Кузги дарахт, буталар	"N" товуши ва ҳарфи
1-х	Кузги қушлар	"P" товуши ва ҳарфи
2-х	Еввойи ҳайвонлар	"T" товуши ва ҳарфи
3-х	УЙ ҳайвонлари	"K" товуши ва ҳарфи
4-х	Нон қасрдан келди?	"M" товуши ва ҳарфи
1-х	Қиш	"E" товуши ва ҳарфи
2-х	Қишки оёқ кийимлар. кийимлар	"X" товуши ва ҳарфи
3-х	Қишда ўйналадиган ўйинлар	"S" товуши ва ҳарфи
4-х	Ўйинчоқлар	"B" товуши ва ҳарфи
5-х	Янги йил	«Q» товуши ва ҳарфи
1-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
2-х	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)	Қишки таътил (таълимий ўйинлар)
3-х	Ватан ҳимоячилар куни	"V" товуш ва ҳарфи
4-х	Қишлоқчи қушлар	"Z" товуши ва ҳарфи
1-х	Қасалхона	"Z-S" товушларни фарқлаш
2-х	Ўй гуллари	"G" товуши ва ҳарфи.
3-х	Таранспортлар	"G-K" товушларни фарқлаш
4-х	Йул ҳаракати қоидалари	"Sh" товуши ва ҳарфи
1-х	Баҳор. Отажонлар байрами	"Sh-S" товушларни фарқлаш
2-х	Баҳорги кийимлар. оёқ кийимлар	"H" товуши ва ҳарфи
3-х	Наврўз байрами. Баҳорги миллий ўйинлар	"L" товуши ва ҳарфи
4-х	Паррандалар	"R" товуши ва ҳарфи
1-х	Баҳорда учиб келувчи қушлар	"L-R" товушларни фарқлаш
2-х	Баҳорда катталар меҳнати	"J" товуши ва ҳарфи
3-х	Ҳашаротлар	"Ch" товуш ва ҳарфи
4-х	Идиш-товуқлар	"Ch-J" товушларни фарқлаш
1-х	Мебель	"Y" товуш ва ҳарфи
2-х	Қасблар	"G" товуш ва ҳарфи
3-х	Қурувчи меҳнати	«F» товуши ва ҳарфи
4-х	Мақтаб. Кутубхона	«Ng» товуш ва ҳарфи

Изоҳ: Коррекцион педагогик ишига олинган болалар камчиликлари. ёшига қараб мавзулар ижодий танланиши ва ўзгартирилиши тавсия этилади.

Дефектологнинг болаларни коррекцион-педагогик ишига рўйхатга олиш ва рўйхатдан чиқариш журнали

№	Боланинг фамилияси, исми	Тугилган йили	Гуруҳ №	Қабул қилинган сана	Ташхис	Рўйхатдан чиқарилган сана	Хулоса

« _____ » _____ 200__ йил Дефектолог _____ имзо _____

Дефектологнинг машғулотига болаларнинг иштирок этиш журнали
(гуруҳли машғулотга иштирок этиш журнали)

№	Боланинг фамилияси, исми.	Машғулотга қатнаш куни, оyi ва йили												Сана	Ўтилган мавзулар номи	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			

Кундалик гуруҳли машғулотлар қуйидагича олиб борилади

сана	Мавзу. Мақсад	Машғулотнинг бориши	Жиҳоз	Вақт
	Мавзу: (номи) Таълимий мақсад: Коррекцион мақсад: Тарбиявий мақсад:	I. Ташкилий қисм: II. Асосий қисм: 1. Янги мавзу 2. Жисмоний дақиқа 3. Мустаҳкамлаш III. Яқунлаш 1. Машғулотларга яқун ясаш 2. Рағбатлантириш	Кўргазмали материаллар	Тахминий вақт

Изоҳ: Кундалик гуруҳчали машғулотлар 20-25 дақиқа олиб борилади. Логоритмика элементларини гуруҳчали машғулотларга ижодий ёндашган ҳолда олиб бориш янада иш самарали бўлади.

Якка машғулотлар режаси

Кун	№	Сана ва машғулот вақти	Боланинг фамилияси, исми	Гуруҳ №	Машғулот мавзуси	Машғулот мақсади.	Асосий машғулотлар босқичи	Илова
Душанба	1.	2.01.11 йил	Алимов Акбар		“С” товушни қўйиш	“С” товуши устида қандай ишлар олиб бориш мақсади қўйилади	Боланинг ривожлантириш ҳолатига қараб керакли босқичлар қайд қилинади	Қузатилган камчиликлар, ютуқлар, ишнинг натижавийлиги қайд қилинади

- **Товуш қўйиш:** Ташкилий қисм, нафас ва артикуляцион машқ, логомассаж, товуш қўйиш (таклид усулида ёки механик усулида), товушни мустаҳкамлаш учун дидактик ўйинлар, яқунлаш (рағбатлантириш, машғулотга яқун ясаш)
- **Автоматизация:** Ташкилий қисм, нафас ва артикуляцион машқ, товушларни бўғинларда, сўзларда, оғзаки нутқ ва товушни мустаҳкамлаш учун дидактик ўйинлар, яқунлаш (рағбатлантириш, машғулотга яқун ясаш)
- **Дифференсация:** Ташкилий қисм, товушларни бўғинлар, сўзлар, оғзаки нутқ ва мавзунини мустаҳкамлаш учун дидактик ўйинлар, яқунлаш (рағбатлантириш, машғулотга яқун ясаш)

Изоҳ: Якка машғулотлар кундалик режасида ҳар куни коррекцион-педагогик ишига олинадиган болалар билан олиб бориладиган ишлар белгилаб борилади. Юқорида кўрсатилган босқичлардан фойдаланиб боланинг камчиликларига тўғри ёндашилган ҳолда босқичлар танланади, қайд қилинади ва шу асосда фаолият юритилади. Якка тартибдаги машғулотлар 15-20 дақиқа олиб борилади.

178

201__ - 201__ ўқув йили яқундаги дефектолог машғулотига қатнайдиган болалар ҳаракати бўйича
ҲИСОБОТ

№	Болалар ҳаракати	Болалар сони.
1.	Жами болалар сони:	
2.	Ташхислар:	
	ФНР	
	ФФНР	
	НТР (III- даражаси)	
	эшитишида камчилиги бўлган болалар	
	кўришида камчилиги бўлган болалар	
3.	Улардан:	
	Камчилик тўлиқ бартараф этилган болалар	
	Нутқида айрим камчилиги бўлган болалар	
	Коррекцион-педагогик ишга муҳтож бўлган болалар лекин қатнай олмаган болалар	
4.	Ушбу болалардан коррекцион-педагогик ишидан чиқадиган болалар сони:	
	Мақтабга кетган болалар	
	Соғломлаштирилган болалар	
	Коррекцион-педагогик иши давом этадиган болалар	

Мудира _____ МТМ № _____ « _____ » _____ 201__ йил

Дефектолог _____ ИМЗО _____

179

Дефектологнинг намунавий йиллик иш режаси

№	Тадбирлар номи	Муддат		
		1- ярим йиллик	2- ярим йиллик	Ижро
1	Ривожланишида камчилик кузатилган болаларни текшириш	Сентябр	Май	
2	Дефектологнинг коррекцион-педагогик ишига муҳтож бўлган болаларни муассаса қошидаги тиббий-психологик-педагогик-комиссиядан ўтказиш.	Сентябр		
3	Болаларнинг ривожланишини текшириш харитасини тўлдириш	Сентябр		
4	Мактабгача таълим муассаса мудирасига дефектолог томонидан рўйхатга олинган болалар рўйхатини тақдим этиш	Сентябр		
5	Ривожланишидаги камчиликларига қараб кичик гуруҳ тўплаш ва жадвал тузиш (жадвалга кичик гуруҳ ва якка тартибда ишлашнинг аниқ вақтини қайд қилиш)	Сентябр		
6.	Иш жадвалини тузиш	Сентябр		
7	Тарбиячиларга дефектологнинг коррекцион-педагогик машғулотига қатнайдиган болалар рўйхати машғулотга қатнайдиган кичик гуруҳ ва якка тартибдаги машғулот жадвални кўрсатиш	Сентябр		
8.	Товуш қўйиш, мустаҳкамлаш машғулотларига тарбиячиларни жалб қилиш	Сентябр		
9.	Қатта ва тайёрлов гуруҳларни коррекцион-ривожлантирувчи машғулотига жалб қилиш	Октябр		
10	Бошқа гуруҳ болалари билан тренинг ва машғулотлар профилактикасини ўтиш	Октябр-январ	Феврал-май	
11	Турли ёшдаги болалар тарбиячилари билан маслаҳат соатлари уюштириш	Октябр-январь	Феврал-май	
12	Турли гуруҳлар ота-она мажлисларида қатнашиш ва якка тартибда маслаҳат соатлар уюштириш	Октябр-январ	Феврал-май	

13.	Катта ва тайёрлов гуруҳлардаги болалар ривожланиш натижаларини кузатиш	Октябр-январ	Феврал-май	
14	Кичик ёшли болаларни текшириш	Январ	май	
15	Муассаса болаларининг тўғри товуш талаффузи бўйича ҳисоботини қилиш		Апрел-май	
16.	Коррекцион-педагогик иши тугаган, битирувчи болалар “Фахрий доска” стендини яратиш ва уни безатиш	Январь	май	
17	Мактабга кетадиган болалар билан ота-оналар учун “Чиройли нутқ байрами”, “Дефектологга ёрдамчи” фаол тарбиячиларни тақдирлаган ҳолда учрашувлар уюштириб туриш		май	
18.	Ўқув йили давомида қилинган ишлар ҳисоботини қилиш Муассаса мудирасига қилинган ишлар бўйича ҳисобот бериш		май	
19	Педагогик кенгаш, семинарларда, метод кунларида мунтазам қатнашиш	Белги-ланган кунда		
20	Болалар ривожланишидаги камчиликларини текшириш учун керакли бўлган кўргазма материаллар ва дидактик ўйинлар тайёрлаш		август	
21	Кичик гуруҳли ва якка машғулотлар учун таркатма материаллар тайёрлаш		август	
22	Ўқув йилига иш ҳужжатларни тайёрлаш		август	
23	Ота-оналарга боланинг ривожланиш камчиликларига қараб, нутқ камчиликларига қараб маслаҳат соатларини уюштириш	Ўқув йили давомида, бир кун куннинг иккинчи ярмида		
24	Ота-оналар мажлисларида (“Тўғри товуш талаффузини ривожлантиришда ота-онанинг роли” мавзуси асосида) қатнашиш	Муассаса режаси асосида		
25	“Боланинг нутқи мактабга тайёр” мавзуси асосида тайёрлов гуруҳ тарбияланувчиларнинг ота-оналар мажлисига қатнашиш	Муассаса режаси асосида		
26	“Боланинг илк ёшида нутқнинг ривожланиши” мавзуси асосида кичик гуруҳ ота-оналар мажлисига қатнаш	Муассаса режаси асосида		
27	“Мактабга бир йил колди” мавзуси асосида катта ва тайёрлов гуруҳ тарбиячиларига маслаҳат соатларини уюштириш	Муассаса режаси асосида		

28	“Яхши гапириш учун бармоқлар билан дўстлашиш керак” мавзуси асосида илк ёш гуруҳлар билан машғулотнинг ташкилий қисмларида (массажли, логоритмика элементлари, нафас машқлари, бармоқлар машқини) олиб боришни ўргатиш	Дефектолог назорати остида (йил давомида ва ҳафтада бир марта).	
29	Тарбиячиларнинг гуруҳларида болалардаги кўзатилаётган камчиликларига қараб маслаҳатлар соатларини уюштириш	Муассаса режаси асосида	
30	“Болалар нутқ ва тафаккурини ривожлантиришда ўйинлар” мавзуси асосида маслаҳат соатлар уюштириш	Муассаса режаси асосида	
31	Дефектолог машғулотига қатнайдиган болалар ривожланиш бурчагини кўргазмасини уюштириш	Январ-май	

10-илова

Йиллик ҳисобот

Дефектолог ўқув йилининг охирида бажарган ишлари юзасидан ҳисобот ёзади. Ҳисоботда қуйидаги маълумотлар кўрсатилади:

1. Гуруҳларни умумлаштириш вақти (боланинг гуруҳларга келган вақти).
2. Дефектолог машғулотларига жалб қилинган болалар сони.
3. Коррекцион-педагогик ишидан чиқарилган болалар сони ва улар нутқига қисқача тавсиф.
4. Болаларнинг қандай муассасаларга бориши ҳақида йўлланма (умумтаълим мактабига, касалхона, муассасада таълимни давом эттириши, махсус муассасага)
6. Гуруҳларда қайта қолдирилган болалар сони (сабаби кўрсатилади).
7. Йил давомида турли сабаблар билан нутқ гуруҳлардан чиқиб кетган болалар сони.
8. Навбатда турган болалар сони.
9. Йиллик иш режага киритилган тадбирларнинг бажарилиши.

Ҳисоботда олиб борилган қўшимча дефектологик ишлар, қандай нутқ камчилигига эга бўлган болалар ташхиси аниқланганлиги кўрсатилиши тиббий-хулосалар билан тасдиқланган бўлиши керак. Дефектолог-логопед йил давомида педагогик кенгашларда қатнашганлиги, метод кенгашларда бўлиб, қайси муассасаларда ўтказилганлиги, ким томонидан олиб борилганлиги ҳақида маълумотларни ва бошқа ишларни қайд қилиб боради.

Машғулот таҳлили

_____ сонли МТМ сана _____

Педагогнинг ФИШ _____

Мутахассислиги _____

Машғулот мавзуси _____

Машғулотнинг мақсади _____

Кузатиладиган мезонлар	Меъёрдан паст	Меъёр	Меъёрдан юқори		
Гуруҳда яратилган гигиеник шарт-шароит				Ютуғи	
Гуруҳнинг машғулотга тайёргарлиги					
Машғулотнинг иш режасининг мавжудлиги					
Педагог гуруҳни бошқара олиши				Камчиликлар	
Тарбияланувчиларнинг фаолияти					
Педагогнинг нуқт маданияти					
Педагогнинг ташқи куралиши					
Педагогнинг одоби, муомаласи					
Техник воситалар борлиги ва талабга жавоб бериши					
Кўргазмалардан фойдаланилганлиги				Тавсиялар	
Янги педагогик технологиялардан фойдаланганлиги					
Таълим сифатини назорат қилиш	Ташкилий қисм				
	Машғулотнинг бориши				
	Яқунлаш				
Машғулотда тарбияланувчилар томонидан талабга жавоб бериши					

Таҳлил қилди: _____

Имзо: _____

Изоҳ: “Машғулот таҳлили”ни мактабгача таълим муассасаси педагоглари хам юритиши мумкин. Бир ой давомида 2-3 та машғулот таҳлили олиб борилади.
12-илова

Боланинг ривожланишини текшириш харитаси

Боланинг фамилияси, исми _____

Туғилган йил, кун, ой _____

Уй манзили, телефони _____

Гурухи _____

Дефектологнинг хулосаси _____

Ота-онасининг шикоятлари _____

Бола нечанчи ҳомиладорликдан _____

Ҳомиладорлик қандай кечган _____

Туғурук жараёни қандай кечган? _____

Кечирган касалликлари, жароҳатлари _____

Нуткида камчилик сезилган вақт _____

Боғланган нутқ

Нуткига умумий характеристика _____

Артикуляцион аппаратнинг ҳолати _____

Артикуляцион аппаратининг ҳаракатчанлиги

Лаблар ҳаракатчанлиги _____

Тил ҳаракатчанлиги _____

Юмшоқ танглай ҳаракатчанлиги _____

Нутқ просодик компонентларининг ҳолати

Овоз кучи (йўғон, ингичка, юмшоқ, каттик) _____

Овоз тембри(меъёрда, бўғик, хирилдоқ, паст, титроқли) _____

Оханг (меъёрда, манқаланган) _____

Суръати(меъёрда, секинлашган, тез) _____

Товушлар талаффузи

	s	sh	z	ch	j	r	l	k	g	d	t	f	q	g'
Алоҳида талаффузида														
Сўз бошида														
Сўз ўртасида														
Сўз охирида														

Эшитиш фаолияти ва нутқни қабул қилиш

1. Тиббий харита асосида биологик эшитиш _____
2. Атрофдаги нутқни тушуниш _____

Фонематик қабул қилиш

1. Дефектолог кетидан бўғинлар каторини талаффуз этиш:

Та-да _____	Ша-ша-са _____
Са-за _____	Ба-па-ба _____
Ра-ла _____	Ва-фа-фа _____
Ка-га _____	Қа-ға-қа _____

2. Сўзларни такрорлаш:
 - Сим-шим
 - Бош-тош
 - Гул-кул
 - Кун-тун

3. Сўзларда товуш ўрнини аниқлаш:

Сўз бошида			Сўз ўртасида			Сўз охирида		
Олма	Илон	Узум	Лаган	Сабзи	Коса	Терак	футбол	гилос

4. Берилган товушга сўз топиш

“С” товушига сўз топиш			“Л” товушига сўз топиш			“А” товушига сўз топиш		

Лугат бойлиги

1. Предметни тўғри номлаш:
(Кўрсатилган расмларда предметларни номлай оладими?)

2. Умумлаштириш. Бир сўз билан номла:

Кўйлак, шим, қалпок, пальто, юбка _____

Этик, туфли, ботинка, _____

Чойнак, пиёла, коса, қошиқ _____

Самолёт, автобус, трамвай, троллейбус _____

Карам, лавлаги, картошка, пиёз, сабзи _____

Қуён, айиқ, бўри, тулки _____

Қўй, от, эчки, сигир _____

Олма, анор, узум, беҳи _____

Қўл, оёқ, кўз, кулок, лаб _____

Умумий ва майда қўл моторикасининг ҳолати _____

Интеллекти _____

Дефектолог томонидан кузатилган камчиликлар ва хулоса: _____

МТМ №----- Тиббий-психологик-педагогик-комиссия аъзолари:

Мудира:

Методист:

Дефектолог:

Психолог:

Шифокор:

Коррекцион-педагогик ишнинг бошланган вақти: _____

Йиллик иш режа: _____

Коррекцион-педагогик ишнинг тугаган вақти: _____

МТМ№ _____ Тиббий-психологик-педагогик комиссия аъзолари:

- Мудира:
- Методист:
- Дефектолог:
- Психолог:
- Шифокор:

Изох: Дефектологнинг коррекцион-педагогик ишига қатнайдиган ҳар бир бола учун “Боланинг ривожланишини текшириш харитаси” юритилади ва бола ҳақида аниқ маълумотлар қайд қилинади.

Умумийдаги давлат мактабгача таълим муассаса қошидаги тиббий-психологик-педагогик комиссия томонидан олиб бориладиган ҳужжатлар 13-илова

Умумийдаги мактабгача таълим муассасаси қошидаги тиббий-психологик-педагогик комиссиянинг текшириш журнали (иш индекси 02-11, сакланиш мuddати 3 йил)

№	Боланинг исми, фамилияси.	Интеллекти	Тўприговуш талаффузи	Фонематик идрок	Лексия томони	Нутқини грамматики томони	Фазовий тасаввур	Умумлаштириш	Маъна қўл моторика	Умумий моторика	Тезлик жараёнлар				Эпитишца камчилиги	Бўлган болалар	Кўришца камчилиги	Танхис
											Хотира	Линкят	Тасаввур	Логик тафаккур				

Мактабгача таълим муассасаси қошидаги тиббий-психологик-педагогик-комиссия қарори: _____ нафар болага қабул лавомида жами _____ нафар бола текширувдан ўтказилди. Улардан махус таълимга жами _____ нафар болага Хулоса берилди.

Шулардан: _____ эшитишида камчилиги бўлган болалар сони _____ улардан дефектолог машгулотига олинган болалар сони _____ Нутқида камчилиги бўлган болалар сони _____ улардан дефектолог машгулотига олинган болалар сони _____ Кўришида камчилиги бўлган болалар сони _____ Навбатга олинган болалар сони _____ МТМ№ _____ Тиббий-психологик-педагогик комиссия аъзолари: Мудира: _____

- Методист:
- Дефектолог:
- Психолог:
- Шифокор:

Изох: Мактабгача таълим муассасаларида методист мутахассиси бўлмаган тақдирда муассасадаги илгор тарбиячилардан бирини тиббий-психологик-педагогик-комиссия аъзоси этиб тайинланади. Қуйидаги жадвал каторига аниқ, кенг тарзда боланинг камчиликлари қайд қилиб борилади. Қуйидаги журналдан асосий дефектолог машгулотига 10-20 нафаргача мухтож бўлган болалар олиниб, қолган болалар навбатга қўйилади.

Халқ таълим муассасалари фаолиятини методик таъминлаш, ташкил этиш бўлими қошидаги тиббий-психологик-педагогик комиссиясига тақдим этиладиган, дефектологнинг коррекцион-педагогик ишига қабул қилинган болалар рўйхати

_____ йил

№	Фамилияси, исми	Туғилган йили	Ташхис	Яшаш жойи
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				

Мактабгача таълим муассасасидаги тиббий-психологик-педагогик-комиссия аъзолари:

_____ МТМ мудираси:

методист:

дефектолог:

психолог:

шифокор:

Изоҳ: Коррекция педагогик иши тугаган болалар ўрнига навбатда турган болалар рўйхатга киритилиб, туман тиббий-психологик-педагогик комиссияга рўйхат қайта топширилади. Изоҳда айнан қайси болалар коррекция педагогик иши тугатилди ва навбатда турган болалардан қайсилари коррекция педагогик ишига киритилганлиги аниқ қайд қилиниши лозим.

Мундарижа

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 18 июнь 2010 йил 117-сонли “Давлат Махсус мактабгача таълим муассасаларининг фаолиятини такомиллаштириш чора тadbирлари тўғрисида”ги қарор ва Низом	
2010 йил 17 июль 2121-сон “Тиббий-психологик-педагогик комиссиялар тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақидаги” ги қарор	
Давлат махсус мактабгача таълим муассасалари дефектолог (сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог, логопед) лар ишининг ташкил этилиши	
Давлат махсус мактабгача таълим муассасалари дефектологининг юритувчи иш ҳужжатлари	
Махсус мактабгача таълим муассасаларида эшитишида камчилиги бўлган болалар билан юритиладиган иш ҳужжатлари	
Махсус мактабгача таълим муассасаларида ақлий ривожланишида орқада қолган болалар билан иш юритиладиган иш ҳужжатлари	
Махсус мактабгача таълим муассасаларида кўришида камчилиги бўлган болалар билан иш юритиш ҳужжатлари	
Махсус мактабгача таълим муассасалари тарбиячисининг юритувчи иш ҳужжатлари	
Махсус муассасада фаолият юритувчи мудиранинг ҳужжатлари	
Давлат махсус мактабгача таълим муассаса қошидаги тиббий-психологик-педагогик-комиссияда олиб бориладиган ҳужжатлар	
Туман тиббий-психологик-педагогик комиссияда юритиладиган ҳужжатлар	
Умумтиптаги мактабгача таълим муассасаларида дефектологлар юритувчи иш ҳужжатлари	
Мактабгача таълим муассасаларида дефектологлар юритувчи меъерий иш ҳужжатлари	
Умумтиптаги давлат мактабгача таълим муассаса қошидаги тиббий-психологик-педагогик-комиссия томонидан олиб бориладиган ҳужжатлар	